

T.C
DICLE ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK YAPILARDA BOŞLUĞU TASARLAMAK: ANKARA
ESKİŞEHİR YOLU AKSI

Hediye ACAR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MİMARLIK ANABİLİM DALI

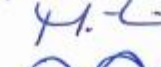

DIYARBAKIR

Aralık 2018

T.C. DİCLE ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
DİYARBAKIR

Hediye ACAR tarafından yapılan “Yüksek Yapılarda Boşluğu Tasarlamak: Ankara Eskişehir Yolu Aksı” konulu bu çalışma, jürimiz tarafından Mimarlık Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyesinin

	<u>Ünvanı</u>	<u>Adı Soyadı</u>	
Başkan	: Doç. Dr. F. Demet AYKAL		
Üye	: Doç. Dr. D. Türkan KEJANLI		
Üye	: Prof. Dr. Ufuk Teoman AKSOY		

Tez Savunma Sınavı Tarihi: 29/11/2018

Tez Savunma Sınavı Tarihi: 29/11/2018

Yukarıdaki bilgilerin doğruluğunu onaylarım.

.../.../.....

Doç. Dr. Sevtap SÜMER EKER

Enstitü Müdürü V

TEŞEKKÜR

Tez çalışmamın yanı sıra, Yüksek Lisans eğitimim boyunca her türlü konuda bana yardımcı olan ve yönlendiren danışmanım Doç. Dr. F. Demet AYKAL'a, çalıőmalarımnda yardımlarını esirgemeyen Arő. Gör. Meltem ERBAŐ'a teşekkür ederim.

Ayrıca alan çalışması yaparken Ankara'da yanımda bulunan ve alan çalıőmalarıma yardımcı olan kuzenim Mimarlık Öđrencisi Esra ELÜSTÜ' ye, maddi manevi her yönde desteklerini esirgemeyen babam Nezir ELÜSTÜ, annem Yüksel ELÜSTÜ, kardeőlerim Mukaddes ELÜSTÜ ve Eser Endam ELÜSTÜ'ye ve eőim Dr. Emrullah ACAR'a teőekkürü borç bilirim.

Çalıőmamı bugünlere gelmemde büyük emeği olan anneme ve babama ithaf ediyorum.

(Mimar) Hediye ACAR
Diyarbakır, 2018

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
TEŞEKKÜR	I
İÇİNDEKİLER.....	II
ÖZET	IV
ABSTRACT	VII
ÇİZELGE LİSTESİ.....	VII
ŞEKİL LİSTESİ	VIII
EK LİSTESİ	X
KISALTMA VE SİMGELER.....	XII
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem	1
1.2. Amaç.....	2
1.3. Kapsam.....	3
1.4. Çalışmanın Önemi	3
2. KAYNAK ÖZETLERİ	5
3. MATERYAL VE METOT	13
3.1. Yüksek Yapı Kavramının Mimarlıktaki Yeri	15
3.1.2. Yüksek Yapıların Tarihsel Gelişimi.....	19
3.1.2.1. Yüksek Yapıların Dünyadaki Gelişimi	20
3.1.2.2. Yüksek Yapıların Türkiye'deki Gelişimi	29
3.1.3. Yüksek Yapıların Bulunduğu Çevreye Etkileri	32
3.1.3.1. Kent Dokusu Üzerindeki Etkileri	33
3.1.3.2. Cadde ve Sokak Üzerindeki Etkileri	34
3.1.3.3. Açık Kentsel Mekâna Etkisi.....	35
3.1.3.4. Sosyolojik Etkileri	36
3.1.3.5. Psikolojik etkileri	37
3.1.4. İşlevlerine Göre Yüksek Yapılar	39
3.1.4.1. Yüksek Yapılarda Konut	39
3.1.4.2. Yüksek Yapılarda Ofis.....	40
3.1.4.3. Yüksek Yapılarda Karma İşlev.....	40
3.2. Yüksek Yapılarda Boşluğu Tasarlamak	41
3.2.1. Boşluk Kavramı	44

3.2.1.1.	Mimari Mekânda Boşluk.....	46
3.2.1.2.	Kentsel Mekânda Boşluk.....	48
3.2.2.	Kentsel Boşluklar ve Kamusal Alan.....	51
3.2.2.1.	Yüksek Yapılarda Kamusal Alan.....	52
4.	BULGULAR VE TARTIŞMA	55
4.1.	Ankara Eskişehir Yolu Aksında Alana Yönelik Analiz Çalışmaları.....	59
4.2.	Alana Yönelik Anket Çalışması.....	63
4.2.1.	Anket Sonuçlarının Analizi ve Değerlendirilmesi.....	65
5.	SONUÇ VE ÖNERİLER	91
6.	KAYNAKLAR	95
EKLER	100
ÖZGEÇMİŞ	107

ÖZET

YÜKSEK YAPILARDA BOŞLUĞU TASARLAMAK, ANKARA ESKİŞEHİR YOLU AKSI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hediye ACAR

DİCLE ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI

2018

Kent merkezlerindeki arsaların değerinin artması, yapı üretim teknolojisindeki gelişmeler, yüksek yapıların gelişimini hızlandıran en önemli etkenleri oluşturmuştur. Kırsal kesimlerden kentlere yapılan göçler sonucunda, kentlerde barınma amacıyla yapılara duyulan ihtiyaç çoğalmıştır. Oluşan bu ihtiyaç doğrultusunda düşey düzlemde bir çözüm arayışına gidilmiştir. Böylece, mimari alanda yüksek yapı kavramı ortaya çıkmıştır. Bu açıdan bakıldığında yüksek yapılar insanoğlunun gereksinimlerine cevap verme niteliğinde tasarlanmıştır. Ancak, bu gereksinimlerin yanı sıra kentsel ölçekte ve bireylerin yaşantısı üzerinde bir takım olumsuz etkiler oluşturmuştur. Kentlerdeki yapı yoğunluğunun artmasıyla beraber zemin düzlemi dolmaya başlamıştır. Bu doluluk, kentlerde dolu boş dengesinin bozulmasına, kamusal alanların ve kentsel boşlukların giderek azalmasına neden olmuştur.

Yüksek yapıların ihtiyaçlara cevap verir nitelikte olmalarının yanı sıra varlıklarıyla kentsel ve bireysel ölçekte bir takım olumsuz etkilere de sebebiyet vermektedirler. Bu yapıların giderek artması sonucu kentlerde yatay ve düşey dengeler bozulmaya başlamaktadır. Yüksek yapılarda dolu boş dengesinin kurgulanmamış olmasından kaynaklı insan ölçeği göz ardı edilmektedir. Boşlukların azalması ve yapı parsellerinden arta kalan alanlar olarak bırakılması tasarlanmış boşluklara duyulan ihtiyacı arttırmaktadır. Kamusal alanların azalmasıyla bu bölgelerde halkın her kesimine hitap edememe durumu oluşmaktadır. Bunun beraberinde tek tip kullanıcı profili ortaya çıkmaktadır. Bu durum alanın kullanım çeşitliliğini ortadan kaldırmaktadır.

Yüksek yapılar beraberinde getirdiği bütün bu olumlu ve olumsuz etkilerinin yanı sıra içinde bulunduğumuz yüzyılın toplumsal ve ekonomik gerçeklerinden biri olmaktadır. Bu gerçekliğin kabul edilerek yüksek yapıların tasarım kriterlerini iyileştirmek ve oluşan sorunları yeni bir takım tasarım parametreleriyle çözmek gerekmektedir.

Çalışmayla hedeflenen; yüksek yapıların varlığını kabullenerek bu yapıların giderek artmasından kaynaklı; zemin düzleminin dolması ve kamusal alanların yok olması, bununla beraber ortak kullanım alanlarının azalması, alanın halkın her kesimine hitap edememesi, bireylerde yalnızlaşma, çalışma hayatında oluşacak stres buna bağlı verimin azalması, yapı yüksekliklerinin ve doluluklarının insan ölçeği üzerinde oluşturduğu özgüven eksikliği ve ezicilik, güvensizlik duygusu gibi zararları en aza indireyecek yeni tasarım fikirleri oluşturabilmektir. Çalışma bu bağlamda yüksek yapı, kamusal alan, dolu boş ilişkisi, zemin düzlemi gibi kavramları birbiri içerisinde yoğurup sorgulamak ve çözüm önerilerinde bulunmak anlamında mimari alanda önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yüksek Yapılar, Dolu Boş dengesi, Kamusal alan, Kullanıcı, Kent, Düşey kent dinamikleri, Zemin düzlemi

ABSTRACT

DESIGNING VERSATILE SPACE IN HIGH BUILDING STRUCTURES, AXLE OF ANKARA ESKİŞEHİR ROAD

Master Thesis

Hediye ACAR

DEPARTMENT OF ARCHITECTURE
INSTITUTE OF NATURAL AND APPLIED SCIENCES
UNIVERSITY OF DICLE

2018

Increasing of the building lands in city and the improvements at the technology of the buildings products accelerating the high buildings are the important factors. A search for a solution on a vertical plane has been made with this necessity. Thus, the high construction's concept has occurred. When considered from this point of view, high construction are designed to meet the needs of human beings. However, these have had some negative effects on the urban scale and on the lives of the individuals as well as these needs. The ground's scale began to be filled with the increasing of the construction's density in cities. This occupation has caused the decline of the empty balance in the cities, the gradual decline of public spaces and urban gaps.

In addition to the fact that high structures respond to needs, they also cause negative effects on the urban and individual scale with their assets. Increasingly these structures are beginning to deteriorate in horizontal and vertical balances in the resultant cities. The human scale that comes from the fact that the empty equilibrium is not constructed in high structures is overlooked. It increases the need for vacancies and space designed to be left as remaining areas of construction parcels. With the decrease of the public sphere, there is a situation where people can not address every part of the people. Along with this, a single user profile is emerging. This eliminates the diversity of use of the area.

Besides all negative and positive effects of the high buildings, it is one of the social and economical realities in our century. By accepting this reality, it is necessary to improve the design criteria of high-level structures and solve the problems that arise with a new set of design parameters.

Targeted by work; Originating from the increasing number of these structures by accepting the existence of high structures; The lack of public space and the disappearance of public spaces, the inability to address all segments of the population, the isolation of individuals, the stress to be generated in working life and the resulting decrease in productivity, the lack of confidence and the lack of confidence in the scale of occupancy and occupancy As well as to create new design ideas that will reduce the most damages. In this context, the study emphasizes the importance of architecture, such as high structure, public space, full empty relationship, ground plane, intertwining and interrogating concepts and suggesting solutions.

Key Words: High Buildings, Full of Empty Balance, Public Space, User, City, Vertical City, Ground plane

ÇİZELGE LİSTESİ

<u>Çizelge No</u>		<u>Sayfa</u>
Çizelge 4.1.	Alanın Kullanım Sıklığı	66
Çizelge 4.2.	Alanın Güvenilirlik Derecesi	66
Çizelge 4.3.	Yüksek Yapıların Olumsuz	67
Çizelge 4.4.	Kapalı Ortak Kullanım Alanlarının Yeterlilik Düzeyi	68
Çizelge 4.5.	Açık Ortak Kullanım Alanlarının Yeterlilik	68
Çizelge 4.6.	Sosyal Aktivite Alanlarının Yeterlilik	69
Çizelge 4.7.	Yeşil Alanların Yeterlilik Düzeyi	69
Çizelge 4.8.	Alanda Tasarlanmış Boşlukların Varlığı	70
Çizelge 4.9.	Yatayda Dolu Boş Dengesi Sağlanma Durumu	70
Çizelge 4.10.	Düşeyde Dolu Boş Dengesi Sağlanma Durumu	71
Çizelge 4.11.	Yüksek Yapıların Alan Üzerinde Oluşturduğu	72
Çizelge 4.12.	Ortak Kullanım Alanları Değerlendirilmesi	75
Çizelge 4.13.	Paragon Tower	78
Çizelge 4.14.	Armada	81
Çizelge 4.15.	Next Level	84
Çizelge 4.16.	Koç Kuleleri	87
Çizelge 4.17.	Mimar Wallraf'ın Tasarladığı Model	89

ŞEKİL LİSTESİ

<u>Sekil No</u>		<u>Sayfa</u>
Şekil 3.1.	Nannar Zigguratı	19
Şekil 3.2.	Giza Piramitleri	20
Şekil 3.3.	Equitable Life Assurance Company Building	21
Şekil 3.4.	Home Insurance Company Building	22
Şekil 3.5.	Masonic Temple Building	22
Şekil 3.6.	Tacoma Building	23
Şekil 3.7.	Rockefeller Center	23
Şekil 3.8.	Seagram Building	24
Şekil 3.9.	Eiffel Tower	25
Şekil 3.10.	London Bridge Tower	26
Şekil 3.11.	Taipei 101	26
Şekil 3.12.	Dancing Tower	27
Şekil 3.13.	CCTV	27
Şekil 3.14.	Burj Khalifa	27
Şekil 3.15.	Burj al Mamlakah	28
Şekil 3.16.	En yüksek 10 Yapı	28
Şekil 3.17.	Süleymaniye Camii	29
Şekil 3.18.	Selimiye Camii(29
Şekil 3.19.	Ulus İş Hanı	30
Şekil 3.20.	Kızılay Emek İşhanı	30
Şekil 3.21.	Hacı Ömer Sabancı Kız Yurdu	30
Şekil 3.22.	Sabancı Kuleleri	31
Şekil 3.23.	Portakal Çiçeği Kulesi	31
Şekil 3.24.	Selçuklu Kulesi	32
Şekil 3.25.	Selçuklu Kulesi	32
Şekil 3.26.	Dikey Kamusal Alan	43
Şekil 3.27.	Düşey Sosyal Alan Tasarımı	44
Şekil 3.28.	Boşluk Temalı Kompozisyonlar	45
Şekil 3.29.	Kaya Mezarları	46
Şekil 3.30.	Le Grande Arch	47
Şekil 3.31.	Belediye Yapısı	47
Şekil 3.32.	Büyük Marsilya Limanı	48
Şekil 3.33.	Nakş-1 Cihan Meydanı	49

Şekil 3.34.	San Marco Meydanı	50
Şekil 3.35.	San Pietro Meydanı	50
Şekil 4.1.	Ankara'daki Dört Ana Arter	55
Şekil 4.2.	1946, 1/15.000 Ankara Turistik Planı/Orak	56
Şekil 4.3.	1957 yılında hazırlanan Nihat Yücel, Raşit Uybadin	56
Şekil 4.4.	Ankara Eskişehir Yolu Aksı	57
Şekil 4.5.	Ankara-Eskişehir Aksı Üzerinde Çalışma Bölgesindeki Yüksek Yapılar	59
Şekil 4.6.	Çalışma Alanı Sınırları	60
Şekil 4.7.	Çalışma Alanındaki Ulaşım Ağları	60
Şekil 4.8.	İşlev Haritası(Ankara Büyük Şehir Belediyesinden Alınmış imar planı örneği)	61
Şekil 4.9.	Çalışma alanındaki yüksek yapılar (kırmızı leke ile gösterilen yapılar)	62
Şekil 4.10.	Alandan Çekilmiş Fotoğraflar	62
Şekil 4.11.	Alandan Çekilmiş Fotoğraflar	63
Şekil 4.12.	Anket Yapılacak Üniversitelerin Konumu	64

EK LİSTESİ

Ek No

Sayfa

Ek 1. Anket soruları

101

KISALTMA VE SİMGELER

- ABD** : Amerika Birleşik Devletleri
AVM : Alışveriş Merkezi
M.Ö. : Milattan Önce
ODTÜ : Ortadoğu Teknik Üniversitesi
TOBBETÜ : Türkiye Odalar Borsalar Birliği Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi
MAK : Museum für Angewandte Kunst

1.GİRİŞ

Endüstri Devrimi ile birlikte başlayan kentleşme süreci içinde, kentlerdeki değişimin en dikkat çekici unsurlarından biri, yüksek yapılar olmuştur. İlk örnekleri ABD şehirlerinde görülen, 19. ve 20. yy da inşa edilen bu yeni yapı türü, zaman ilerledikçe, sosyal ve ekonomik büyümenin bir göstergesi olarak, birçok dünya şehrinde kendini göstermeye başlamıştır. Ekonomik açıdan bakıldığında, kent merkezlerindeki nüfus yoğunlaşması, yapım alanlarının kısıtlanması ve arsa değerlerinin artması sonucunda, çok katlı yüksek yapılar çoğu zaman kaçınılmaz bir çözüm olarak ortaya çıkmıştır. Ancak, yüksek yapıların varlığı kentsel ölçekte ve bireyler üzerinde sosyal, psikolojik açıdan bir takım olumsuz etkilere de sebebiyet vermiştir.

Çalışmanın ilk kısmını problem, çalışmanın amacı, kapsamı, yöntemi ve önemi oluşturmaktadır. 2. ve 3. bölümde kamusal alan, yüksek yapı ve boşluk kavramlarıyla ilgili detaylı bilgiler aktarılmıştır. 4. bölümde çalışma alanıyla ilgili toplanan bütün veriler yorumlanarak analiz çalışmaları yapılmıştır. Alanda bulunan yüksek yapıların tasarımında, doluluk boşluk, oran, kamusal alan oluşturma, alanda güvensizlik, ölçek kavramı gibi tasarım kriterlerinin göz ardı edildiği düşünülmektedir. Bu varsayımı araştırmak üzere, çalışma alanı ve buradaki yüksek yapılarla ilgili GAZİ, TOBB ETÜ ve ODTÜ olmak üzere belirlenen 3 üniversitede mimarlık bölümü öğrencilerine anket uygulanmıştır. Anket sonuçları değerlendirilerek bu bölüme eklenmiştir. 5. Bölümde ise tüm bu çalışmalardan elde edilen verilerle çalışmanın sonuç bölümü oluşturulmuştur. Sonuç bölümünde anketler doğrultusunda alanda yüksek yapılardan kaynaklı sorunlar belirlenmiştir. Bu sorunlar yüksek yapı tasarımlarının kent dokusu üzerindeki etkileri, cadde ve sokak üzerindeki etkileri, açık kentsel mekâna etkileri, sosyolojik etkileri ve psikolojik etkileri başlıkları altında incelenmiştir. Bu sorunları minimize edebilecek örnek bir fikir projesi hazırlanarak çalışmaya eklenmiştir.

1.1 Problem

Kentlerde yüksek yapıların yaygınlaşması, mimarlık alanında birçok tartışmayı beraberinde getirmektedir. Günümüzde inşa edilen yüksek yapıların birçoğunun hem işlevsel olarak hem kentsel ölçekte hem de yapı tasarımı açısından olumsuz etkilerinin olduğu düşünülmektedir. Kentlerde giderek artan yüksek yapıların doluluğu ve yoğunluğu göz önünde bulundurulduğunda, kentlilere nefes alınacak boşlukların

birakılmaması bu problemlerin başında gelmektedir. Kentlerde bulunan bazı alanların rant sağlama amaçlı yüksek yapılardan oluşmasından kaynaklı zemin düzlemi dolmaktadır. Böylece dolu boş dengesi bozulmakta ve kamusal boşluklara duyulan ihtiyaç artmaktadır.

Yüksek yapılarda dolu boş dengesinin kurulmaması, kamusal alanların giderek azalması, düşeyde yükseldikçe zeminle oluşan bağın kopması gibi olumsuz etkiler oluşabilmektedir. Bu etkilerin beraberinde getirdiği bireylerde yalnızlaşma, çalışma hayatında oluşacak stres buna bağlı verimin azalması, yapı yüksekliklerinin ve doluluklarının insan ölçeği üzerinde oluşturduğu özgüven eksikliği, ezicilik, güvensizlik duygusu, alan kullanımının halkın her kesimine hitap edememesi gibi durumlar bu çalışmanın problemini oluşturmaktadır.

1.2 Amaç

Kentlerde yoğun yapılaşmayla oluşan sıkışıklık sonucu zemin düzlemine duyulacak ihtiyacın artmasıyla meydana gelecek soruna çözüm arayışı sunmak, zemin düzlemini üst kotlara taşıyarak alternatif zeminler oluşturabilmek, kamusal alanı yüksek yapılarla beraber yorumlayabilmek hedeflenmektedir. Kentlerde yatay doğrultunun yanında, düşey dinamikleri de sorgulamak gerektiği düşünülmektedir.

Çalışmada; yüksek yapılarda kütle bazında yatay ve düşeyde dolu boş dengesini ve boşluk kavramının mimari tasarım parametreleri içindeki yerini sorgulamak amaçlanmıştır.

Yüksek yapı tasarımının ortaya çıkmasının en önemli sebeplerinden biri; kentlere yapılan göçlerle yapılara duyulan ihtiyacın artmasıdır. Bu duruma çözüm getirme amaçlı zeminde az yer kaplayarak düşey düzlemde çözüm arayışına gidilmiştir. Ancak bu yapıların artmasıyla zemin düzlemi dolmaya başlamıştır. Yapılar dolu kütleler olarak yükselirken insan ölçeği göz ardı edilmeye başlamıştır.

Zemin düzlemi doldukça tasarlanmamış, yapı parsellerinden arta kalan, hiçbir işlev göremeyen boşluklar oluşmaya başlamıştır. Ortak kullanım alanları yok olmaya başlamış, bu da yüksek yapıların buldukları alanların kullanım sıklığını azaltmıştır. İnsanlar kendilerini zemin düzleminde daha güvende hissetmektedirler. Zeminden kopan yaşantının dolu kütlelere hapsedilmesi sonucunda yapının kullanıcılarının; çalışma

veriminin azalması, mutsuzluk, stres, güvensizlik, alanı az kullanma, samimiyezsizlik gibi durumların ortaya çıkması görölmektedir.

Bu çalışmanın amacı; üst kotlara çıkıldıkça tasarlanmış boşluklarla zemine duyulan ihtiyaca cevap vermek dolayısıyla alternatif zeminler oluşturmaktır. Böylece kullanıcı memnuniyetine yönelik tasarımlar elde edilecek, alanın kullanımı artacak, halkın her kesimine hitap edecek ortak kullanım alanları, yapının içerisinde entegre edilebilecek ve daha güvenli alanlar oluşturulabilecektir.

1.3 Kapsam

Belirlenen amaç doğrultusunda yüksek yapılar ele alınmıştır. Çalışma alanı ise bu yapıların yoğun olarak bulunduğu Ankara- Eskişehir yolu aksı olarak belirlenmiştir. Eskişehir yolu, Ankara'nın gelişmekte olan yeni kent merkezlerinden biri olup, mimarlık gündeminde yüksek yapıların alandaki yoğunluğu ve etkileri açısından sürekli tartışılan bir alan olmasıyla bilinmektedir. Alanda yol aksının iki yanında giderek artan yüksek yapılar mevcuttur. Çalışma kapsamında alanda bulunan yapıların ve bu yapıların çevreleriyle olan etkileşimleri önem kazanmaktadır. Ayrıca yapı tasarımında dolu boş ilişkisi ele alınmıştır. Boşluk kavramının mimari tasarımdaki yeri sorgulanarak yüksek yapılara entegrasyonu üzerinde çalışılmıştır.

1.4 Çalışmanın Önemi

Geçmişten bu yana yoğun göç alan kentlerde, barınma ihtiyacına çözüm bulma amaçlı, yüksek yapılar tasarlanmaktadır. Ancak tasarlanan yüksek yapılarda, kamusal alanın giderek azalması, zemin düzleminin dolmasıyla zemine duyulan ihtiyacın artması, komşuluk ilişkilerinin zayıflaması gibi sorunlar ortaya çıkmaktadır. Bu sebeplerden dolayı kullanıcı konforu ve memnuniyeti sağlanamamaktadır. Çalışmada, alternatif zeminler üretebilmek, yapılarda düşey dinamikleri sorgulamak ve boşluğu tasarlamak gibi bir takım yüksek yapılar üzerinde etkili olabilecek mimari tasarım parametreleri oluşturulmaya çalışılmaktadır. Bu parametrelerin mimarlık alanında önemli yer teşkil edeceği düşünülmektedir.

Çalışma kapsamında karma kullanım, yüksek yapılarda boşluğu tasarlamak, zemin düzlemini üst kotlara taşımak ve kamusal alan kavramının yüksek yapılarda ele alınma biçimi gibi kavramlar sorgulanmaktadır. Bu konular ayrı ayrı ele alınmaktan

ziyade birbiri içerisinde yoğrulup sorgulanmaya çalışılacaktır. Yapılan alışma yüksek yapıarda yeni tasarım parametreleri oluşturma açısından önem arz etmektedir.

2. KAYNAK ÖZETLERİ

Toprakal (2008), “Yüksek Yapıların Gelişimi ve İstanbul’daki Yüksek Yapıların Tipolojik Analizi” başlıklı çalışmada; İstanbul’daki yüksek yapıların dış görünüşü ele alınarak biçimi üzerinde tipolojik analiz yapılması hedeflenmiştir. Dünyadaki yüksek yapı örneklerinin tipolojik durumları incelenmiştir. Sonuç olarak İstanbul’daki yüksek yapıların 3 bölümlük sütun anlayışıyla yapıldığı belirlenmiştir. Bu tipolojiye göre yapılar giriş gövde ve başlık şeklinde üç bölümden oluşmaktadır. Bu üç bölüm arasında kurgulanan ilişkiye göre yapı tipleri ayrıştırılmıştır.

Bu çalışmada yer alan, yüksek yapıların tanımları, oluşum nedenleri ve tarihsel gelişimleri konularından yararlanılmıştır.

Atasoy (2014), “Yüksek Yapılarda Güncel Tasarım Yaklaşımları” adlı çalışmasında amaç; Türkiye’de bulunan yüksek yapıların gelişimi ile dünyada kullanılmakta olan yapı sistemleri ile teknolojilerinin incelenmesi ve tanıtılmasıdır. Bu amaçla çalışmada mimari ve taşıyıcı sistem düzenlemeleri, düşey taşıma, narinlik ve yapı stabilitesi, salınım kontrol, sürdürülebilirlik ve yangın üzerine çalışılma yapılmış; buna ek olarak proje bazında taşıyıcı sistem uygulamaları araştırılmıştır.

Çalışma kapsamında, biçimsel ve strüktürel olarak yapının tasarlanmasında ne gibi etmenlere bağlı olarak oluşturulduğu ve nasıl geliştirilebileceği üzerinde çalışılmıştır. Yapılarda yükseklik arttıkça ne gibi önlemler alınması gerektiği, hangi elemanın ne boyutta kullanılabileceği, ne tür statik önlemler alınması gerektiği, çekirdek hacimlerin nasıl kurgulanması gerektiği vb. durumlar sorgulamaya çalışılmıştır.

Yapılan çalışma sonucunda; ‘günümüzde Türkiye’de dikey mimarinin her geçen yıl arttığı gözlemlenmektedir. Ancak, yüksek yapı tasarımlarında rezmi bir rüzgar ve deprem yönetmeliğinin bulunmaması, bölgelere özel rüzgar çalışmalarının yapılmaması, bunun yanında form tasarımlarında aerodinamik formlarının dikkate alınmaması önemli eksiklikler olarak değerlendirilmiştir. Bu eksikliklerin hızlı bir şekilde giderilmesi gerekmektedir’ yargısına vurgu yapılmıştır.

Çalışmaya veri oluşturabilecek yüksek yapı tanımları ve gelişimleri incelenmiştir.

Sarıman (2010), “Yüksek Yapıların Oluşumundaki Faktörlerin Tasarım Üzerindeki Etkisi”: Genel olarak, yakın ve uzak çevresini fiziksel çevre, kent dokusu, her türlü kentsel altyapı yönünden etkileyen, yapım, üretim yöntemlerinde ve taşıyıcı sistem kurgusunda geleneksel yöntemlere göre farklılaşmaların olduğu yüksek yapıların

tasarımına etki eden faktörlerin kavramsal ve teknik açıdan incelenmesi amaçlanmaktadır.

Günümüzde kaçınılmaz yapı çeşidi olarak karşımıza çıkan çok katlı yüksek yapıların gerekli olup olmadığı tartışmalarının ötesinde, bu yapı türlerinin olumsuzluklarının en aza indirilip avantajlarından en iyi şekilde nasıl yararlanılabileceğini açıklayabilmek hedeflenmiştir. Bu amaç doğrultusunda bu yapıların gerek tasarımına başlamadan önceki süreçte (yapı alanının irdelenmesi, kentsel çevre – yapı etkileşiminin değerlendirilmesi) gerekse binanın tasarımı aşamasında etkili olan faktörler incelenerek bina tasarımına etkileri değerlendirilmiş; bu değerlendirmeler sonucunda oluşturulan ana başlıklara göre seçilen örnekler kıyaslamalı olarak incelenmiştir.

Sonuç bölümünde, tez kapsamında incelenen ve örneklenen yüksek yapılarla ilgili olarak elde edilen verilerin, yüksek yapıların oluşumuna ve gelişimine etki eden faktörlerin, mimari tasarımı yönlendirmesine yönelik boyutları vurgulanmıştır. Sonuç olarak yüksek yapılar tasarlanırken ekonomik, psikolojik, sosyolojik, biçimsel ve çevresel etmenlerin göz ardı edilmemesi gerektiği yargısına varılmıştır.

Bu tez, yüksek yapıların tanımı, tarihsel gelişimi ve yüksek yapıların oluşumuna etki eden faktörler (sosyolojik, psikolojik, çevresel vb.) gibi konularda çalışmaya veri sağlamıştır.

Çetin (2006), “Kamusal Alan ve Kamusal Mekân Olarak Sokak” adlı bu çalışma, sinema televizyon anabilim dalında yapılmıştır. Çalışmada özel alan ve kamusal alan kavramları sorgulanmıştır. Kamusal alan kavramı, Hannah, Arendt ve Jürgen Habermas tarafından oluşturulan ve Negt ve Kluge’nin geliştirdiği çerçeveler içerisinde ele alınmıştır. Çalışmada bu kişilerin kamusal alan tanımlarına yer verilmiştir. Sokak kavramı ve kamusal alan ilişkisi üzerinde durulmuştur.

Negt ve Kluge’nin görüşlerinin kamusal alan kavrayışlarına daha uygun bir çerçeve sağladığı ortaya konulmuştur. Kamusal alan ve politika ilişkisinin günümüz şartlarına daha uygun bir şekilde kurulması, daha iyiye ulaşmak için bir takım yeni olanaklar taşıdığı sonucuna varılmıştır.

Çalışmada yer alan kamusal alan tanımları incelenerek çalışmaya aktarılmıştır.

Yüksekbaba (2008), “Kamusal Alan Modelleri ve Bu Modellerin Bağlıları” başlıklı çalışmada, kamusal alan modellerinin tanımları yapılmıştır. Hannah, Arendt ve

iki boyutlu kamu alanı modeli: agonistik ve birleşimsel modeli, kamu diyalogu" olarak liberal kamu alanı modeli, Habermas'ın söylemsel kamusal alan modeli ve karşıt kamusal alan modeli: proleter kamusal alan modelleri sorgulanarak anlatılmıştır. Kamusal alan tanımları çalışma için veri oluşturmuştur.

Şahin (2010), “Yüksek Yapılar ve Kamusal Alan İlişkisi”: Büyükdere Caddesi Örneği’: Kentlerin yapısında önemli bir yapıya sahip iki temel unsur (yüksek yapılar ve kamusal alan) göz önüne alındığında yüksek yapıların zeminle ve birbiriyle kurdukları ilişkinin toplum için kullanılabilirliğinin yanı sıra çevresindeki etkileşim alanları (kamusal alanlar) tezin konusunu oluşturmuştur.

Tezin amacı, kamusal alan kullanımı açısından yüksek yapıların incelenmesi olarak belirlenmiştir. İki farklı kimliğin (kamusal alan ve yüksek yapılar) ortak keşişim noktaları kent kimliği üzerindeki etkileri sorgulanmasının yanı sıra mevcut Büyükdere caddesi’nin gelişim sürecine etki eden faktörlerin belirlenmesi amaçlanmıştır. Ayrıca Büyükdere Caddesi’nin temel kimliği hakkında bilgi verecek olan Zincirlikuyu-4. Levent bölgesi pilot bölge olarak belirlenmiş ve buradaki yapıların kamusal alan ilişkileri incelenerek, durum değerlendirmesi ve aynı dönemde yapılaşmaya başlamış olan ve günümüzde aynı fonksiyona sahip olan La Défense aksıyla karşılaştırılması hedeflenmiştir.

Sonuç olarak kamusal alanların kullanımına bağlı olarak yüksek yapılar incelenmiş ve kamusal alanların yüksek yapılara entegre edilmesinin sağladığı yararlar belirtilmiştir.

Cestel (2008), “Yüksek Yapıların Kavramsal Tasarım Sürecinde Üretken Yaklaşımlar”: Çalışma kapsamında doğadan esinlenerek yapılan tasarımlardan bahsedilmiştir. Biyomimetik tasarımlar sorgulanmıştır. Doğada olan üreme, manipülasyon, değişim mutasyon gibi biyolojik kavramları sorgulayarak yüksek yapıların üretken tasarım sürecine etkisi araştırılmaya çalışılmıştır. Dünyadaki yüksek yapıların tasarımsal olarak tarihsel gelişimi incelenmiştir. Çalışmada ele alınan Lindenmayer sistemleri ve parametrik model ile yüksek yapıların kavramsal tasarım sürecine farklı bir bakış açısı kazandırmak hedeflenmiştir. Sonuç olarak bu sistemlerin, yüksek yapıların biçimsel tasarımları üzerinde olumlu bir takım etkilerinin olduğu saptanmıştır. Kırcan (2005), “Çok Katlı Yüksek Yapıların Tasarımına Etki Eden

Faktörlerin İrdelenmesi”; Çalışmada yüksek yapıların günümüzün vazgeçilmez bir parçası haline geldiği ve bu yapıların kabullenilerek olumsuz etkilerinin en aza indirgenmesi gerektiği belirtilmiştir. Yüksek yapıların diğer yapı türlerinden farklı olarak disiplinler arası bir iş birliğinin olması gerektiği vurgulanmıştır. Yapıların bina ölçeğinde ve kent ölçeğinde ele alınmasının gerektiği savunulmuştur. Yüksek yapıların çevresiyle kurduğu ilişkinin göz ardı edilmemesi gerekmektedir. Hem işlevsel hem estetik hem yapısal olarak ele alınması gereken yüksek yapılar ekonomik ve teknolojik faktörler doğrultusunda ivme kazanmaktadırlar. Sonuç olarak, yüksek yapı tasarımlarının birçok parametreye bağlı olduğu belirlenmiştir. Sonuç bölümünde yurtiçinden ve yurt dışından belirlenen örnekler üzerinde değerlendirme yapılmış ve yapılar karşılaştırılmalı olarak incelenmiştir. Bu çalışmayla, yüksek yapıların tasarımına etki eden faktörler ve kent ölçeğinde yüksek yapıların ele alınması konularında veriler elde edilmiştir.

Sarı (2006), “İstanbul’da Karma Kullanımlı Yüksek Yapılar Üzerine Karşılaştırılmalı Bir İrdeme”; bu çalışmanın amacında günümüz teknolojilerinin gelişmesiyle başlayan ve birçok kullanımı bir arada sunan karma kullanımlı yüksek yapıların oluşum süreçlerini, ortaya nasıl çıktıklarını ve bulunduğu çevre üzerindeki olası etkilerini yurtiçi ve yurtdışı örneklerle incelemektir. Bu doğrultuda öncelikle bu yapıların ortaya çıktığı yer sayılan Chicago örnekleri incelenmiş, daha sonra İstanbul’daki yapı örnekleri incelenerek karşılaştırılma yapılmıştır. Sonuç bölümünde bu karşılaştırmalar sonucunda karma kullanımlı yapıların olumlu ve olumsuz yönleri değerlendirilmiştir.

Yüksel (2010), “Karma Kullanımlı Yapılarda Kamuya Açık Mekânların İrdelenmesi: İstanbul’dan Güncel Örnekler”: Çalışmanın amacı kamusal mekânı karma kullanımlı yapıların özelinde incelemektir. Bu yapıların işlev dağılımlarını ve mimari kurgularını araştırmak ve yapılardaki kamuya açık mekânları tanımlayarak bu mekânlara insan ölçeğinde yaklaşmak hedeflenmiştir.

İstanbul’ da bulunan karma kullanımlı yapı örnekleri incelenmiştir. Belirlenen örnekler üzerinden bu yapıların ve kamuya açık mekânlarının kentle ve kentliyle ilişkisi irdelenmiştir. Yapılan değerlendirmeler sonucunda yapısal ve çevresel kurgular üzerine iyileştirmeler önerilmiştir.

Sonuç bölümünde ise karma kullanımlı yapılar ve bu yapılar özelinde kamuya açık mekânları inceleyen bu çalışmaya ait bulguların değerlendirmesi ve tartışılması yer

almaktadır. Çalışma karma kullanım ve kamusal alan kavramlarını birlikte ele alması açısından önem teşkil etmektedir.

Akgün (2010), “Karma İşlevli Yapıların Kentsel ve Mimari Tasarım Arakesitinde Kamu Yararı Gözetilerek İrdelenmesi: Zincirlikuyu-Levent Aksı Örneği” başlıklı çalışmada karma kullanımlı yapıların salt yapısal bazda incelenmekten ziyade kentsel tasarım ölçeğinde ele alınması gerektiği vurgulanmıştır. Yapıların tasarımında sosyal, kamusal ve ticari fayda sağlama durumu sorgulamaya çalışılmıştır.

Çalışmada, karma işlevli yapıların ve karma kullanım fikrinin ortaya çıkış nedenleri sorgulanarak karma kullanımın yararları ve zararlarına değinilmiştir. Dünyadaki kamu yararına olan karma kullanımlı yapı örnekleri incelenerek çalışma alanı olan Zincirlikuyu-Levent Aksında inşa edilen örneklerle kıyaslanmıştır. Çalışmanın sonuç bölümünde bu kıyaslamalar değerlendirilmiştir.

Çalışma için karma kullanımlı yapıların özellikleri avantaj ve dezavantajları, yapılarda kullanılan işlevler incelenmiştir.

Hocaoğlu (2014), “Türkiye’deki Karma Kullanımlı Yapıların Kentsel Tasarım İlkeleri Doğrultusunda İncelenmesi”, çalışmada karma kullanımlı yapıların, fonksiyon çeşitliliği ve büyüklükleriyle bir kent modeli oluşturduğu savunulmaktadır. Mikro kentler denilebilecek bu yapıların kentsel tasarım parametreleriyle oluşturulması gerektiği düşünülmektedir. Çalışma alanı olarak Türkiye’deki karma kullanımlı yapılar incelenmiştir. Bu yapılarla ilgili işlevsel ve biçimsel bir takım analizler yapılarak kentsellik başlığı altında sorgulanmaya çalışılmıştır. Sonuç olarak değerlendirmeler yapılarak karma kullanımlı yapı tasarımlarıyla alakalı önerilerde bulunulmuştur.

Varol (2009), “Yapı-Kent İlişkisi Bağlamında Karma Kullanımlı Yapılar”: Bu çalışmada amaçlanan, yapıların buldukları kentle ilişkisinin karma kullanımlı yapı örnekleri üzerinden değerlendirilmesidir. Çalışma kapsamında karma kullanımlı yapı tasarımını etkileyen küreselleşme, metropolleşme, sosyal etkileşim ve kamusal alan kavramları sorgulanmıştır. Çalışma alanı olarak İstanbul’daki karma kullanımlı yapılar ele alınmıştır. Seçilen yapılar yapı-kent ilişkisi bağlamında değerlendirilmiştir.

Çalışmada kullanılan mekân dizimi, bağlantı tabloları ve SWOT analizi yöntemleri ile ilgili bilgi verilmiş, örnek projeler tanıtılmış ve projelere ait analizler

gerçekleştirilmiştir. Sonuç bölümünde, yapılan analizler üzerinden karşılaştırmalar ve değerlendirmeler yapılarak bir takım öneriler sunulmuştur.

Üdürgücü (2010), “Yüksek Yapılar İçin Karar Verme Rehberinin Oluşturulması”: Bu çalışma İstanbul örneği üzerinde, geleceğe yönelik olarak yüksek yapıların kentsel ve yapısal ölçekte sorunlarını en aza indirmek amacıyla, tasarımda etkili olabilecek bir karar verme rehberi oluşturmayı hedeflemektedir. Çalışmanın amacı, yüksek yapıların kentsel düzeydeki etkileri göz önünde bulundurularak, kent içinde buldukları konumundan başlayarak şehir silüetine ve dokusuna etkisini, şehir sistemleri ile ilişkilerini, sosyal-psikolojik ve çevresel etkilerini sorgulamaktır. Çalışmada yüksek yapıların tanımı tarihi gelişimine değinilerek dünyadaki ve Türkiye’deki örnekleri incelenmiştir. Ayrıca yüksek yapı tasarımına etki eden parametreler belirtilmiştir.

İstanbul’daki yüksek yapı örnekleri incelenerek yapıların, kullanım amacı ve kullanıcı gereksinimleri, yer seçimi, uygulanan teknolojiler, enerji tüketimi ve ekolojik etkiler, kentsel doku içindeki etkileri, şehir alt yapısına getirdiği yükler gibi konular açısından değerlendirmeler yapılmıştır. Yapılan incelemeler ve değerlendirmeler sonucunda, İstanbul’daki yüksek yapıların kentsel ve yapısal bağlamda bir takım tasarım parametreleri oluşturulmuş ve yapılar için bir karar verme rehberi oluşturulmuştur.

Doğan (2006), “Boşluk”, çalışmada boşluk kavramı ele alınmıştır. Mimari tasarım parametreleri içerisindeki yeri sorgulanmıştır. Algısal bir boşluktan bahsedilmektedir. Boşluğun algıları daha ileri bir yere taşıyabileceği ve özgür mekânlar oluşturabileceği düşünülmektedir. Çalışma kapsamında öncelikle boşluk kavramıyla ilgili felsefi bazı örnekler verilmiş daha sonra mimari formda tasarlanmış boşluklardan bahsedilmiştir. Boşluğun tanımları üzerinde durulmuştur. Boşluk kavramının mimari tasarımlardaki yeri ve önemi vurgulanmaya çalışılmıştır.

Şamlıoğlu (2010), “Mimari Formda Boşluğun Keşifi”: Çalışmanın amacı, boşluk kavramının mimari formlar üzerinde oluşturduğu etkileri sorgulamaktır. Bunu yapmak amacıyla yapı örnekleri incelenmiş ve bunlar üzerinden çeşitli analizler yapılmaya çalışılmıştır. Yapılan analizler sonucu boşlukların oluşturduğu yapı tasarımları benzerlik ve farklılıklar açısından değerlendirilmiştir. Boşluk kavramının zaman içerisinde ne şekilde yorumlandığı da incelenmiştir. Elde edilen bilgiler sonucunda boşluğun form üzerindeki etkisi sınıflandırılmış ve tablolarla görselleştirilmiştir.

Kuloğlu (2013), “Boşluğun Devinimi: Mimari Mekândan Kentsel Mekâna”, Bu çalışmada, mimari formdaki boşluğun kentsel mekân boşluklarına yaptığı katkılar tartışılmaktadır. Boşluğun tanımı yapılarak, kentsel mekânda boşlukla mimari mekânda boşluk kavramları açıklanmıştır. Birbiri üzerindeki karşılıklı etkiden söz edilmiştir. Bahsedilen iki mekân türüne de tarihten günümüze bir takım örnekler verilerek açıklanmıştır.

Çalışma mekân ve boşluk kavramları hakkında bilgi vermesinin yanı sıra; mimari mekânda oluşturulan boşlukların önemine vurgu yapmış, bu boşlukların mekânlar arasındaki ilişkiyi ön plana çıkarmasını ve kentsel mekânlarda bu mekân ve boşluk kavramlarının birlikteliğine vurgu yapmıştır.

Tohumcu (2014), “ The Integration of Tall Buildings With The Urban Environment: Considering The Key Sustainability Concepts”: Bu çalışmada yüksek yapıların, sürdürülebilirlik kavramı üzerinden kentsel çevre üzerinde oluşturduğu etkiler sorgulanmıştır. Yüksek yapıların çevresiyle uyumlu bir şekilde tasarlanmasının buldukları çevrenin yaşam standartlarını ve kalitesini arttıracığı düşünülmüştür. Bu bağlamda Londra’da bulunan, ‘The Shard’ ve ‘30 St Mary Axe (Gherkin)’ adlı iki yüksek bina buldukları kentsel çevre üzerinde yarattıkları etkilerin incelenmesi için seçilmiştir. Bu binalar analiz ve anket metot yöntemleri kullanılarak birbirleri ile belirlenen ‘sürdürülebilirlik kavramları’ üzerinden karşılaştırılmışlardır. Bu çalışma ile yüksek binaların hem mimari hem de kentsel ölçekte yaratabilecekleri pozitif ya da negatif etkiler, fiziksel ve sosyal sürdürülebilir bir yaklaşım üzerinden değerlendirilerek yeni yapılacak yüksek yapı tasarımları için bir takım önerilerde bulunulmuştur.

Korkmaz (2010), “Yüksek Bina Tasarımında Güncel Gelişmeler Ve Dünya - Ankara Örneklerinin Değerlendirilmesi”, çalışmada, dünyadaki ve Ankara’daki yüksek yapıların mimari ve kentsel tasarım kriterleri açısından gelişimi dönemlere ayrıştırılarak analiz edilmiştir. Yüksek yapıların tasarımıyla ilgili bir takım parametreler araştırılmış ve yapılar buna göre değerlendirilmiştir. Ankara’daki ve dünyadaki eşzamanlı örnekler incelenerek karşılaştırılmış ve Ankara’daki yüksek yapı tasarımlarının ne durumda olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Dedeoğlu (2008), Çağdaş Metropolde Görünmeyen Sınırlar ve Kamusal Alanın Yitimi başlıklı bu çalışmada, kentler içerisinde birbirinden bağımsız küçük kent parçaları

tasarlanması ve bununda kent tasarımlarındaki bütünlüğün bozulmasına sebep olduğu düşünülmüştür. Herkesin kendi bölgesini oluşturmaya çalışmasıyla bölgeler arasında görülmeyen sınırların ortaya çıktığı, böylece ötekileşme ve benzer olanlarla iletişim kavramlarının ortaya çıktığı vurgulanmıştır. Giderek parçalanan kent içinde ayrışmalar oluşmasıyla ortak kullanım alanı olan kamusal alanların yok olma durumu tartışılmaktadır. Çalışmanın sonucunda fiziksel sınırların ötesinde görünmeyen sınırlarla ayrıştırılan alanların kamusal alanların yitirilmesine sebep olduğu kanısına varılmıştır.

Başar, P. ,2006, “Konut yerleşmelerinin oluşturduğu yeni kamusal alanlar”, adlı çalışmada konut yerleşmelerinin, kamusal alan ve özel alan kavramları bağlamında incelenmesi hedeflenmiştir. Konutların özel alanlar olmasına karşın kamusal alanlarla nasıl ilişkilendirilmesi gerektiği sorgulanmıştır. Bu durum üretim-tüketim ilişkisi çerçevesinde incelenmiştir. Çalışmada Türkiye’den örnekler incelenmiş 1980 öncesi ve sonrası konut kamusal alan ilişkisi incelenerek değerlendirilmeler yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar belirtilmiştir.

Serbest (2009), “Yüksek Yapıların Gelişimi ve Tasarımları Üzerine Bir İnceleme”, başlıklı bu çalışmada yüksek yapıların ortaya çıkış sebeplerinin ve gelişim süreçlerinin incelenmesi hedeflenmiştir. Zamanla gelişen teknolojiyle, kullanıcı gereksinimlerinin farklılaşması, çevresel etmenler ve sosyo-ekonomik değişimlerin yüksek yapı tasarımları üzerindeki etkileri sorgulanmıştır. Çalışmada dünyadaki ve Türkiye’deki simge yapı olarak değerlendirilebilecek yüksek yapı örnekleri analiz edilerek yüksek yapıların avantajları ve dezavantajları belirlenmiş; sistematik bir analiz yapılmıştır

3. MATERYAL VE METOT

Çalışma kapsamında öncelikle belirlenen anahtar kelimeler doğrultusunda literatür taraması yapılmıştır. Yüksek yapılar, kamusal alan, boşluk, zemin düzleminin üst kotlara taşınması, dolu- boş dengesi, oran, kent, düşey dinamikler, kullanıcı gibi kavramlar üzerinde araştırmalar yürütülmüştür. Konuyla ilgili fikir aşamasında kalan veya inşa edilmiş Dünya'daki ve Türkiye'deki örnekler incelenmiştir. Çalışma kapsamı biraz daha daraltılarak, çalışma alanı üzerinde bir takım analiz ve anket çalışmaları yapılmıştır.

Çalışma alanı olarak, Ankara- Eskişehir yolu aksı belirlenmiştir. Eskişehir yolu aksının çok uzun olması nedeniyle yüksek yapıların yoğunlukta olduğu Konya yolu ile Eskişehir yolunun kesişiminden başlayarak 2.600 metre uzaklıktaki ODTÜ'ye kadar olan kısım seçilmiştir. Alanın seçilmesinin nedeni; çalışma kapsamında üzerinde durulan, yoğun yapılaşmanın olması, kamusal alanların yok olması, güvensizlik duygusunun oluşması, doluluk-boşluk dengesinin sağlanmaması, boşlukların tasarlanmaması gibi kavramların bu alanda sürekli tartışma konusu olmasıdır. Öncelikle alanı tanımaya ve alanın sorunlarını belirlemeye yönelik alanın kullanım sıklığı, yeşil alan, dolu boş, kamusal alan, ulaşım, yüksek yapılar, yüksek yapılarda boşluklar vb. konularda analiz çalışmaları yapılmıştır. Alandaki yüksek yapıların ve boşlukların fotoğrafları çekilerek çalışmaya aktarılmıştır. Alan analizleri tamamlandıktan sonra alana yönelik anket uygulaması yapılmıştır.

Çalışmada yüksek yapıların varlığı kabullenilerek, bu yapıların kentsel ölçekte ve kullanıcılar üzerinde oluşturduğu olumsuz etkilerini en aza indirmek hedeflenmektedir. Bu kavramları doğru bir şekilde kurgulayabilecek ve yüksek yapılara entegre edebilecek kişiler, o yapıları tasarlayanlar olacağı düşünülerek anket mimarlık öğrencilerine uygulanmıştır. Mimar adaylarının bu kavramları sorgulamaya başlaması, belirlenen olumsuz etkileri ortadan kaldırmakta önemli bir adım oluşturabilecektir. Ayrıca konuya geleceğin mimarlarının gözünden bakmayı sağlayacaktır. Aynı zamanda anket uygulanan mimarlık öğrencileri alanı kullanan kişilerden oluşturulacaktır. Anketi uygulamak için, hem alanın kullanıcıları olduklarından hem de gelecekte yüksek yapı tasarımlarına yön verecek kişiler olacaklarından; Gazi üniversitesi, ODTÜ ve TOBB ETÜ üniversitesi mimarlık öğrencileri seçilmiştir. Bu üniversitelerin, çalışma

kapsamında belirlenen Ankara Eskişehir yolu aksına yakın olmaları göz önünde bulundurularak seçilmiştir.

Anket soruları dört bölümden oluşturulmuştur. İlk bölümde alanla ilgili genel sorulara yer verilmiştir. İkinci bölümde alanda bulunan yüksek yapılar ve kamusal alana yönelik çekici-itici, özgün-sıradan, aydınlık- karanlık, rahat- kalabalık, güvenli-güvensiz, geniş ferah- dar basık, eğlenceli- sıkıcı, abartılı büyük- insan ölçeğinde vb. sıfat çiftleriyle hazırlanan sorular bulunmaktadır. Anketin üçüncü bölümünde ise Armada, Next Level, Koç Kuleleri ve Paragon Tower olmak üzere dört yüksek yapı belirlenerek bunlara yönelik sorular hazırlanmıştır. Bu yapıların seçilmesinin nedeni, ortak kullanım alanlarının bulundurulmasıyla birbirlerinden farklı özelliklerde olmalarıdır. Ayrıca diğer benzer yapılar arasında da hiç bir ortak alan barındırmayan yüksek yapı tipine örnek olarak Koç kuleleri seçilmiştir.

- Armada, içerisinde alışveriş merkezi bulunmasından dolayı kapalı ortak kullanım alanlarının sorgulanması için,
- Next Level, hem alışveriş merkezinin olması hem de yol kotunda açık ortak kullanım alanı bulundurmasından dolayı açık ve kapalı ortak kullanım alanı kavramlarının sorgulanması için,
- Paragon Tower, dolu-boş ilişkisiyle kurgulanıp, yapı içerisinde farklı kotlarda boşluklar bulundurup bunların ortak kullanım alanları olarak değerlendirilmesi amaçlanarak oluşturulan bir tasarıma sahip olmasından dolayı,
- Koç Kuleleri, alanda bulunan diğer yapı türlerinde olduğu gibi hiçbir ortak kullanım alanı barındırmadığından seçilmiştir.

Anket sonuçlarından alınacak veriler doğrultusunda bu yapılar karşılaştırılmıştır.

Viyanalı mimar Wallraf kentin düşey dinamikleri üzerine birçok model oluşturmuştur. Kentlerdeki yapıların giderek yükselmesiyle yatay dinamiklerin yanı sıra düşey dinamiklerin de sorgulanması ve kamusal alanların düşey dinamiklere entegre edilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Zemin düzleminin çoğaltılarak üst kotlara taşınması ve farklı kotlarda sosyal alanlar kurgulanmasıyla ilgili modeller tasarlayıp sergilemiştir. Bundan dolayı anketin dördüncü bölümünde Wallraf'ın yüksek yapılar ve kamusal alan üzerine tasarladığı model ile ilgili bir takım sorular hazırlanarak mimarlık öğrencilerine sorulmuştur.

Ankette 5’li likert yönteminden yararlanılmıştır. Sorular hazırlanıp belirlenen üniversitelerdeki mimarlık öğrencilerine uygulanmıştır. Anketin homojen bir dağılımda olması için, üniversitelerde sınıf ayrımı yapmadan karma bir şekilde uygulanması sağlanmış ve her okul için 80 kişi olacak şekilde toplam 240 kişiye bu anket uygulanmıştır. Anket sonuçlarında; zemin düzleminin kopyalanarak farklı kotlara taşınmasının gerekliliği, bu zeminlerde kurgulanacak boşluklarla beraber kamusal alan kurgusunun olumsuzlukları ne derece ortadan kaldırılacağı ve dolu boş dengesinin bireylerin psikolojisi üzerindeki etkisinin ne yönde olacağı üzerinde değerlendirmeler yapılmıştır.

3.1. Yüksek Yapı Kavramının Mimarlıktaki Yeri

İnsanlar varoluşlarından beri temel ihtiyaçları için yapılar oluşturmuş, yaşamlarının devamlılığı ve aynı zamanda daha iyi bir yaşam konforu için de sosyolojik, ekonomik, teknolojik imkânlarına ve değer yargı anlayışlarına göre birçok yapı meydana getirmiştir. Bu eylem geçmişten günümüze hala devamlılığını sürdürmektedir. Bu devamlılığın bir göstergesi olarak insanlar farklı ihtiyaçlarının bir tezahürü olarak, içinde barınabileceği, çalışabileceği, eğlenebileceği ve dinlenebileceği çok çeşitli mekanlara da ihtiyaç duymaktadırlar. Bu mekanların var olabilmesi için doğal çevrede bazı düzenlemelere ihtiyaç duyulmaktadır. Bu düzenlemeler ile birlikte yapı adı verilen yapay çevre öğeleri oluşmaktadır. Bu açıdan yapı kavramı, insanların doğla çevre içerisinde oluşturdukları tüm yapay çevre öğelerini bir araya getiren genel bir terimi meydana getirmektedir. Doğan Hasol yapı olgusunu “*Karada veya suda, bayındırlık veya iskân ereği ile kurulan köprü, yol, tünel, baraj gibi tesisler ile bunların yer altı ve yerüstü inşaatı*” şeklinde açıklamaktadır (Durmuş, 2006, s. 36) .

İnsanların yaşama ihtiyacının bir karşılığı olarak yapılan bu yapılar uzun yıllar boyunca yatay olarak gelişmiş fakat, yükseklik ve bunun beraberinde getirdiği yüksekte olma tutkusu insanlık için her dönem farklı anlamlar yüklemiştir. Bulunduğu çevredeki diğer yapılardan yükseklikleri ile farklılaşan; fonksiyonları gereği yüksek olmaları gereken, çevre içinde plastik bir etki yaratan yapılar söz konusu olmuştur. Düşeyde heykelsi ve çizgisel bir obje gibi algılanan, yapı yüksekliğinin taban alanına oranının çok fazla olduğundan yapılara dünden bugüne her dönemde farklı fonksiyonlara sahip pek çok yapı tipinde rastlanmaktadır. Yamantürk ve Özşen (1993), yapılar kullanılan

malzeme (ahşap, tas, kerpiç, beton vb.) ya da yapım yöntemine (betonarme, yığma, çelik vb) göre sınıflandırılabilirdiği gibi yapı yüksekliğine bağlı olarak da sınıflandırılabilirdiğini söylemektedirler. Yapılar yükseklik açısından temelde üç grupta ele alınmaktadır. Bunlar, alçak yapılar (low-rise buildings), orta yükseklikte yapılar (middle-rise buildings) ve yüksek yapılardır (high-rise buildings). Günümüzde, genel bir kabul olarak, 10 katı (30 m) aşan yapılar, yüksek yapılar olarak değerlendirilmektedir (Durmuş, 2006, s. 36).

Bir yerleşmede idare hizmetlerini yapmak üzere kurulan yönetim yapılarından, çalışmaların tamamlanabilmesi için bürolara, eğitim ve öğretimin gerçekleştirilebilmesi için okul yapılarına, sağlık işlemleri için sağlık yapılarına, rekreasyona yönelik otellerden barınma amacıyla yapılmış konutlara kadar bütün alanda farklı yükseklikte mimari yapılarla karşılaşmaktadır. Yapı türleri içerisinde yüksek yapıların önemli bir yeri bulunmaktadır. Özellikler de 20.yy'de küreselleşmenin de etkisiyle tüm dünya da görülen yoğun kentleşme hareketleri, artan nüfus oranı, arsa arz kısıtlılığının oluşması gibi nedenler yüksek yapı mimarinin yaygınlaşmasına olanak sağlamıştır.

Dünyanın her yerinde yaşanan köyden kente göç, çok hızlı şehirleşmenin başlıca nedenlerindedir. Şehirleşmeye paralel olarak hızlı artış gösteren nüfus yoğunluğu ise yapım alanlarının yetersiz kalmasına ve arsa fiyatlarının aşırı yükselmesine neden olmuştur. Bunun sonucunda ise yapılar dikey olarak gelişmeye başlamıştır. Başlangıçta bu sebeplerden yükselen yapılar daha sonraları sahipleri tarafından prestij unsuru olarak yapılmaya başlamışlardır. Yüksek yapıların giderek bir güç simgesi haline gelmesi rekabet ve prestij ön plana çıkmasına ve estetiğe önem verilmesine neden olmuştur. Çevrelerine göre hissedilir oranda yükselen yapılar, buldukları rekabet ortamında, giderek ekonomik yükseklik sınırının üstüne çıkarak, firmanın reklam fonksiyonunu da yüklenmektedirler. Bu durumda bina yüksekliği ve estetiği ön plana çıkmakta, kent silüetini değiştirmekte ve kentin insanlarına mesajlar vermektedir (Tönük, Önal 1989, s 39).

Yapılar, farklı formlarda ve giderek daha yüksek yapıldıkları sürece prestij sembolü olarak ilgi toplamaya başlamışlardır. Böylece benzersiz formlarda ve daha yüksek yapıyı yapmak yüksek yapıların en önemli amacı haline gelmiştir. Sayıları giderek artan yüksek binaların ortaya çıkış nedenlerine bakıldığında;

- yerçekimi gibi doğal güçleri yenebilme ve yükselme arzusu,
- teknolojinin ilerlemesiyle hızlı asansörün bulunması,
- çeliğin kullanılmaya başlaması,
- hidroforun icadı,
- yangına karşı korumadaki yenilikler,
- havalandırma sistemlerinin geliştirilmesi,
- tasarım yöntemlerinin gelişmesi,
- sismik tasarımın ileri seviyeye ulaşması,
- beton ve malzeme kalitesindeki artışlar gibi etmenler sıralanabilmektedir (Toprakal, 2008, s. 8) .

Nüfusun artması da şehirlerde yaşayan insan sayısının ve şehir merkezlerindeki işyerlerinin artmasına neden olmuş, bu da yüksek bina potansiyelini arttırmıştır. Bina yapılacak alanların azalması, bölgedeki kısıtlı alanlar kat sayısının fazlaşması yönündeki talebi arttırmaktadır. Bina yapılabilecek arsaların azalması, arsa fiyatlarının artmasına neden olmaktadır. Yüksek değerli bu arsalardan maksimum kazanç sağlamak amacıyla da yapıların kat adetleri artmaktadır. Kent merkezi dışındaki yerleşmelerde ve mevcut doku içinde yeşil alanı arttırmak amacıyla da arsanın tümünün kullanılması yerine yükselmek yeşil alanın artmasını sağlamaktadır (Tapan, 1983, s 93).

Sınırlı bir alana sahip arsada birden çok işlevin bir arada bulunabilmesi amacıyla kat adedi arttırılmaktadır (Bayır,1988, s 5). Firmaların birbirleriyle yakın ilişkide bulunabilmesi ve ulaşım kolaylığı sağlanabilmesi amacıyla aynı bölgede toplanma talebi yüksek yapıları arttırmaktadır (Göçer 1969, s 6). Bulunduğu bölgenin güzelliklerinden daha fazla yararlanmak yapıların yükselme sebeplerindendir. Firmaların sahip oldukları gücü göstermek amacıyla daha yüksek yapılar inşa ederek reklam aracı olarak kullanmaları yüksek binayı ortaya çıkaran sebeplerdendir.

Yüksek binalar gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin modernleşmelerini gösterir. Azgelişmişlik sürecinden gelişme sürecine dönüşülürken çağdaşlığın biçimsel yanı bu tür yapılarda bir gösterge olarak kullanılmaktadır. Bu tür binalar aynı zamanda politik yatırım aracı olarak görülmektedirler (Erbil, Özaydın, Ulusoy 1989, s 25,26).

Bu amaçlarla ortaya çıkan yüksek yapıların çeşitli tanımları bulunmaktadır. Yapıların yükselmeye başlamasından günümüze kadar, dünyada bulunduğu döneme,

ülkeye ve çevreye göre, çeşitli kriterlerde birçok yüksek yapı tanımı yapılmıştır. Bu yüksek yapı tanımlarından bazılarını kronolojik olarak söyle sıralayabiliriz:

- Rafeiner (1968) ‘Federal Almanya’da geçerli olan yönetmeliklerde, yapı kuralları bakımından, topraktan 22metreden fazla yükseklikte olan ve insanların sürekli ikametine tahsis edilmiş olan binalar yüksek bina olarak kabul edilirler ’(Toprakal, 2008, s. 10)
- Meydan Larousse Ansiklopedisi (1969),“ İlk örneklerine ABD’de rastlanan çok katlı yapı”
- Haris (1975), “Genellikle arsa fiyatlarının yüksek olduğu yerlerde yapılan, çok sayıda kat içeren yapılardır” (Toprakal, 2008, s. 10).
- “Yüksek bina, en genel anlamıyla, bir yapısal biçimin çok sayıda katlarının dikey olarak düzenlenmesi yoluyla oluşturulan binalardır” olarak tanımlamaktadır (Eren, 2007, s 51).
- “ABD’de 19. yüzyılın son yirmi yılında ortaya çıkan metal iskeletli yüksek büro binalarıdır.”(Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi, 1986, s 1652)
- “ Taban alanı küçük, yüksekliği taban boyutlarına göre fazla, genellikle kule biçiminde, narin binalardır.” (Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi, 1986, s 1652)
- Anabritannica (1988), Yüksek yapılar Ana Britannica’da en kısa şekilde “Çok Katlı Yapı” olarak tanımlanmıştır (Toprakal, 2008, s. 10).
- Kat sayıları arttıkça yüksek bina terimi, yerini gökdelen terimine bırakır. “Gökdelen” ve “yüksek bina” terimleri çoğu zaman eş anlamda kullanılmasına karşın içerik olarak farklılık göstermektedir. V. Özek, (1992), “yüksek binalar” teriminin 25 kata kadar olan binalar için, “gökdelenler” teriminin ise 25 katın üstündeki tüm binalar için kullanılması gerektiğini belirtmektedir (Eren, 2007, s 51).
- Prof. Doğan Kuban’ın tanımına göre ise “Gökdelen, sanayi toplumlarının yarattığı ya da benimsediği bir simge yapıdır.”

Bir yapının “yüksek” olarak tanımlanması için kabul edilmiş sınırlar ülkeler arası farklılıklar göstermektedir. Alman standartları en yüksek noktası 22 m. ’yi aşan yapıları “yüksek yapı” olarak tanımlarken, Amerika’da bu sınır 12 kat olarak kabul edilmiştir (Aytıs,1989, s 16).

Bütün bu tanımlar yüksek yapıların; işlevine, formuna, kat sayısına ve yapılma amacına yönelik oluşturulmuştur. İşlev, form ve kat sayısı yapının kütleli tasarımına yönelik olup; gereksinimlere cevap verme, prestij güç gösterme, göç sonucu barınma ihtiyacını karşılama gibi faktörler ise yüksek yapıların oluşum gerekçelerini

oluşturmaktadır. Sonuç olarak yapılan bütün bu tanımlar yüksek yapıların tasarımında etkili olan parametreleri içermektedir.

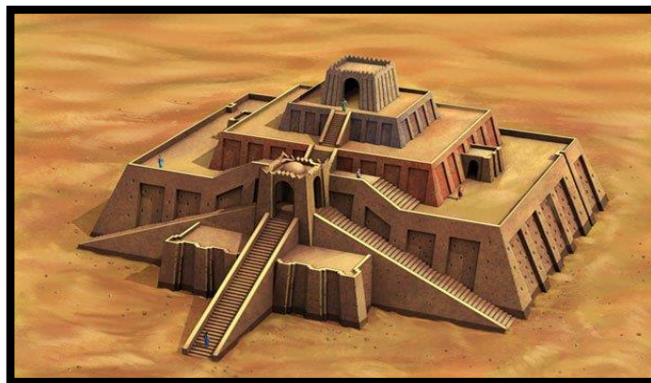
3.1. 2.Yüksek Yapıların Tarihsel Gelişimi

Yüksek yapıların ortaya çıkışı, insanların çevresine egemenliğinin bir göstergesidir. Bu olgu ilk olarak dinsel, askeri ve kültürel işlevlerde uygulama alanı bulmuş ve ticaret, konut, konaklama, hizmetler gibi yeni işlevlerle, giderek yükselerek günümüze kadar gelmiştir.

Antik çağda dikilen Menhirler, insanoğlunun doğaya egemenliklerinin ilk sembolleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunlar, 10-12 metre yüksekliğinde dev mezar taşlarıdır (Toprakal, 2008, s. 13). Tanrısal gücün sembolü olarak yapılan piramitler, ziguratlar, camilerin kubbe ve minareleri, Kiliselerin çan kuleleri, katedrallerin külahları, Budist tapınakları, vb. dini yapılar çevresindeki yapılardan yüksek ve farklı özelliklerde inşa edilmişlerdir. Ortaçağda şatolar, aristokrat sınıfın sahip olma gücü ve ezici üstünlüğünü vurgulayan yapılardır. Kaleler ise, yüksekliğin vermiş olduğu etkiyle gücü sembolize etmişlerdir. Yönetim yapıları egemenliğin simgesi, zafer anıtları ise yine gücün simgesi olarak yükselmişlerdir.

Saat kuleleri, yangın kuleleri, deniz fenerleri izleme ve görülebilme amacına hizmet etmek üzere yüksek olarak yapılmışlardır. Sanayinin gelişmesi ile kullanılan genişleme kuleleri, yıkama kuleleri, silolar gibi yapılar da yüksek yapılara örnek verilebilmektedir (Yaman, 1998, s.12).

Literatürde ilk yüksek yapı örneği olarak, Ur'daki, ay tanrısı Nannar Zigguratu karşımıza çıkmaktadır (Şekil 3.1.).

Şekil 3.1. Nannar Zigguratu

Sonrasında halen bilim insanlarının yapısal hesapları üzerinde çalışmalarına devam ettikleri piramitler karşımıza çıkmaktadır. Piramitler Mısır Uygarlığının dünya mimarlık tarihindeki önemli eserleri arasında yer alan en yüksek yapılardır. Firavun Zoser adına M.O. 2750dolaylarında yapılan piramit kompleksi 10.4 m yüksekliğinde olup 545 x 277 m. ebatlarındadır. Özellikle Giza Piramitleri Mısır mimarlığının ve yüksek yapılarının en önde gelenlerinden sayılmaktadır (Serbes, 2009, s. 5) (Şekil 3.2.).

Şekil 3.2. Giza Piramitleri

M.Ö. 2680-2560 tarihleri arasında yapılmış olan Keops, Kefren ve Mikerinos piramitlerinin en büyüğü ve en yükseği Keops piramididir. Bu piramit 230 x 230 m ebatlarına ve 145.75 m yüksekliğine, Kefren 215,5 x 215,5 m. ölçülere ve 143,5 m. yüksekliğe, Mikerinos piramidi ise 108,5 x 108,5 m. taban ölçülerine ve 66,5 mm yüksekliğe sahiptir (Serbes, 2009, s. 5).

Yüksek yapı kavramı geçmişten günümüze varlığını sürdürmüştür. İlk olarak dini yapılarda ve güç sembolize eden yapılarda kullanılan yükseklik kavramı, günümüzde gelişen teknolojiyle beraber; ofis, konut, otel veya bunların bir kaçını bir arada bulunduran karma işlevli yapılarda da kullanılmaktadır.

3.1.2.1. Yüksek Yapıların Dünyadaki Gelişimi

19.yüzyılın son çeyrek diliminde yaşanan teknolojik gelişmeler, ekonomik alanda kaydedilen gelişmeler, değişim odaklı mal sahipleri, bu ihtiyaçlara cevap veren tasarımcılar, modern anlamda yüksek binaların biçimlenmesinde büyük rol oynamışlardır. Endüstri devriminden sonra teknoloji ve ekonomide yaşanan gelişmeler sonucunda artan hizmet alanları, dünyanın her yerinde köyden kente göçü arttırmış,

yaşanan bu göçle beraber değişen kültür ve değer sistemleri çok hızlı şehirleşmenin nedeni olmuştur. Bunun paralelinde inşa edilmeye başlayan yüksek yapı tasarımını yönlendiren en önemli etken, artan iş hacminin gerektirdiği çalışma alanını optimum şekilde kullanarak kısıtlı arsadan maksimum kazanç elde etme hedefi olmuştur (Ulus, T. ve Demirel, Ç. 1989, s. 31-37)

Yüksek yapıların ilk örnekleri Amerika’da görülmüştür. Chicago ve New York’ta hızlı nüfus artışı, arsa yetersizliği ve spekülasyonların bir sonucu olarak bina sektöründeki büyük baskıyla bina yükseklikleri giderek artmıştır. 1850’de 30.000 olan yerli nüfusu, 1870’de 300.000, 1890’da 1 milyon, 19. yüzyılda ise 1.7 milyonu bulmuştur. Küçük tabanlı yüksek yapılar gücün göstergesi değil, ekonomik ihtiyacın yansımalarıdır. Daha sonraları özellikle New York’ta ekonomik gücün göstergesi olarak tasarlanmaya başlamışlardır (Eisele, Kloft, 2002. s. 8) (Şekil 3.3, Şekil 3.4, Şekil 3.5.) .

<p>Equitable Life Assurance Company Building</p> 	<p>1868-1870/ New York</p>	<p>George B. Post tarafından yapılmış. 39.6 m yüksekliğine sahip olan ofis yapısıdır. Bu yapı yükseklik, yolcu asansörü ve demir çerçeve özelliklerinin tümünün olduğu ilk yapıdır (Bayır, 1988, s. 9).</p>
--	--------------------------------	---

Şekil 3.3. Equitable Life Assurance Company Building

<p>Home Insurance Company Building</p> 	<p>1885/ Chicago</p>	<p>William Le Baron Jenney tarafından yapılmış 55 m yüksekliğindeki ofis yapısıdır. Bu gökdelen, yüksek binalarla ilgili uluslararası bir araştırma ve yayın kuruluşu olan “Council on Tall Buildingsand Urban Habitat” tarafından, dünyanın ilk gökdeleni kabul edilmiştir(Bayır, 1988, s. 8).</p>
--	----------------------	---

Şekil 3.4.Home Insurance Company Building

<p>Masonic Temple Building</p> 	<p>1891-1892/ Chicago</p>	<p>Daniel Burnham tarafından yapılan92 m yüksekliğinde bir yapıdır. Bir mimari eleştirmeni olan Francisco Mujika, asansör ve çelik iskeletin var olduğu ilk yüksek yapı olarak Masonic Temple Building’i kabul eder (Bayır, 1988, s. 8).</p>
--	---------------------------	--

Şekil 3.5. MasonicTempleBuilding

1880-1910 yılları arasında Chicago’da modern tekniği ve metal konstrüksiyonu tasarımda temel alan bir akım gelişmiştir. Bu akım “Chicago Okulu” olarak bilinir. Bu dönem yapıları genellikle işlevi ön planda tutan, dışta iskeleti ve düşeyliği vurgulayan çok katlı, benzer katlarda pencere boşlukları tekrarlanan yapılardır. O dönem yapılarının birçoğu yerlerine daha büyüklerinin yapılması için yıkılmıştır (Hasol, 1999, s. 12) (Şekil 3.6).

<p>Tacoma Building</p> 	<p>1889/Chicago</p>	<p>Holabird ve Roche tarafından yapılmıştır. 50 m yüksekliğindeki yapı ofis işlevi taşımaktadır. Bu yapı çelik iskelet sistemin ilk kullanıldığı örneklerden olan giydirme cepmeli bir yapıdır. 1929’de yıkılmıştır (Bayır, 1988, s. 10).</p>
--	---------------------	---

Şekil 3.6. TacomaBuilding

1930’lu yıllarda ekonomik kriz ve II. Dünya Savaşı nedeniyle yüksek bina yapımına ara verilmiştir (Smith Coullve Alex, 1991).1930’lu yılların sonlarında modernist mimarlar ön plana çıkmaya başlamıştır; 1937’de Walter Gropius, aynı yıl Bauhaus’u kuran Laslo Moholy- Nagy, 1938’deIllinois Teknoloji enstitüsü’nün başına geçen Miesvan der Rohe bunların en önemlilerindendir (Eisele ve Kloft, 2002, s. 13) (Şekil 3.7).

<p>Rockefeller Center</p> 	<p>1940/New York</p>	<p>Reinhard & Hofmeister tarafından yapılmış 259 m yüksekliğinde ofis yapısıdır. Bu kompleks yüksek yapıyı kentsel sorumluluk kaygılarıyla ele alan 66 katlı bir kule etrafında yer alan daha alçak yapılardan meydana gelen ilk önemli komplekstir (Arredamento Mimarlık Dergisi, 2004/05, s. 13).</p>
---	----------------------	---

Şekil 3.7. Rockefeller Center

1950-1960 yılları yapılan bütün yüksek yapıların birbirine benzediği yıllardır. Bu yıllarda Mies’in prizma anlayışı egemen olmuştur. Hatta bütün dünya şehirleri birbirine

benzemeye başlamıştır. Mimari eleştirmeni Lewis Momford bu gelişmeyi “Manhattan’laşma” olarak tanımlamıştır (Özer, 1989, s. 10).

1950’lerde cam en çok kullanılan malzemedir. Diğer yeni malzemeler ise alüminyum, çelik ve bronzdur. Bu dönemlerde prizma gökdelen anlayışı ortaya çıkmaya başlamıştır (Şekil 3.8).

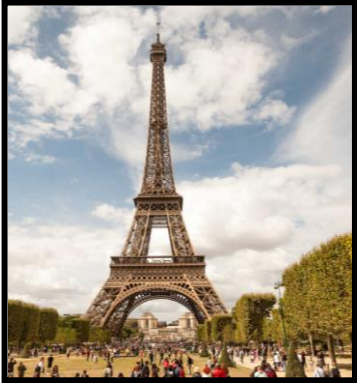
<p>Seagram Building</p> 	<p>1958/New York</p>	<p>Mies Van Der Rohe ve Philip Johnson tarafından inşa edilmiştir. 38 kat, 157 m yüksekliğinde ofis yapısıdır. Mies Van der Rohe de “Less is more” (Az çoktur) sloganından kaynaklanan prizmatik yapı anlayışını bu yapıyla sürdürmüştür. Bina bronz ve cam malzemedен yapılmış giydirme cephele yüksek bir yapıdır. Geri çekilme olmadan bir bütün halinde yükselir (Okkaoglu, 1995, s. 23).</p>
--	----------------------	---

Şekil 3.8. Seagram Building

1970-1980 yılları arası ABD’de Sosyal Gökdelenlerin yapıldığı dönemdir.1980 yılından itibaren yüksek yapılarda Post-Modernist yaklaşım gözlemlenmektedir (Toprakal, 2008, s. 31) .

1930’lardan sonra yüksek yapılar ABD dışında Latin Amerika ve Asya’da da görülmeye başlanmıştır. Latin Amerika’da Sao Paolo, Caracas ve Mexico City ile Asya’da Tokyo, Shanghai, Hong Kong ve Singapur kentleri Latin Amerika ve Asya’da kendini göstermeye başlayan bu tip yapılara ev sahipliği yapan kentler arasındadır. Avrupa’da 20. yüzyılın ilk zamanlarında canlanmaya başlayan modern akım, İkinci Dünya Savaşı sonrası Avrupa’dan kaçan göçmen mimarlar ve tasarımcılar tarafından bu kıtaya sıçramış; 1950’lerde tamamen egemen konuma gelmiştir. Bu dönemde yapılan

kulelerin yüksek olmasının yanında aynı zamanda ekonomik ve işlevsel olması da gerekmektedir. Genellikle cephede cam, çelik ve beton malzeme kullanılmış yeni yapılan bu kuleler bütün süslemelerden arındırılmıştır. Bu üslubun öncülerinden olan Mies Van Der Rohe yenilikçi tasarıma ve formun yalınlığına inanan bir tasarımcı olarak cam cephe kullanmış ve bu tercih yeni akım içerisinde yer etmiştir. Sonrasında cam cephe tercihi Bauhaus'ta gelişmiş ve bir ideoloji haline gelmiştir. 20. yüzyılın ortalarında yüksek yapılar artık yeni bir mimari akım haline gelmiştir. Avrupa'da yüksek yapı örnekleri ilk olarak İspanya-Madrid'de görülmeye başlanmış sonrasında ise diğer tüm bölgelere yayılmıştır (Serbes, 2009, s. 27) (Şekil 3.9).

<p style="text-align: center;">Eiffel Tower</p> 	<p style="text-align: center;">1889/ Paris</p>	<p>Gustave Eiffel tarafından inşa edilmiş yapı 324 m yüksekliğindedir. Bu yapı modern çağı işaret eden ilk yüksek yapıdır. İki yıl, iki ayda tamamlanan yapı Fransız ihtilalinin 100. yılı için Paris'te açılan Evrensel Sergi'nin simgesel yapısıydı. Sergiden sonra yıkılmak üzere yapılmıştır. Ancak yıkılmamış ve uzun yıllar boyunca dünyanın en yüksek yapısı olarak kalmıştır.</p>
--	--	---

Şekil 3.9. Eiffel Tower

Almanya ve İtalya'da 1950'li yılların sonlarında gökdelenler yapılmaya başlanmıştır. Alman şehirleri gökdelenleşmeye pek sıcak bakmamıştır. İngiltere'de 1960 yılına kadar gökdelen yapımına izin verilmemiştir. Rusya'da II. Dünya Savaşı'ndan sonra gökdelenler görülmektedir. Japonya, Güney Amerika, Meksika ve Avustralya'da meydana gelen çeşitli depremler sebebiyle yüksek yapıların yapılamaya başlaması 1960'larda görülmeye başlamıştır (Bayır,1988, s. 28) (Şekil 3.10).

London Bridge Tower	2008-2012/ Londra	Renzo Piano tarafından yapılmış bu yapı 72 katlı olup 305.7 m yüksekliğinde karma işlevli bir yapıdır.
---------------------	----------------------	--

Şekil 3.10. London Bridge Tower

Amerika’da başlayan yükseklik yarışı, başta Hongkong olmak üzere Uzakdoğu’da da giderek artmaktadır. Her yeni gökdelen bir öncekinin yüksekliğini aşma yarışındadır ve gökdelenler giderek yükselmektedir. Gökdelenlerin artışı Uzakdoğu’da Hongkong’la başlayıp Japonya, Güney Kore, Singapur, Endonezya, Malezya, Avustralya ve Ortadoğu’ya yayılmıştır. Son yıllarda özellikle Sanghay’daki yüksek yapılarıyla Çin de yarışa katılmıştır. Günümüzde ise Shinjuku bölgesi, Manhattan yarımadası gibi gökdelenlerle doludur. Dubai de ise yüksek binaların sayısı giderek artmaktadır (Toprakal, 2008, s. 50)(Şekil 3.11, Şekil 3.12, Şekil 3.13, Şekil 3.14, Şekil 3.15.).

Taipei 101	1999-2004/Taipei	C.Y. Lee tarafından yapılmış 101 katlı 509 m yüksekliğindeki yapı ofis işlevi taşımaktadır
------------	------------------	--

Şekil 3.11. Taipei 101

<p>Dancing Towers</p> 	<p>2012/ Dubai</p>	<p>Zaha Hadid tarafından inşa edilen bu yapı 55, 65, 75 katlı olan karma kullanımlı bir yapıdır.</p>
---	--------------------	--

Şekil 3.12. .DancingTower

<p>CCT</p> 	<p>2002-2008/Pekin</p>	<p>Rem Koolhaas tarafından inşa edilen bu yapı 234 m yüksekliğinde olup bir ofis yapısıdır.</p>
---	------------------------	---

Şekil 3.13. CCTV

<p>Burj Khalifa</p> 	<p>2004-2009/Dubai</p>	<p>Skidmore, Owings& Merrill, tarafından inşa edilen yapı 164 katlı olup 818 m yüksekliğindedir. Karma işlevli olarak inşa edilmiştir.</p>
---	------------------------	--

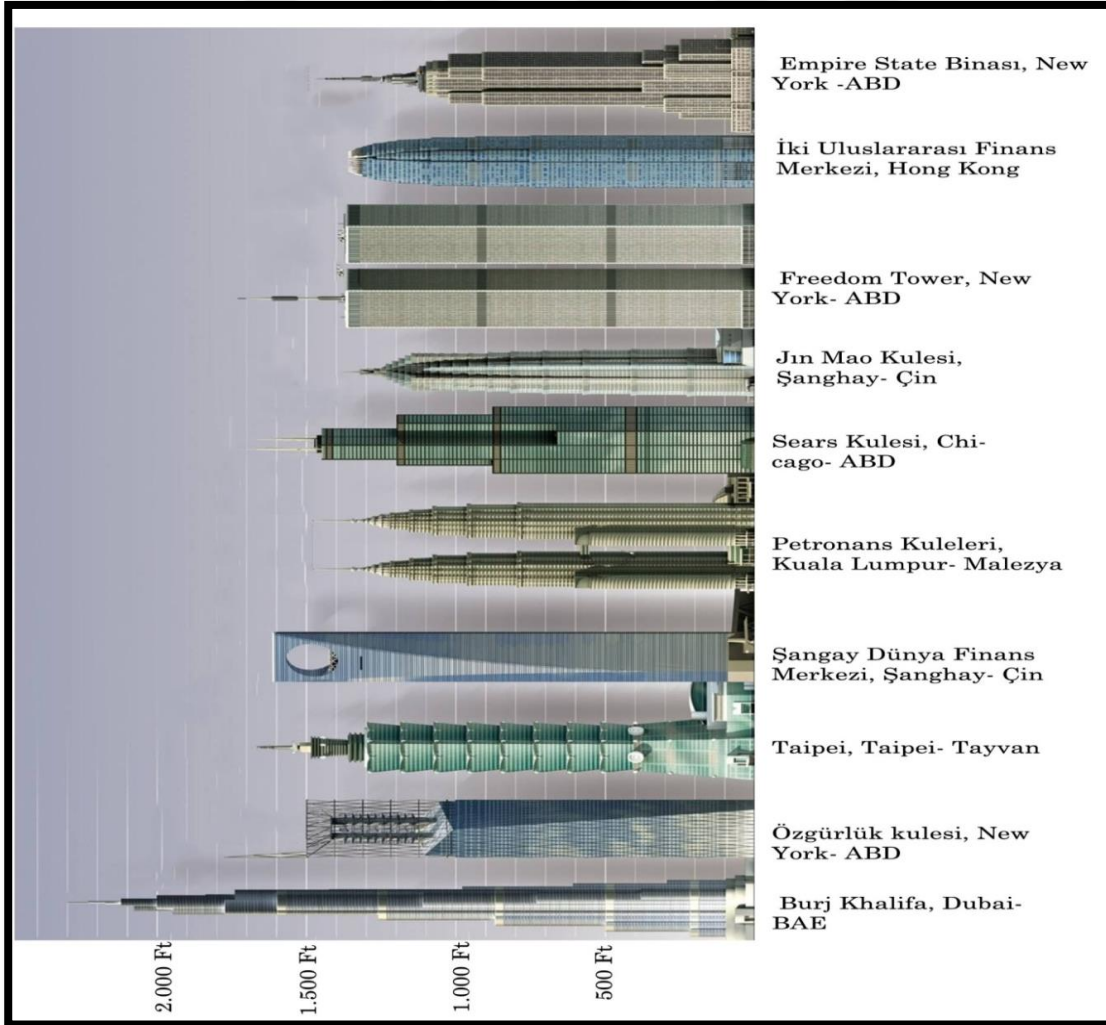
Şekil 3.14. Burj Khalifa

3.MATERYAL VE METOT

<p>Burj al Mamlakah</p> 	<p>2014-yapımı devam etmekte/ Suudi Arabistan</p>	<p>Kraliyet kulesi(Cidde kulesi) olarak adlandırılan bu yapı 999,7 km yüksekliğinde tasarlanmıştır. Yapımı halen devam etmektedir.</p>
---	---	--

Şekil 3.15. Burj al Mamlakah

Teker teker ele alınan yapımı tamamlanmış yapılar arasında bir yükseklik sıralaması yapılmıştır. Dünyadaki yapıların yükseklik sıralamalar aşağıdaki şekilde gösterilmiştir (Şekil 3.16.).

Şekil 3.16. En yüksek 10 Yapı

3.1.2.2 Yüksek Yapıların Türkiye'deki Gelişimi

Kule ve minare gibi, çevrenin genel düzeninden ayrılarak göğe doğru yükselen narin yapıların Türkiye’de oldukça uzun bir tarihi vardır. Buna karşılık, her katında insanların yaşadığı ve çeşitli faaliyetler yürüttüğü çağdaş çok katlı yapılar, ülkemizde ancak 1950’lerde yapılmaya başlamıştır (Toprakal, 2008, S. 58)

Bu gecikmenin ardında Türkiye’nin önemli bir deprem kuşağında yer alması etkin bir rol oynamaktadır. Ancak zamanla artan gereksinimler, arsa değerlerinin yükselmesi, gelişen yapım teknolojileri ülkemizde de yüksek binaların yapımını hızlandırmıştır (Şekil 3.17, Şekil 3.18).

<p style="text-align: center;">Süleymaniye Camii</p> 	<p style="text-align: center;">1550-1557/ İstanbul</p>	<p>Mimar Sinan tarafından inşa edilmiş bu yapı 76 m yüksekliğindedir.</p>
---	--	---

Şekil 3.17. Süleymaniye Camii

<p style="text-align: center;">Selimiye Camii</p> 	<p style="text-align: center;">1567-1574/Edirne</p>	<p>Mimar Sinan tarafından inşa edilen bu yapı 70.9 m yüksekliğindedir.</p>
---	---	--

Şekil 3.18. Selimiye Camii

Türkiye’de yüksek binaların ilk örnekleri 1950’lerde görülmüştür. 1950’den önceki dönemde bina tipleri, kamu yapıları ve konutlar olarak görülmesine rağmen, 1950’den sonra oteller ve büro binaları gibi değişik türde binalara rastlanmaktadır. Bu yıllarda Ankara, İstanbul ve İzmir’de 10 katın üzerinde binalar yapılmıştır (Toprakal, 2008, s. 60) (Şekil 3.19, Şekil 3.20, Şekil 3.21.).

3.MATERYAL VE METOT

<p>Ulus İş Hanı</p> 	<p>1953-60/Ankara</p>	<p>Orhan Bozkurt, Gazanfer Beken ve Orhan Bolak tarafından inşa edilen bu yapı 13 katlı olup ofis yapısı olarak işlevlendirilmiştir.</p>
---	-----------------------	--

Şekil 3.19. Ulus İş Hanı

<p>Kızılay Emek İşhanı</p> 	<p>1959-65, Ankara</p>	<p>Enver Tokay tarafından yapılmış bu yapı 3+21 katlı olup 76 m yüksekliğindedir. Alışveriş ve ofis işlevi taşımaktadır. Bu yapı ülkemizdeki ilk yüksek yapı olarak kabul edilmektedir.</p>
--	------------------------	---

Şekil 3.20. Kızılay Emek İşhanı

<p>Hacı Ömer Sabancı Kız Yurdu</p> 	<p>1975/Ankara</p>	<p>Tamay Sütmen tarafından yapılan bu yapı 98.5 m yüksekliğinde olup 28 kattan oluşan bir yurt yapısıdır.</p>
--	--------------------	---

Şekil 3.21. Hacı Ömer Sabancı Kız Yurdu

1985 yılından sonra binaların yüksekliklerindeki artış devam ederken inşa edilen yüksek bina sayısı da artmıştır. Yatayda ve düşeyde beton iletebilen santrallerin, beton pompalarının, hazır kalıpların geliştirilmesi, vinç ve kleyn gibi teknik kolaylık sağlayan iş araçlarının kullanılmaya başlanması sayesinde yaşanan teknolojik gelişmeler Türkiye’deki mimariyi de etkilemiştir. Malzemelerin gelişmesi ile birlikte batı standartlarına uygun tekniklerin ve yeniliklerin kullanılmaya başlanmasıyla da daha kısa sürede daha ekonomik olarak yapılmaya başlanan yüksek binaların başta İstanbul olmak üzere diğer

büyük şehirlerde de sayılarının artışı mümkün olmuştur. Bu dönemde yaşanan ekonomik, kültürel, sosyal ve teknolojik gelişmelere paralel olarak yüksek yapı projelerinin sayısı artarken niteliklerinin de geliştiği görülür. Bu zamana kadar çoğunlukla tek fonksiyonlu olarak inşa edilen yüksek binalar, farklı fonksiyonları da içine alan kompleks yapı örnekleriyle karma kullanımlı binalar olarak karşımıza çıkmaya başlamışlardır. Önceleri her biri ayrı binalarda kullanılan otel, büro, konut gibi fonksiyonlar tek bir kompleks yapıda bir araya gelmiştir(Şekil 3.22, Şekil 3.23, Şekil 3.24, Şekil 3.25.).

<p style="text-align: center;">Sabancı Kuleleri</p> 	<p style="text-align: center;">1989-1993 /İstanbul</p>	<p>Mim. Haluk Tümay ve Mim. Ayhan Böke tarafından tasarlanan yapı, 5+34,29 katlı olup 140 ve 158 m yüksekliğinde ofis yapısıdır.</p>
--	--	--

Şekil 3.22. Sabancı Kuleleri

<p style="text-align: center;">Portakal Çiçeği Kulesi</p> 	<p style="text-align: center;">2005-2006 /Ankara</p>	<p>Tektonika Mimarlık tarafından yapılan yapı 37 katlı olup 160 metre yüksekliğinde bir rezidans yapısıdır.</p>
---	--	---

Şekil 3.23. Portakal Çiçeği Kulesi

<p>Selçuklu Kulesi</p> 	<p>2006/Konya</p>	<p>Bu yapı 42 katlı olup 163 metre yüksekliğindedir.</p>
--	-------------------	--

Şekil 3.24. Selçuklu Kulesi

<p>Rönesans Kulesi</p> 	<p>2015/İstanbul</p>	<p>38 katlı olan bu yapı 186 metre yüksekliğinde ofis yapısıdır.</p>
---	----------------------	--

Şekil 3.25. Selçuklu Kulesi

Yüksek yapıların tarihten günümüze kadar birçok örneği bulunmaktadır. Gidererek teknolojideki gelişmelerin hız kazanması, nüfusun artması, mühendislik alanındaki gelişmeler, kentlerdeki arazi değerlerinin yükselmesi, düşey düzlemde ilerlemenin zorunlu hale gelmesi ve rant sağlamak amaçlı yüksek yapıların yapımının hızlı bir şekilde artacağı düşünülmektedir.

3.1.3. Yüksek Yapıların Bulunduğu Çevreye Etkileri

Mimari yapı tasarımlarında, yapının kendi içinde bir bütün olarak tasarlanmasının yanı sıra yapının çevresiyle olan ilişkisi ve bireyler üzerinde oluşturduğu etki düşünülmelidir. Çevreyle uyumu, bireyler üzerindeki psikolojik, sosyolojik etkisi, açık ve kapalı kent mekânı üzerindeki etkisi, kamusal alan oluşturma veya kamusal alanı besleme vb. durumların da göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Özellikle yüksek yapılar ölçek olarak, buldukları çevre üzerinde önemli derecede yer kaplamaktadırlar.

Bharat (2005), 'Çevre; fiziksel, sosyal, ekonomik, sosyo-ekonomik, kültürel ve psikolojik çevre kavramlarının bütünüdür' demiştir (Korkmaz, 2010, s. 44).

Çevresi ile uyumun dikkate alınmadığı ve yeterli derecede iyi ilişki kuramayan bir yüksek binanın sürdürülebilir gelişim yaklaşımına olumlu etkisinden söz etmek mümkün değildir.

Yüksek yapıların şehirler ve buldukları bölgelerin çevresinde yer alan mahalleler üzerinde yaratmış olduğu çeşitli etkiler vardır. Avrupa ülkelerinde yapılan araştırmalara göre, bu binalar bölgede yoğunluk artışına sebep olmuşlardır. Aynı zamanda bu yapı türünde yaşayan/çalışan kesimin sosyal etkileşimi üzerinde sağladıkları niteliksel değişimlerden dolayı, bu tür yapıların olumlu ve olumsuz pek çok yönden ele alınabileceği sonucuna ulaşılmıştır (Erkut, 1989, s. 91-97).

Günümüzde kentlerde görülen ve giderek artan yüksek yapıların, kent ve kentliler üzerinde oluşturacağı etkiler önem kazanmıştır. Çalışmanın bu bölümünde, yüksek yapıların buldukları; kent, bölge ve bireyler üzerinde oluşturduğu sosyolojik, çevresel, psikolojik bir takım etkileri olduğu bilinmektedir.

3.1.3.1. Kent Dokusu Üzerindeki Etkileri

Yüksek yapıların ortaya koyduğu en önemli sorunlardan biri şehirlerin tarihi dokusunu ve geleneksel mimarisini ortadan kaldırarak, farklı bir estetik anlayış getirmeleridir. Bundan dolayı, tarihi değerlere sahip şehirlerde yüksek binaların yasaklanması gereği yaygın olarak kabul edilen bir düşüncedir. Bu yasaklamanın ilk örneklerinden biri Washington DC'de görülmektedir. Bu şehirde 1910 yılında 14katlı Cairo isimli apartmanın yapımından sonra, başka bir binanın Capitol'ün kubbe kasnağından yüksek yapılması yasaklanmıştır. Diğer bir örnek ise Paris'te görülmektedir. 1973 yılında yapılan 64 katlı Montparnasse Binası; tarihi doku içinde yapılan ilk ve son bina olmuştur. Bundan sonra yüksek binalar şehrin yalnızca La Defense Bölgesi'nde yapılmıştır (Özer, 1992, s. 57-64).

Yüksek yapıların İstanbul için söz konusu olmaya başladığı yıllarda çıkan tartışmaların İstanbul silüetine yönelik olması, konuya farklı bir boyut getirmiştir. Önem verilmesi gereken öncelikli konu, bilinçsizce yüksek yapılara karşı çıkmak yerine, kentin özelliklerini bozacak her türlü kimliksiz yapılanmaya karşı tavır alınması gerekmektedir.

Yüksek binaların çoğalması aynı zamanda çevresel ekolojiye de olumsuz yansımıştır. Gelişmeler kentsel çevre kalitesini, cadde yaşantısının mevcut karakterini,

peyzajı bozmayacak düzeyde olmalıdır (Ali ve Armstrong, 1995, s. 5-33). Bu binaların arazi birimleri üzerinde gerek yapı alanı, gerekse insan sayısı açısından aşırı yoğunluğa yol açtığı açıktır. Bu yoğunluk, insanlar üzerinde psikolojik rahatsızlıklar yaratmaktadır. (Yürekli ve Tiftik,1989, s.68-74). Ayrıca telefon hatları, elektrik ve su şebekesi, atık toplama, kanalizasyon-arıtma sistemi ve posta servisleri gibi her türlü alt yapı problemini de çıkmaza sürüklemektedir (Tapan,1989, s. 89-98). Yüksek binaların gelişmesi ve şehrin ulaşım gereksinmesi birbiri ile yakından ilişkilidir. Şehrin imar planı ile ulaşım planı birbiriyle bağlantılı olarak tasarlanmalıdır. Aksi halde yüksek binaların yaya ve taşıt trafiği üzerinde yarattığı olumsuz etki sonucu ulaşım ve diğer altyapı sistemleri çökebilmektedir (Ali ve Armstrong, 1995, s. 5-33).

3.1.3.2. Cadde ve Sokak Üzerindeki Etkileri

Yüksek binalar buldukları bölgede, cadde, yol ve kaldırımlar üzerinde olumsuz etkilere neden olabilmektedir. Bu olumsuz etki, değişik şekillerde ortaya çıkmaktadır. Öncelikle bu binaların büro binası olarak kullanılması durumunda, iş giriş-çıkış saatlerinde caddelerdeki yaya sayısında büyük bir artış olmuştur. Örneğin Chicago'da Sears Tower, sabah kısa bir süre içinde 40 000 kişi ile dolmakta, akşam ise yine kısa bir süre içinde boşalmakta, giriş-çıkış saatleri dışında ise çevredeki yaya sayısı çok azalmaktadır. Yüksek binaların sadece konut olarak kullanılmaları durumunda da bazı sorunlar ortaya çıkmaktadır. Örneğin John Hancock Center'in sadece 49 katın konut olarak kullanılmasına karşılık, birkaç tonu bulan günlük atık toplama işlemi bile önemli bir sorun haline gelmektedir (Özer, 1992, s. 57-64).

Bugün teknoloji ve malzeme açısından yüksek bina tasarımlarının çok iyi çözümlenmesine karşılık, insan gereksinmelerinin sağlanması henüz gelişme aşamasındadır. Binadaki insanların birbiriyle ilişkisinin azlığı ve sokak seviyesindeki yaşantının eksikliği, tasarımcıların üstesinden gelmeye çalıştığı güncel problemlerden biridir. Kentsel çevre içinde yüksek binaların egemen olduğu sokak bütünlüğünü korumanın tek yolu yüksek ve alçak bina kütleleri arasında belirgin geçişler yapmaktır. Kurgulanan bu geçişler, kamusal alanları oluşturup sokak yaşantısını daha canlı hale getirecektir.

Yüksek yapıların yoğun olarak bulunduğu alanlarda görülen sorunlardan biri de, yoğun trafiktir. Trafik problemi, araç ve yaya trafiği olarak iki bölümde ele alınmalıdır.

Yüksek binalar ulaşım ağının yetersiz duruma düşmesi, yoğun saatlerde trafikte kilitlenmeler görülmesi, altyapının yetersiz ve sorun çıkaran bir sisteme dönüşmesi, kontrol edilemeyen gelişme ve yoğunlukların sonucunda pek çok dengesiz dağılımlara sebep olmaktadır. Oluşan yoğun trafik sorunu alanın kullanımını zorlaştırmaktadır.

3.1.3.3. Açık Kentsel Mekâna Etkisi

Yüksek bina tasarımları yapılırken, yapıların içerisinde duvarlarla çevrili mekânlar olan doluluklar ve ortak kullanım alanları olarak işlevlendirilen tasarlanmış boşluklar arasındaki dolu-boş ilişkisi göz önünde bulundurulmalı, açık ve yeşil alanların tasarımı düşünülmelidir. Yapılar tasarlanırken kamusal alanları da bünyesinde barındırması gerekmektedir.

Yapılar tasarlanırken dolu boş dengesi iyi kurgulanmadığı takdirde, kullanımı mümkün olamayan, çok sayıda küçük ve tanımsız alanlar ortaya çıkmaktadır. Bunu önlemek için, yüksek bina yerleşimlerinde avlular, meydancıklar ve yeşil alanlar gibi kullanımlara olanak sağlayan, kamu mekânları oluşturacak çözümlere yer verilmelidir. Binaların doğru şartlarda ve doğru yerde konumlanması, iklim ve doğa şartlarından olumlu şekilde yararlanılarak yüksek bina-açık mekân ilişkisinin standart boyutlarda çözülmesi, sağlıklı bir kentleşme için gereklidir (Kırkan, 2005, s. 70).

Sokak ölçeğinde insanların yüksek binanın tamamını algılamaları mümkün değildir. Ancak yukarı doğru bakıldığında gökdelenin yüksekliği görülebilmektedir. Normal bakış seviyesinden binanın yalnızca alt katları ve bu katların oluşturduğu mekânlar algılanabilmektedir. Bu nedenle yüksek binalar insan ölçeği ile uyumlu oranlar göz önüne alınarak tasarlanmalıdır.

Sürekli tekrar eden dokuların oluşturduğu bir yapı dizisi sokak ölçeğindeki insan üzerinde herhangi bir merak uyandırmamaktadır. Bir binanın da zeminden tepe noktasına kadar aynı düzende devam etmesi algılamada zorluklar yaşatmaktadır. Sokağı sınırlayan binalar sokak genişliğine oranla çok alçak olur ise bu durum sokağa uygun bir tavan etkisi sunmaz. Aynı şekilde görme sınırını aşan yüksek binalar da sokağın tavan tariflenmesini güçleştirir. Bu dikey etkiyi kıracak görsel öğeler kaldırım kotundaki bir insanın kentsel mekânı algılamasını kolaylaştırmaktadır. Zemin katlarda oluşturulan kütle hareketleri ve ana kütlelerin ilk katlardan ayrılması binaya olumlu etkiler kazandırmaktadır. Bunun

yanında cephede yapılan çeşitli bölüntüler de binanın daha kolay algılanmasını ve anlamlandırılmasını sağlamaktadır (Çakmaklı, 1992, s. 40-46).

Yüksek yapıların tamamen dolu kütlelerden oluşması insan ölçeği üzerinde olumsuz etkiler oluşturabilmektedir. Bundan dolayı dolu boş dengesinin yapı içerisinde ve yapı çevresinde oluşturulması gerekmektedir. Tasarlanan boşluklarda açık kamusal alanlar olarak kurgulanmasıyla ortak kullanım alanları oluşturulabilecektir. Böylece alanın kullanımının halkın her kesimine hitap etmesi komşuluk ilişkilerinin güçlenmesi ve daha güvenilir alanların oluşması söz konusu olacaktır.

3.1.3.4. Sosyolojik Etkileri

Kentsel yerleşimlerde merkeze yakın olma ihtiyacı, yerleşim faaliyetlerinin merkez ve çevresinde yoğunlaşmasına, merkez fonksiyonunun gelişmesine aynı zamanda rantın artmasına neden olmaktadır. Böylesine değerli alanlarda yer alan yüksek yapıların sadece büro binası olarak kullanılması halinde, mesai saatleri ile mesai dışı saatleri arasında büyük nüfus farkları oluşmaktadır. Gece ile gündüz arasındaki bu fark ise binanın içinde bulunduğu kamusal alanın kısıtlı bir biçimde kullanılmasını ve güvenlik sorunlarını beraberinde getirmektedir.

İşlevsel olarak konut, ofis, otel ya da karma kullanımlı olan yüksek yapılar buldukları bölgede ve orada yaşayanlar üzerinde güçlü aynı zamanda baskıcı bir etki oluşturmaktadır. Bu yapılar hangi fonksiyonda kullanılırsa kullanılsın, insanların birbirleriyle olan kişisel aktarımını giderek güçleştirdiğinden diğer insanlardan uzaklaşma duygusu, kendi içine kapanma ve daha az paylaşımda bulunma duygusu yaratarak beraberinde komşuluk ilişkilerinde yaşanan zayıflıkları getirmektedir. Yüksek yapılarla beraber birim alanda yaşayan kişi sayısını arttırması özellikle yüksek yapı kullanıcılarının çevredeki olağan yapılardan sosyal statü açısından üstün olması gibi durumlarda kişiler arasındaki bağların daha da zayıflamasına sebep oluşturmaktadır.

Tüm bunların yanı sıra iş ve ticaret merkezi olarak kullanılan binalarda reklamcılık, bankacılık, gıda, pazarlama, nakliye, vb. birçok meslek gruplarına mensup kişilerin bir arada çalıştıkları görülmektedir. Toplu yaşamının getirdiği sosyalleşmeye imkân sağlayan yüksek yapılarda, iç avlular, galeri boşlukları ve yer yer teraslar bu yapı türünün vazgeçilmez öğeleri haline gelmiştir (Tümer, 1994, s. 29). Tasarım sırasında göz ardı edilmemesi gereken önemli unsurlardan biri de insan ölçeğidir ki, dış mekânın

sürekliliğini sağlayan, görsel iletişimi kolaylaştıran, atriumlu giriş mekânları tasarlanarak yüksek yapılarda insan ölçeğine uyum sağlanabilmektedir. Konfor, huzur, güven gibi özellikler olmadan bu yapılarda insanların yaşamlarını sürdürmeleri veya çalışmalarını mümkün olmamaktadır. Modern yaşamın kullanıcıya sunduğu tüm avantajları sınırsız kullanan yüksek binalar, iç mekânlarda kullanıcıya daha da fazla olanaklar sağlamaktadır (Tümer, 1994, s. 39).

Yüksek binaların neden olduğu sosyal problemlerin çözümü için, Rockefeller Center (New York 1932- 1940) ve Barbican (Londra 1955-1970) örneklerinde olduğu gibi “Karma Geliştirme” projeleri önerilmektedir (Begeç, 1999). Değişik amaçlara hizmet eden, farklı yükseklikteki binaların, büyük alanlar üzerine yerleştirilmesi ile gerçekleştirilen Karma Geliştirme Projelerinin sonucunda;

- şehirlerde ilgi çekici ve sembolik bölgeler yaratılması,
- muhtelif sosyal grupların, bir araya getirilerek kaynaştırılması,
- arsa ile üzerinde yapılacak binaların değerleri arasında uygun oranlar kurularak, maliyette arsa payının düşürülmesi ve böylece, iyi bina kalitesinin daha ucuza sağlanması,
- az karlı, karsız ve hatta sosyal konut, kültür ve spor tesisleri gibi, sübvansiyon gerektiren konulara, bir işletme içinde yer verilerek, ortalama bir karla birlikte sosyal amaçların da gerçekleştirilmesi,
- işletme, bakım, onarım hizmetlerinin düzenli temin edilmesi,
- otopark ihtiyacının yer altında karşılanması sureti ile yer üstünde doğa unsurlarına yer verilerek binalarda, derin ve iyi etkili görünüşler sağlanması,
- değişik mevsimlerde, günün farklı saatlerinde canlılık temini; özellikle de geceleri, “Hayalet Şehir” etkisinin olmaması gibi faydalar sağlanabilmektedir (Kırkan, 2005, s. 76).

3.1.3.5. Psikolojik etkileri

Kent merkezlerindeki aşırı yoğunluk ve kalabalık, insanlar arasındaki iletişimin zayıflamasına, insanların birbirlerine olan güven duygusunun azalmasına ve sosyal yapının zedelenmesine sebep olmuştur.

Bilgin (2004), yüksek binalarla şekillenmiş yoğun yerleşim alanlarında, kişi ve toplumda oluşan bozukluklar, ruh sağlığı, şiddette ve suça yönelme, böyle ortamda

yaşayanlarda dayanışma duygusunda azalma, ilişkilerin yüzeyselliğinden ve güvensizliğinden ortaya çıktığını belirtmiştir (Üdügücü, 2010, s. 48).

Genel olarak büro işlevli yüksek binaların bir arada toplanması ve bu bölgelerin iş saatleri dışında ıssızlaşması sonucu yüksek bina ve çevresinde oluşturduğu mekânların denetim yetersizliğinden kaynaklanan olaylar, insan güvenliğini tehdit eder hale gelmeye başlamıştır. Şiddet ve soygun gibi toplumsal suç eylemlerinin bina yükseklikleri ile olan bağlantısı incelenmiş ve bu tarz olayların yüksek binalarda kişi sayısına göre oranı oldukça fazla olduğu ortaya konmuştur (Korkmaz 2010, s. 51).

Newman'ın "Defensible Space" kitabında kişinin güvenli alanı, (savunulabilir alanı) "Çevreyi kişinin kontrolüne sokan, gerçek veya sembolik engellerle iyice belirlenmiş etki alanlarına ve gözetleme alanlarına sahip bir dizi mekanizmadır. Bu alan söz konusu kişi, ailesi, komşuları, dostları için güvenlik sağlar ve yaşantıyı zenginleştirir" olarak açıklanır (Kırkan, 2005, s.77). Adı geçen kitapta şiddet ve suç eylemleri yüzdesinin yüksek binalarda, az katlı binalara göre daha fazla olduğu ve bina yüksekliği arttıkça suç oranının da yükseklikle paralel bir korelasyon göstererek artmakta olduğu istatistiklere dayanılarak ileri sürülmektedir(Yürekli, 1989, s:73).

Ayrıca yüksek binalarda yaşayan çocukların, alçak binalarda yaşayanlara göre daha saldırgan, gergin ve iletişim eksikliğine sahip olduğu araştırmalarla ortaya çıkmıştır (Viret, 1983, s:211-230).

Kullanıcılarının tepki ve tercihlerini belirleyen mahremiyet, kişisel mekân, egemenlik sınırı, görsel tatmin gibi sosyo-kültürel ve psikolojik veriler; yüksek binalarda, bilhassa yüksek bina guruplarının oluşturduğu toplu konut alanlarında planlama düzeyinde göz önünde bulundurulmalıdır. Bu aşamada tasarımcıya; kişilerde davranış bozukluklarına sebep olmayacak düzeyde yoğunluk limitinin saptanması, kişisel mahremiyetin korunması ve sosyal ilişkilerin kurulması gerekmektedir. Bu yönde meydana gelebilecek olasılıkların hesaplanarak planlama ve tasarım düzeyinde gerekli önlemlerin alınması gibi önemli görevler düşmektedir. Gerektiğinde psikolog, sosyolog ve yerel yönetim yetkilileri ile ortak bir ekip çalışması yaparak doğabilecek sonuçların hesaplanması uygun olacaktır (Korkmaz, 2010, s. 51-52).

3.1.4. İşlevlerine Göre Yüksek Yapılar

Tüm binalarda olduğu gibi yüksek yapıların da belirli fonksiyonları yerine getirmek amacıyla uygulandığı açıktır. Tasarımda binanın fonksiyonu ve estetiği öncelikli olan faktörlerdir. Bir yüksek binanın estetiği ise fonksiyona en uygun plan geometrisi, strüktürü ve bunlarla iyi bütünleşen formla kendini göstermektedir.

Başlangıçta büro olarak tasarlanan yüksek yapıların yine bu fonksiyonla geliştiği ve yayıldığı söylenebilir. Ancak zamanla farklı işlevler de yüklenen bu tür yapıların artık önemli bir kısmı konut, otel, yurt, büro gibi çeşitli fonksiyonları kapsamaktadırlar.

Endüstri devrimi devamında yaşanan ticari ve ekonomi alanlarında gelişmelerle birlikte, şehirlerin genel dokusu değişmiş, yaşama ve çalışma alanları birbirinden ayrılmış ve şehir merkezlerinde daha fazla ticari bina inşa edilmeye başlanmıştır. Bu binalar kentin yaşam alanlarında yapılmış, bu sebeple kent merkezinde yer alan konut yapıları, kentin farklı bölgelerine doğru kaymıştır. Bu durum kentsel zonlamaya sebep olmuştur. Gece ve gündüz kullanım yoğunluğu aynı olmadığından bu alanlar günün belli zamanlarında kullanılmayan, güvenlik sorunları barındıran yerler haline gelmişlerdir. Bu durumun önüne geçebilmek için, konut ve büro fonksiyonlarının bir arada olduğu, karma işlevli projeler yapılmıştır.

3.1.4.1. Yüksek Yapılarda Konut

Günümüz yaşam şartlarında ev kavramı, sadece bir sığınak değil, yaşamın paylaşıldığı, maksimum konforun ve işlevselliğin arandığı, kullanıcının hayat anlayışını yansıtan mekânlar konumuna gelmiştir. Yüksek yapılar ve kentsel yaşam birliğinin (TheCouncil on Tall Buildingand Urban Habitat, A.B.D.) yaptığı araştırmada, dünyadaki tüm yüksek binaların %25'ini konut amaçlı binalar ve apartmanların oluşturduğu saptanmıştır (TheCouncil on Tall Building and Urban Habitat, 1995, s. 32).

Yalnızca konut işlevi olan çok katlı yapılarda yüksekliğin 20- 27 kata kadar çıktığı görülmektedir. Ancak son dönemlerde kent merkezlerindeki yoğunluğun hızla artması ve mevcut yapılaşmanın ihtiyaçları karşılayamaması sonucu, gelen talepler doğrultusunda kat sayılarında artış görülmektedir.

3.1.4.2. Yüksek Yapılarda Ofis

Yüksek binaların neredeyse yarısından fazlasını oluşturan büro fonksiyonlu yapılar çalışma alanlarının yanında, ticari birimleri, dükkân, depo ve halka açık ortak kullanımlı mekânları da kapsamaktadır. ‘The Council of Tall Building and Urban Habitat’ın tespitine göre de dünya üzerindeki 3200 büro tipi yüksek bina tüm yüksek yapıların %50 sinden daha fazladır ve dünyanın en yüksek 100 binasının 77’si büro fonksiyonludur (Kırkan, 2005, s. 88). Bu tür binalarda çalışanlar için özel çalışma ve dinlenme mekânları mevcuttur. Genellikle üst katlar yönetim mekânları, alt katlar ise hizmet servislerine ilişkin mekânlar için ayrılmışlardır. Çoğunlukla bir şirket için birim alan üzerinden kiralanan bu tür yapılar kat bazında her bir metrekaresi değerlendirilecek biçimde tasarlanmalıdır.

Genel olarak zemin katta, banka, mağaza, kafeterya, lokanta, fuaye gibi sosyal mekanlar; normal katlarda, büro mekanları, toplantı salonu, müdürlük, idare odası, müracaat, arşiv, ıslak hacim, depo v.b. mekanlar; çatı katında, tenis kortları, teras alanları helikopter pisti, büro personeli için sosyal mekanlar (yemek salonu, dinlenme salonları v.b.); bodrum katta, depolar, kantin ve tesisat mekanları, garaj, teknik merkez mekanları büro binalarında yer almaktadır.

3.1.4.3. Yüksek Yapılarda Karma İşlev

Derman’a göre (1989), ‘Karma kullanımın anlamı, farklı fonksiyon sistemlerinin bir araya gelerek, bir bütün oluşturması olarak yorumlanabilir. Bu yapılar, çeşitli alt sistemlerden oluşur ve bu alt sistemlerin her birinin kendi içinde işleyişi ve birbirleri ile ilişkileri söz konusudur. Alt fonksiyon gruplarının birbirleri ile olan ilişkileri, yapının genelinde bir takım zorlukları da oluşturmaktadır’ demiştir (Hocaoğlu, 2014, s. 25).

Kendi işleyiş şeması bulunan fonksiyonların bütün bir şekilde değerlendirilmesinde bir takım zorluklar yaşanabilecektir. Bu nedenle, tek bir yapıda var olan bütün alt fonksiyonların çözülmesi için iyi bir planlamanın yanında iyi bir de organizasyon gerekmektedir. Derman (1989), ‘ Bunun yapılmasının ardından sonuç olarak ortaya başka hiçbir yapıya benzemeyen orijinal bir sistem çıkarmaktadır. Bu durum, kısaca karma kullanımlı yapılar olarak da adlandırılmaktadır’(Hocaoğlu, 2014, s. 25).

Yüksek yapılarda; konut, büro, ticaret, kültür (tiyatro, sinema... vb.), rekreasyon, eğitim ve sağlık işlevleri yer alabilmektedir. Bu işlevlerin birden fazla sayıda içinde bulunduran yapılara karma işlevli yapılar denir.

Farklı fonksiyonların farklı yapısal düzenlemeler gerektirmeleri, çeşitli fonksiyonların aynı bina içerisine yerleştirilmesinde, planlama açısından bir takım problemler doğmaktadır. Ancak yapı sistemleri ve teknolojisindeki gelişmelerle bu tür problemlerin de giderilmesi sağlanmıştır.

Karma işlevli çok katlı yüksek yapıların tasarımında, işlevlerin gereksinimine uygun olarak seçimi ve her işlev için ayrılacak alanların doğru olarak belirlenmesi, göz önünde bulundurulması gereken önemli bir konudur. Etkin bir strüktür sistemi çözümü, karma işlevli yapıların tasarımında önemli bir yer tutmaktadır. Her işlevin farklı strüktür sistemi gerektirmesi nedeniyle, çok katlı bürolar ve konutlar için geliştirilen strüktürel sistemler, çok işlevli yapıların gereklerini karşılayamamaktadır. Aynı binada örneğin konut, büro, ticaret ve park amaçlı kullanımların yer alabilmesine ve bu işlevlerin en etkin biçimde karşılayabilmesine olanak sağlayan strüktürel çözümlerin geliştirilmesi gerekmektedir.

Çok işlevli çok katlı yüksek binaların sağladığı yararların başında, yalnızca çalışma saatlerinde yararlanılan tek işlevli yüksek binalara karşın günün 24 saati kullanılan binalar olarak çeşitli ekonomik ve sosyal olanaklar sağladığı söylenebilmektedir. Tek işlevli yüksek binalarda kullanıcıların çevre ile sınırlı ilişkilere girmelerine karşın çok işlevli binaların çevreleri ile daha kuvvetli sosyal bağlarının olması ve bütünleşmesi ve işlevlerin yatay çözümü yerine bina yüksekliğince düşey dağılımın daha etkin arsa kullanımını sağlayarak bina maliyetini düşürmesi diğer yararlar arasındadır.

3.2. Yüksek Yapılarda Boşluğu Tasarlamak

Kentler, içerisinde kurgulanan doluluk ve boşluklardan oluşmuştur. Mimari tasarımlarda dolu boş oranı, doğru kurgulanması gereken kavramlardan biridir. Ancak çoğu zaman dolu alanlar tasarlanıp boşluklar kurgulanmadan bırakılmıştır. Böylece kentlerde tesadüfi, tasarlanmamış, işlevsiz boşluklar oluşmuştur. Boşluk ve doluluk kavramları birbirini tamamlamaktadırlar. Bu iki kavram arasındaki ilişki ne kadar doğru kurgulanırsa kent planlamaları o derece sağlıklı olmaktadır. Trancik'e göre, kentsel

doluluk ve boşlukların arasındaki diyalog tamamlandığında ve algılanabilir olduğunda, mekânsal kurgu başarılı bir şekilde işlemektedir. Ona göre, kent içinde mekânları yaratan ve bu mekânların kuşatma hissinin derecesini belirleyen, doluluk ile boşluk arasındaki ilişkidir. (Trancik, 1986, s. 79).

Boşluk, kenti ve mimari mekânı biçimlendiren en önemli öğelerden biri olmuştur. Bu biçimlendirmede zamana bağlı olarak farklılaşan durum ise, boşluğun özellikle mimari mekânda yaşadığı devinimdir. Günümüzde mimari mekândaki boşluk, salt mekâna dair bir öğe olmanın dışında, kentsel mekânı da biçimlendiren bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Mimari yapılar barındırdıkları boşluklarla özellikle kamusal alanların oluşumuna yardımcı olmaktadır. Kentsel boşluklar artık onları sınırlayan öğelerin yüzeylerinden ziyade, onları sınırlayan mimari mekânların yarattığı boşluklarla biçimlenmektedir. Bu durum, kent mekânı ve mimari mekânı birbirinden ayıran değil, birleştiren bir tasarım anlayışının kendine yer bulması ile sonuçlanmaktadır (Kuloğlu, 2013, s. 212). Çalışma kapsamında bu mekânların birleştirici özelliği ele alınmıştır.

Yüksek yapıların giderek artmasıyla beraber kentler; daha sıkışık, dolu alanlar haline gelmiştir. Daha öncede bahsedildiği gibi, bu yoğun yapılaşmayla zemin düzlemi dolmuş ve kamusal boşluklar azalmıştır.

İnsanoğlu kendini her zaman zemin düzleminde daha güvenilir daha huzurlu hissetmiştir. En lüks konut kavramı; zemine yakın, kendilerine ait geniş bahçesi, havuzu, sosyal alanları olan yapılara atfedilmiştir. Bu durum insanların zemin düzlemine duyduğu ihtiyacı göstermektedir. Zemin hem güven verici olmakta hem de üzerinde sosyal alan barındırmaktadır. Bu yüzden yükseklik kavramı insanlarda zeminden kopma ile beraber güvensizlik, sosyal alanlarda azalma ortak paylaşımların azalması gibi durumlar oluşturmaktadır. Ancak zamanla artan yapılanmalarla beraber zemin düzlemi dolmaktadır. Buna çözüm getirme amaçlı alternatif zeminlerin oluşturulması gerektiği düşünülmektedir. Yüksek yapıların farklı kotlarında tasarlanacak boşluklarla, bireylerin kendi zeminlerini oluşturması söz konusu olabilmektedir. Bu boşluklara çeşitli işlevler yükleyerek yapının karma işleve karışıp kullanıcı zenginliği oluşturulabilecektir. Boş zaman geçirilebilecek, ortak kullanım sağlayan, sosyal alanlar oluşturulması gerekmektedir. Bu durum yüksek yapılarda yaşayan ofis çalışanları için, stres atılacak alanlar sağlayıp verimi arttırabilecektir. Konut kullanıcıları için ise, komşuluk ilişkilerini

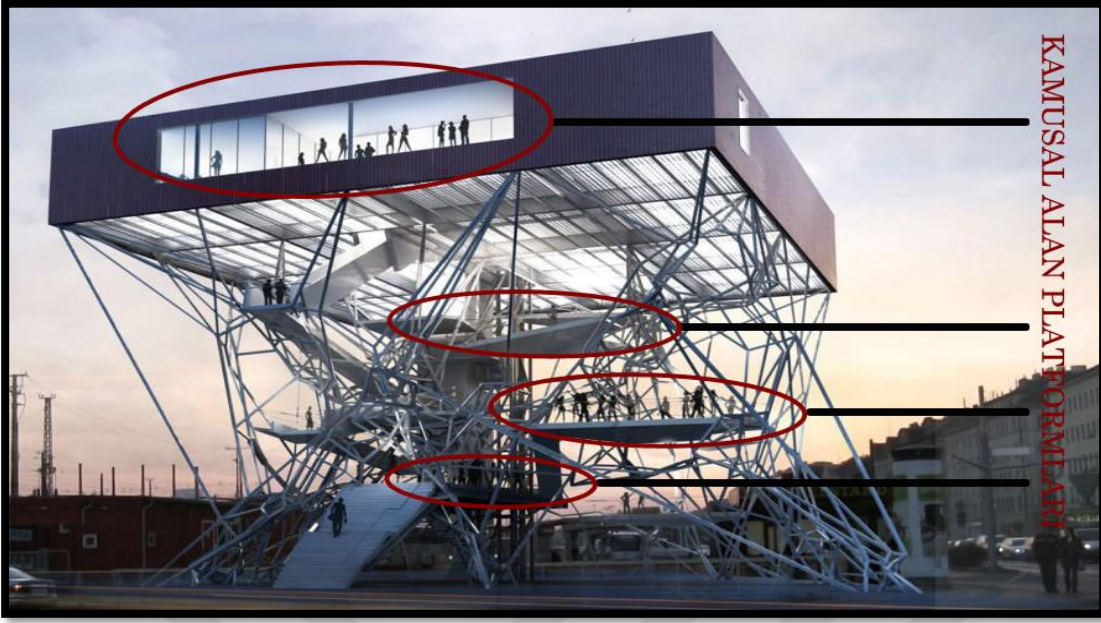
arttırıp hem yetişkinlerin hem de çocukların kullanabileceği sosyal alanların oluşmasını sağlayabilecektir. Ayrıca tasarlanacak bu boşluklar, kentlerde oluşturulan dolu kütlelerin yoğunluğunu azaltabilecektir. Yatay düzlemde dolu boş dengesinin kurgulanması gerektiği gibi düşey düzlemde de bu dengenin kurgulanması gerekmektedir. Kentlerde düşey düzleme bir yükselme söz konusudur. Bu durumda düşey dinamiklerinde göz ardı edilmemesi gerekmektedir.

Bu konuda çalışma yapan Viyanalı mimar Michael Wallraff'ın sergi eserleri örnek gösterilebilir. Wallraff'ın MAK Müzesi'nde sergilenen kentsel planlamaya dair gelecek vizyonları, yatay kent gelişiminin alışılmış ve gerçekçi senaryolarından tümüyle farklı bir yaklaşım içermektedir. Uzmanlığını kentsel dokuda dikey alanların kullanımıyla ilgili derinleştiren Michael Wallraff, yoğun nüfusu olan kentsel strüktürlerde yer alan açık kamusal alanlarda sosyal etkileşimin yeni boyutlarını araştırmıştır. MAK'ın davet ettiği Wallraff, bireysel sergisinde kavramsal çalışmalarını ve fikirlerini sergilemiştir. Viyanalı mimarın MAK Gallery için geliştirdiği düzensiz strüktür, dikey kamusal alanında geliştirdiği teorileri somutlaştıran bir araç işlevini üstlenmektedir (Hafele,2012,s.3)(Şekil 3.26.).

Şekil 3.26. Dikey Kamusal Alan

Bu bağlamda çalışmaları olan Wallraff'ın bir diğer çalışması ise, karmaşık strüktürle düşey düzlemde farklı kotlarda sosyal alanlar oluşturduğu projedir (Şekil 3.27.).

Şekil 3.27. Düşey Sosyal Alan Tasarımı

Bu çalışmada, bir bakıma zemin düzleminin farklı kotlara taşınması söz konusu olmaktadır.

Yüksek yapılarda tasarlanacak boşluklar; bu yapılardan kaynaklanan, kentlerdeki zemin düzleminin giderek dolması, kamusal alanların azalması, suç oranlarının artması, güvensizlik duygusunun oluşması ve dolu boş dengesinin kurgulanmaması gibi olumsuz etkileri en aza indirgeyebilecektir.

3.2.1. Boşluk Kavramı

Boşluk kavramı felsefe, mimari, resim, fotoğrafçılık gibi bilim ve sanatın birçok dalında karşılaşılabilecek bir kavramdır. Bu kavramı anlatmak üzere birçok tanım yapılmıştır. Bu tanımlara bakılacak olursa;

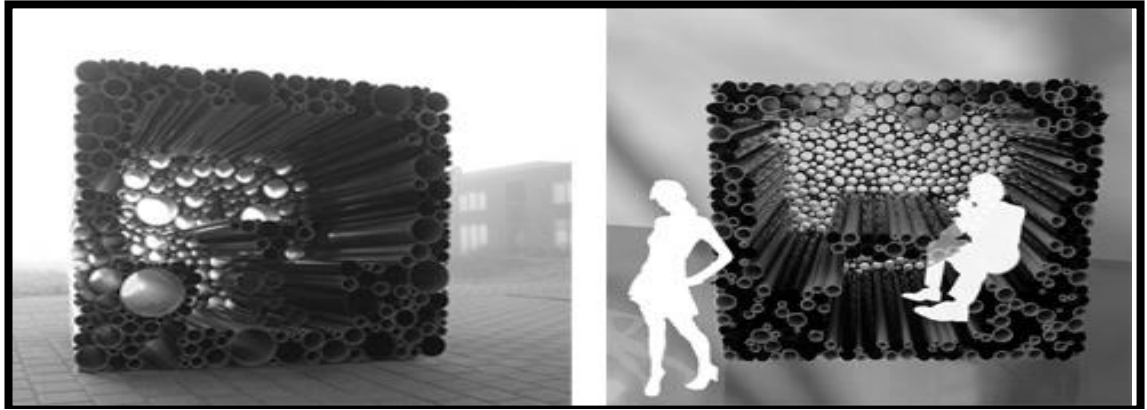
Boşluk kelimesi; yokluk, sonsuzluk, muğlaklık, henüz olmamışı barındıran, olanaklı olan gibi çeşitli çağrışımlar taşımaktadır. İlk anda tanımlanamayan, söze dökülemeyen bir yanı vardır. Tam da bu özelliği nedeniyle farklı açılımlara izin veren bir altyapı kavram olarak düşünülmektedir(Doğan 2006, s. 7).

Louis Kahn, “insan yapmış olduklarının değil, henüz yapmamış olduklarının bileşimidir. Yapmış olduklarını ihtiyaç duymasıyla yapmıştır, oysa var oluşunun temeli henüz yapmamış olduklarıdır” demektedir(Doğan 2006, s. 9).

Boşluk kavramı, mekânı var eden ve mekânın var ettiği bir kavram olarak dikkati çekmektedir. Mimari eylemin ilk basamağı insanın içinde kendisini güvende hissettiği sınırlı bir hacim yaratmakken yapı, canlıyı içine alan, onu evrensel boşluktan ayıran bir boşluk parçası haline gelmektedir. Kuban (1990) ‘İnsan, uçsuz bucaksız, gözüyle, hayal gücü ile kavramakta güçlük çektiği evrensel boşluğu ve doğal çevrenin bir parçasını, bir veya birkaç yönde sınırlandırır; onu içe dönük, kendi çevresinde bir özel boşluk haline getirir’ demektedir (Şamlıoğlu, 2010, s. 8).

Boşluk, içinde hareket edilebilen tek kavramdır. Yürüyen insandan uçan kuşa, havanın kendi içinde yer değiştirmesi olan rüzgâra kadar bütün hareketler boşluğu kanıtlamaktadır.

“Birbirlerinin zıt halleri olarak boşluk ve doluluk kavramları, aslında birbirilerini tamamlayan kavramlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bir kavramın oranı diğer kavramında oranına etki eden bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Bir kavramdaki oransal değişiklik diğer kavramda eksilmeye neden olarak bir dengesizlik unsuru meydana getirecektir. Dengesizlik her defasında yeni sorularla yeniden tesis edilecektir” (Kuloğlu, 2013, s. 204) (Şekil 3.28.).

Şekil 3.28. Boşluk Temalı Kompozisyonlar

Tanım ve yorumların ortak özelliğine bakıldığında, boşluğun kavramsal bir olgu olduğu ve tasarımda da bir yer arama çabası içerisinde olduğu söylenebilir. Tanım ve yorumlara tanımlanan boşluk kavramı, yaşama yönelik mekân oluşturan kavramdan farklıdır. Bunun nedeni, boşluğun olmadığı yerde mekânın ve dolayısıyla yaşamın var olamayacağıdır. Kavramsal yorumlar ise yaşam alanlarındaki boşlukların daha da ötesinde var olan durumları yansıtmaktadır.

3.2.1.1. Mimari Mekânda Boşluk

Mimari mekân tanımlarında boşluk, mekânı mekân yapan öge olarak yer almaktadır. Ayrıca mekânı yaratan şeyin boşluk olduğu söylenmektedir. Mekân tanımlarından örnek vermek gerekirse, Türkoğlu (1986), ‘Boşluk kavramını mekânsal anlamda, kaya mezarlarından başlayarak günümüz modern mimari yapılarına kadar irdelemek mümkündür’ demektedir (Şamlıoğlu, 2010, s. 11) (Şekil 3.29.).

Şekil 3.29. Kaya Mezarları

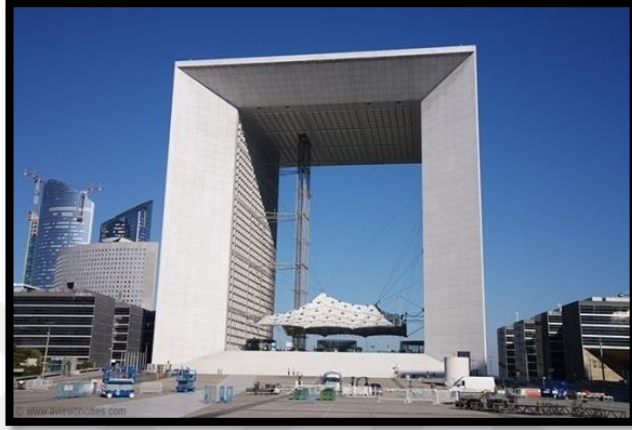
Antik uygarlıklardan günümüze mimari formun bütününde, boşluklar göze çarpmaktadır. Özellikle kaya mezarlarından başlayarak, Giza Piramitleri, Parthenon gibi yapılar antik dönemde göze çarpan boşluklar olarak karşımıza çıkmaktadır. Antik dönem mimarisinde özellikle iç mekâna yönelik boşluklar gözlemlenmektedir.

Boşluk yüklendiği bu kavramsal olgular nedeniyle, fiziksel olarak sınıflanmasının ötesinde bir anlam kazanır. ‘‘Mekân ve formda yaratılan boşluk’’ ya da tersine, ‘‘boşluğun oluşturduğu mekân ve form’’ birbirleri ile çelişen-çatışan, varlık-yokluk, iç-dış, yer yersizlik gibi kavramları içinde barındırmaktadır. Boşluklar sözü geçen ilişkilere bağlı olarak, işlevsel, anlamsal, estetik, kavramsal gerekçelerle yaratılabilirler (Şamlıoğlu ve Kuloğlu,2009, s. 145).

Farklı türden araştırmalar, mekân yaratma işlevinin dışında boşluğun farklı işlevlerine de dikkat çekmektedirler. ‘‘Mimari yapılarda kütle ile boşluğun kesiştiği noktada form da oluşmaktadır. Bu durum yalnızca kütle içerisindeki boşluğun değil aynı zamanda formun da yer aldığı ana mekânın farkında olması anlamına gelmektedir (Akı ve Erdönmez, 2005, s.69).

Mimari yapı ve öğeler üzerindeki bu tartışmalar, boşluğun yalnızca bir bina işlevi olmadığı üzerinedir. Günümüz teknolojik koşullarında tasarım yöntemleri de değişmiş, mimarlık farklı boyutlarda düşünölmeye başlanmıştır. Öyle ki, kentsel boşluk olarak

adlandırılan meydanlar, geçmiş yıllarda mimari yapılarla donatılırken; günümüz anlayışında mimari yapının kendisi boşluk vasıtasıyla kentsel mekânların varlığına katkı sunmakta ve kamusal ortak alanları oluşturmaktadır. Bu açıdan bazı örnekler incelendiğinde özellikle Le Grande Arch yapısı içindeki büyük boşluk ile insanlar için farklı etkinlikleri bir arada bulabilecekleri bir mekân tarzı oluşturmakta, farklı bir anlayış ile yeni ve modern bir kentsel mekân sunmaktadır (Şekil 3.30.).

Şekil 3.30. Le GrandeArch

Norman Foster'ın 2002 yılında Londra'da tasarladığı belediye yapısının hemen yanında yer alan zeminin altını kaplayan dairesel boşluk, hem kentle hem de yapı ile diyalog kurmaktadır. Yapının bodrum katlarından da ulaşılan bu dairesel boşluk, hem meydanıdır, hem de yapının bir parçasıdır. Görüldüğü gibi kentsel alan yapının da bir parçası olan dairesel boşluk ile biçimlendirilmektedir. Mimari form yalnızca kendini yaratmaz, aynı zamanda çevresini de oluşturur. Bunun için başvurduğu yardımcı eleman boşluktur (Şekil 3.31.).

Şekil 3.31. Belediye Yapısı

Norman Foster aynı şekilde dünya miras listesinde yer alan ve büyük Marsilya limanı için hazırladığı master planda, bir kentsel boşluk önermektedir. Bu tasarımdaki boşluk son derece çarpıcı bir şekilde kullanılmıştır (Şekil 3.32.).

Şekil 3.32. Büyük Marsilya Limanı

Mimari mekân, yer aldığı çevre ile kurduğu ilişkilerle anlamlandırılmaktadır. Bu nedenle mekânda yaratılacak olan boşluk yalnızca mekânı ilgilendiren bir olgu olmaktan çıkmaktadır. Mekânda oluşturulan boşluk, çevresel etkiler ile birlikte düşünüldüğünde, kentin bir parçası olmakta aynı zamanda kentin biçimlenmesine de katkı sağlamaktadır.

3.2.1.2. Kentsel Mekânda Boşluk

Mimari olan nesnelerin bir araya gelmesi ile oluşan bir bütün olan kent, bütünü oluşturan mimari nesnelerle doluluk, bu nesnelerin arasında kalanlar ise boşluk olarak tanımlanabilir. Tasarlanarak bize sunulan bu alanlar karşımıza; meydan, avlu, sokak vb çıkar.

Kentsel mekâna ilişkin tasarımlarda genellikle doluluklar ele alındığından, binalar arasındaki boşluklar, kendiliğinden oluşan kayıp hacimlere dönüşmektedir. Bu hacimler çoğunlukla, özensizce yan yana getirilen cephe dizileriyle sınırlandırılmakta ve günümüz kentlerinde problem alanı haline dönüşen kentsel ara yüzleri oluşturmaktadır (Bala,2006, s. 44).

Mimari boşluk ve kentsel boşluk arasındaki ilişki, iç ve dış mekân örneğinde olduğu gibi benzerlik gösterir. İç mekânı oluşturan öğeler, duvarlar, tavanlar ve döşemelerken, dış mekân da benzer öğelerden oluşur. Bu kez onu oluşturan öğeler, dış duvarlar, gökyüzü-ağaçlar-strüktürel elemanlar ve dış mekân döşemeleri gibi elemanlardır. Bu durum Colomna'nın görüşü ile desteklenebilir; "dış'ın önceden var olan bir içi örten bir maskeden ibaret olduğu yanıltıcıdır, çünkü iç ile dış eş zamanlı olarak

inşa edilir.” (Colomna, 2001, s. 274). Zevi’ de benzer şekilde iç-dış mekân ilişkisini şöyle açıklar; “Her bina iki mekânın oluşmasında yardımcı olur. Binanın kendisi tarafından saptanan iç mekân ve bu bina ile komşu binalar arasındaki dış mekân veya kentsel mekândır” (Zevi, 1990, s.11,12).

Kentsel alandaki boşluklar olarak adlandırılan meydanlar, bu çalışmanın kentsel bağlamda seçilen kavramlarından birisidir. Meydan kavramının toplumsal açıdan önemi şair Yalçınpınar tarafından şu sözlerle ifade edilmektedir. “*Meydansız bir ortam bu yaşadığımız... Ve bu boşluk, meydansızlık, insanların meydansızlığı seçişi, suskunluk, çıkan seslerin duyulmayışı, başat tedirginlik nedenlerim...*” (Kuloğlu, 2013, s. 207). Meydan, iletişimin yanı sıra; sağladığı diyalog ortamıyla da toplumsal bir görev üstlenmektedir.

Kentsel anlamda boşlukları oluşturan meydanlar, çevrelerindeki yapılar ile değil; çevresindeki boşluklar açısından önemlidir. Meydanı aynı zamanda kentsel boşluğu ortaya çıkaran şey etrafındaki mimari öğelerdir. Bu boşluklar, kentin boşluğunu oluşturan meydana akmakta ve boşluklar birbirleri ile diyalog kurmaktadır. Bu sayede mimari mekan ile kentsel mekan bir bütün oluşturmaktadır.

Bu tür mimari mekânla kentsel mekânın bir araya gelerek oluşturduğu meydan örneklerine geçmişten günümüze rastlanmaktadır.

Safaviler döneminde kent etkinliklerini karşılamak üzere boş bir mekan olarak tasarlanan, aynı zamanda etrafında Cami, , Ali-Kapu: Saray ve divan, Hastane, Bazaar’ın giriş kapı ile bir takım zanaat yapıları oluşturulmuştur (Sadri, 2011, s. 360). Yapının etrafının bu öğelerle çevrelendiği görülmektedir. Bu yapı ile birlikte mimari ve kentsel boşluklar bir bütün oluşturmakta ve algıyı desteklemektedir (Şekil 3.33.).

Şekil 3.33. Nakş-ı Cihan Meydanı

Dünyanın en ünlü meydanlarından biri olan ve İtalya'nın Venedik kentinde bulunan San Marco meydanı da yine kentsel boşluk mimamrisi açısından oldukça popülerdir. Yapıda kentsel boşluğun yanında meydanı çevreleyen öğeler göze çarpmaktadır. Yapının hem kente bağlanan bölgesinde hem de büyük kanala açılan yönünde meydanla bir bütün haline gelen mimari boşluklar görülmektedir (Şekil 3.34.).

Şekil 3.34. San Marco Meydanı

San Pietro Meydanı'nda dini ve sivil anıtsal yapıları sergilemek için oluşturulan meydanlardan olan ana yapı ile meydanın boyutları ve meydanı çevreleyen yapılar arasında üç boyutlu bir ilişki oluşturulmuştur (Tayşi, 2006, s. 74). Bu meydanı sınırlayan mimari öğelere bakıldığında, dairesel etkiyi yaratan, sütunlu yarı açık mekândaki boşluğun, meydanla kurduğu pozitif ilişki görülebilmektedir (Şekil 3.35.).

Şekil 3.35. San Pietro Meydanı

Mimari formdaki boşluk kavramının geçmişten günümüze kentsel boşlukla ilişkisi tarihi meydan örneklerinde görülebilmektedir. Kentsel boşluğa sahip bu tür meydanlar, kendilerini sınırlayan öğeler ile birlikte boşluk aracılığı ile diyalog kurmaktadır. Günümüzde tarihi meydanlar artık yerlerini mimari yapılara ya da mimari öğelerin boşluklarının oluşturduğu kentsel/kamusal alanlara bırakmaktadırlar.

3.2.2. Kentsel Boşluklar ve Kamusal Alan

Kentlerde barınma çalışma vb. sebeplerle yapılara ihtiyaç duyulduğu gibi ortak kullanım alanlarına da ihtiyaç duyulmaktadır. İnsanoğlunun varlığından bugüne kadar toplu olarak buldukları, bazen eğlenip zaman geçirdikleri, bazen de devlet meselelerinin konuşulduğu, halkın her kesiminden bireylerin bulunabileceği, halka ait mekânlar oluşturulmuştur. Bu alanlarda hiç bir ayırım gözetilmez, her birey aynı haklara sahiptir. Bu tür boşluklar kent içerisinde var oldukça, insanlar arasındaki sınıf ayrımları ortadan kalkacak ve alanın, halkın her kesiminden bireyler tarafından kullanılmasıyla kullanıcı çeşitliliğini arttıracaktır. Bu tür ortak kullanım alanları kamusal alan olarak nitelendirilmiştir.

Kamusal alan tanımı ilk kez 1962 yılında Jürgen Habermas'ın “Kamusal Alanın Yapısal Dönüşümü: Burjuva Toplumunun Bir Kategorisi Üzerine Araştırmalar”(Strukturwandel der Öffentlichkeit) adlı kitabında ele alınmıştır. Habermas (2003), kamusal alanı, “özel şahısların, kendilerini ilgilendiren bir konu için akıl yürüttükleri, rasyonel bir tartışma içine girdikleri ve bu tartışmanın neticesinde o mesele hakkında ortak kanaati, kamuoyunu oluşturdukları araç, süreç ve mekânların tanımladığı hayat alanı” olarak tanımlanmıştır (Şahin, 2010, s. 5). Kamusal alanı sadece, kentli anlamında burjuvanın oluşturduğu bir alan olarak gördüğü ve diğer sosyal yapıları kamusal alana dâhil etmediğinden dolayı eleştirilmektedir.

Habermas'a göre 19.ve 20. yüzyılda kamusal alanın yapısal dönüşüme uğraması, devletle toplumun birbirlerine karşılıklı nüfuz etmelerinin sonucudur. Ancak günümüzde bahsedilen burjuva kamusal alanı, sahip olduğu temelden uzaklaştırıp, halkın her kesimine hitap eden alanlar olarak yerini almıştır.

Sennett ve Arendt'in kamusal alanı tanımlarken üzerinde durdukları ortak nokta kamusal alanın, farklılıkların paylaşıldığı ve birbirini anlamlandırarak dönüştürdüğü ortak bir dünya olması ve bu ortak dünyada kurulan tüm toplumsal ilişkilerin “herkes” tarafından paylaşılması niteliğidir. Sennett ve Arendt ise, kamusal alanın dönüşümünden birbirine benzer yaklaşımlarla bahsetmişlerdir. Kamusal alanda, insanların ancak bilinmeyenle karşı karşıya kalarak olgunlaşabileceklerini, kamusal alandaki dönüşümle birlikte, farklılıkları paylaşamamasının, yaşamın kurulu düzenini sorgulama yetisinin kaybını getireceğinden bahsederler.

Uğur Tanyeli bu konuya değinirken, Türkiye’de 1980 sonrası durumdan bahseder; Türkiye’de insanlar sadece iç mekâna sığınmamışlar, ama bu kez de kamusal alanın sadece bir parçasının etrafını çevirerek, o tehlikesiz bölgenin içinde kendilerini dışa vurmaya, ifade etmeye başlamışlardır (Dedeoğlu, 2008, s.12).

Günümüz kentlerinde bireyler kendi dünyalarına çekilmiş dış dünyayla bağlarını koparmışlardır. Bu durum bireylerin yalnızlaşmasına sebep olmaktadır. Alanları kullanan tek tip kullanıcı profili oluşturmaktadır. Oysa kent üzerinde her birey eşit haklara sahiptir. Yoğun kent yaşantısından uzaklaşmak için herkesin kamusal alan olarak tasarlanan boşluklara ihtiyacı olmaktadır.

3.2.2.1. Yüksek Yapılarda Kamusal Alan

Yüksek yapıların yapılma amaçlarından biri de, zeminde az yer kaplayarak arta kalan alanı yeşil alan veya kamusal alan olarak kurgulamaktır. Zemin düzleminin tamamını, yapıların işgal etmesini önlemek amacıyla yapılmışlardır. Bundan dolayı, yüksek yapılar kurgulanırken zeminle ilişki kurulan yerin tasarımı önemlidir. Ancak moda haline gelmiş yüksek yapıların çoğalmaya başlamasıyla, kamusal alanlar göz ardı edilmiştir. Kamusal alanlar, tasarlanmış boşluklardan meydana gelmişlerdir. Günümüzde yüksek yapıların yapıldığı alanlarda yapı parsellerinden arta kalan tanımsız boşluklar görülmektedir. Bu durum boş alanların işlevsizleşmesi ve artık alanlara dönüşmesine sebep olmuştur.

Kentsel doluluklar ve boşluklar arasındaki ilişki tanımlanabildiği koşulda diğer mekânsal ilişkilerin de başarı ile kurgulanabileceği düşünülmektedir. Bu ilişki iyi organize edilmezse ortaya kayıp ve kullanıma elverişsiz mekânlar çıkmaktadır (Akı ve Erdönmez, 2005, S. 67-87).

Yüksek yapıların oluşumu bir açıdan da rant sağlamak amaçlı olduğu için bütün alanı kullanabilecek şekilde dolu yapı kütleleri tasarlanmaktadır. Bu doluluk hem yatayda hem düşeyde kurgulandığında alan; bunaltıcı, sıkıcı bir yer haline gelebilmektedir. Sadece barınma ya da çalışma amaçlı kullanılan bu yapılar, buldukları alanların canlılığını olumsuz yönde etkilemektedirler.

Yüksek yapılar zeminde az yer kaplamalarına rağmen düşeyde yükseldiklerinden alanda bir yoğunluk söz konusu olmaktadır. Bu alanlarda, yoğun iş stresi, komşuluk

ilişkilerinde zayıflık, güvensizlik gibi durumlar söz konusu olmaktadır. Alanın tek tip kullanıcı tarafından kullanılması alanın kullanım zenginliğini azaltmaktadır. Kamusal alanların tasarlanması, bu yoğunluğu azaltarak, oluşacak sorunları en aza indirmekte faydalı olabilecektir.

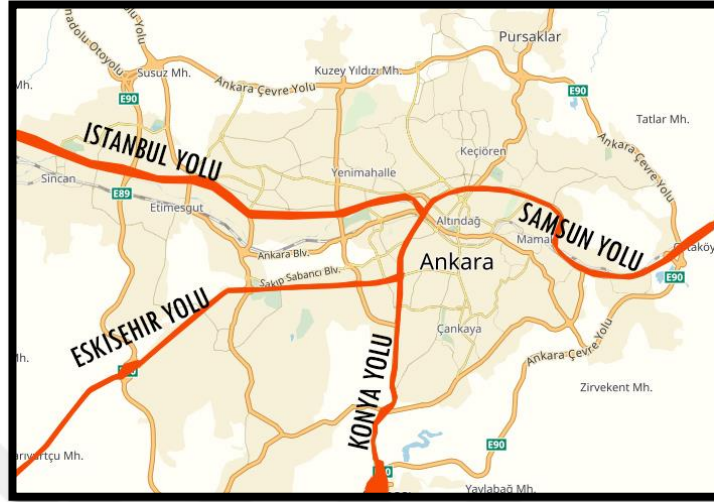
Yüksek yapılardan kaynaklı, ölçek kavramının göz ardı edilmesi, suç eğilimlerinin artması, alanın güvensiz bir yer haline gelmesi, ortak kullanım alanlarının olmaması, alanın canlılığının yitilmesi ve bireylerin kendi özel alanlarına çekilme isteği gibi olumsuz etkileri ortadan kaldırmak için, kamusal alanların kurgulanması gerekmektedir. Bu alanlar, zemin düzleminde oluşturulacağı gibi yapı içerisine de entegre edilebilmektedir.

4. BULGULAR VE TARTIŞMA

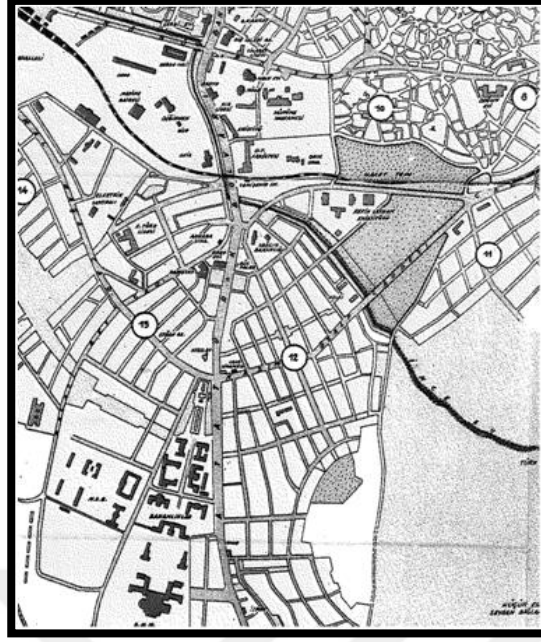
İstanbul yolu, Konya yolu, Eskişehir yolu ve Samsun yolu, Ankara'nın diğer iller ile bağlantısını ve kent içerisinde ulaşımı sağlayan dört büyük arterdir (Şekil 4.1.)

Şekil 4.1. Ankara'daki Dört Ana Arter

Eskişehir yolu hem Çankaya hem de Yenimahalle Belediyesi'ne bağlı olan adaların arasından geçmektedir. Çevresi ağırlıklı olarak konut bölgesidir. Eskişehir yolunun güneyinde yer alan Çukurambar Bölgesi milletvekillerinin konutlarının yer aldığı bir mevkiyken, kuzeyinde kalan diğer çevre alanlarda lüks konut yapıları yer almaktadır. Eskişehir yolunun çeperleri ise alışveriş merkezleri, kamu ve özel ofis yapıları ile çevrilidir (Toprak, 2014, s.89).

Eskişehir yolu 1924 yılında hazırlanan Löcher Planı ve 1928 yılında hazırlanan Jansen Planı ile tanımlanan Bakanlıklar Bölgesi ile kesişmektedir. Ancak Eskişehir yolu bu dönemlerde planlanmamıştır. 1946 yılında hazırlanan Ankara Turistik Planı'nda da bugün Türkiye Büyük Millet Meclisi ve İç İşleri Bakanlığı arasından geçen Eskişehir Yolu yer almamaktadır ve Bakanlıklar Bölgesi'nin bir bütün olarak tasarlandığı gözlemlenmektedir. 1946 yılındaki yerleşim lekesinde de Eskişehir yoluna rastlanmamaktadır (Toprak, 2014, s.89)(Şekil 4.2)

Şekil 4.2. 1946, 1/15.000 Ankara Turistik Planı/Orak

Eskişehir Yolu karşımıza ilk defa 1957’de hazırlanan Nihat Yücel, Raşit Uybadin Ankara İmar Planında çıkmaktadır (Şekil 4.3.).

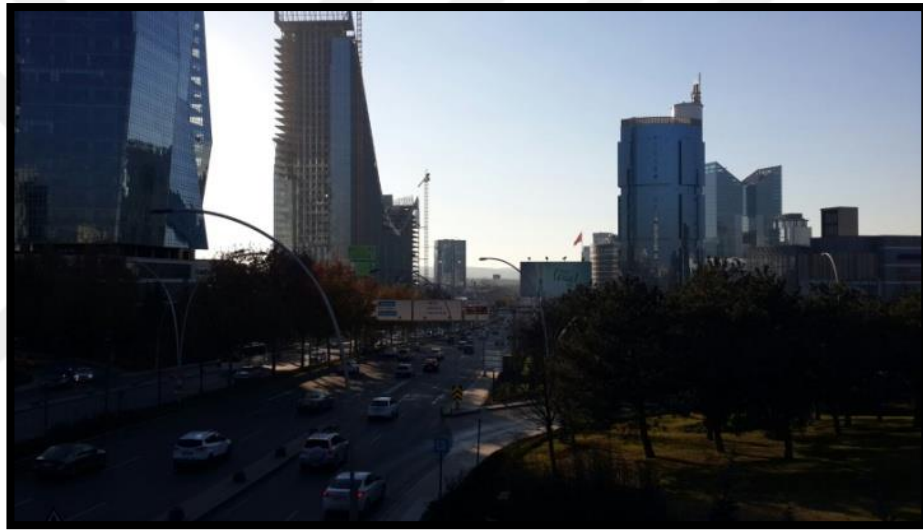

Şekil 4.3.. 1957 yılında hazırlanan Nihat Yücel, Raşit Uybadin Ankara İmar Planı/Mermer

Yarışma ile elde edilen bu proje 750.000 kişilik nüfusa yönelik açılmışken yarışma birincisinin İmar Planı 1.500.000 kişilik nüfusa hizmet etmektedir (Cengizkan, 2002, s.198).

1970’li yıllarda ise kamu yapıları Eskişehir yolu üzerinde yer almaya başlamış daha sonra, 1980’li yıllarda banliyö şehir niteliğinde konut projeleri yapılmıştır. 1987 yılında Çay Yolu toplu konut alanı kamulaştırılarak 9946 konut için inşa edilmeye başlanmıştır. Kent merkezinden Çay Yolu konut alanına ulaşım Eskişehir yolu üzerinden sağlanmaktadır. Aynı dönemde kentin gelişme koridorları arasında Eskişehir yolu ve Eskişehir- Konya yollarının arası belirlenmiştir (Akdeniz, 1997, s. 118).

Yukarıda bahsedilen gelişmeler sonucunda, bugün Eskişehir Yolu, Ankara’nın gelişmeye devam eden en önemli ana arterlerinden biri haline dönüşmüştür. Bununla birlikte aks üzerinde giderek artan yüksek yapılar yapılmaya başlamıştır. Çalışma alanı olarak bu aksın belirlenmesinin nedeni; alanda yoğunlaşan yüksek yapılardır (Şekil 4.4).

Şekil 4.4. Ankara Eskişehir Yolu Aksı

Eskişehir yolu aksı uzun olduğundan çalışmaya bir sınırlılık getirmek için Konya yoluyla Eskişehir yolunun kesiştiği yerden başlayarak ODTÜ’ye kadar olan 2600 metrelik kısmı ele alınmıştır. Belirlenen bu alan üzerindeki yüksek yapıların listesi aşağıdaki şekilde belirtilmiştir (Şekil 4.5).

4. BULGULAR VE TARTIŞMA

Armada Kulesi

Yüksekliği :123 m

Kat sayısı :26

Bitim yılı :2002

İşlevi :Ofis+Alışveriş Merkezi

İnşaat alanı :125 000 m²

JW Marriott

Yüksekliği :115 m

Kat sayısı :34

Bitim yılı :2010

İşlevi :Otel

İnşaat alanı :110 000 m²

ViaTwins

Yüksekliği :120 m

Kat sayısı :32

Bitim yılı :2012

İşlevi :Ofis

İnşaat alanı :72 000 m²

ParagonTower

Yüksekliği :127 m

Kat sayısı :27

Bitim yılı :2013

İşlevi :Ofis

İnşaat alanı :45 050 m²

Platin Tower	Koç Kuleleri
	
Yüksekliği :122 m	Yüksekliği :147 m
Kat sayısı :32	Kat sayısı :32
Bitim yılı :2013	Bitim yılı :2014
İşlevi :Ofis	İşlevi :Ofis
İnşaat alanı :210 000 m ²	İnşaat alanı :100 000 m ²
Next Level	
	
Yüksekliği:135 m	
Kat sayısı :32	
Bitim yılı :2016	
İşlevi :Ofis+Konut+Alışveriş Merkezi	
İnşaat alanı:210 000 m ²	

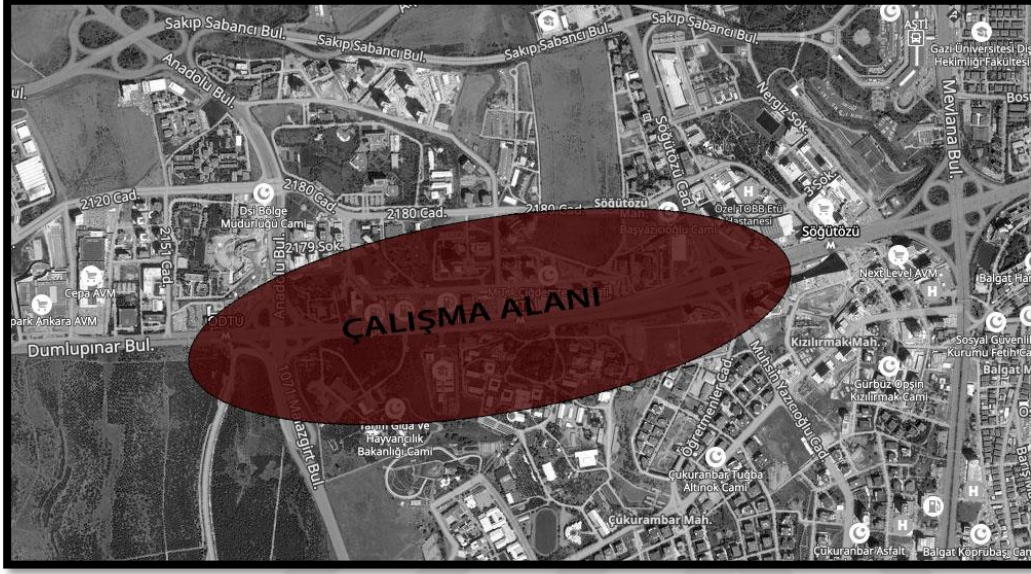
Şekil 4.5. Ankara-Eskişehir aksı Üzerinde Belirlenen Çalışma Bölgesindeki Yüksek Yapılar

4.1. Ankara Eskişehir Yolu Aksında Alana Yönelik Analiz Çalışmaları

Bu bölümde çalışma alanı olarak seçilen aksı tanımlamaya yönelik araştırmalar bulunmaktadır. Bu doğrultuda, alanın kullanım sıklığı, yeşil alan, dolu boş, kamusal alan,

4. BULGULAR VE TARTIŞMA

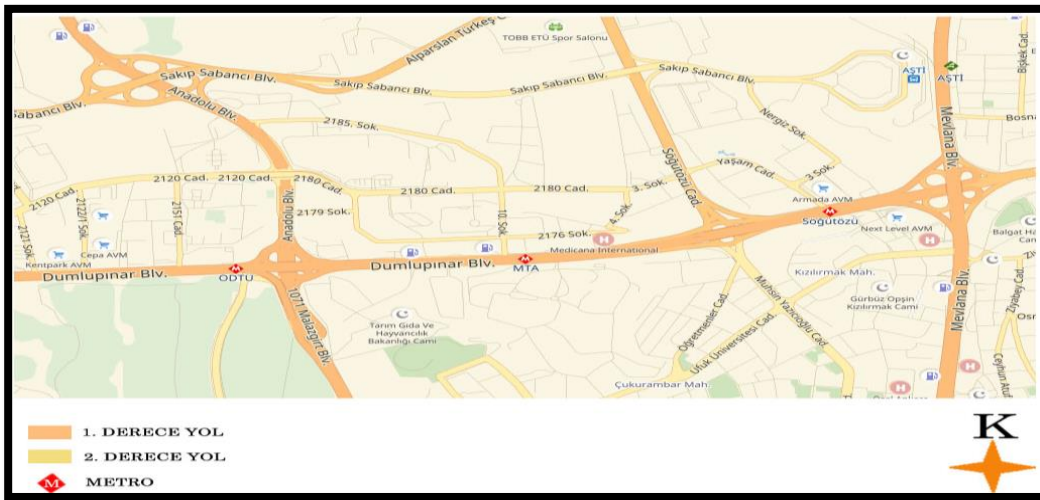
yüksek yapılar, yüksek yapılarda boşluklar vb analiz çalışmaları yapılmıştır. Yapılan bu analiz çalışmaları alanı tanımaya yönelik olup aks üzerinde oluşan sorunları belirlemek açısından önemlidir. Öncelikle çalışma alanı Ankara ilinin güneybatısında yer almaktadır. Bir alt ölçeğe inilerek Şekil 4.6’da çalışma alanının sınırları belirlenmiştir (Şekil 4.6.).

Şekil 4.6. Çalışma Alanı Sınırları

Konya yoluyla Eskişehir yolunun kesiştiği bölgeden başlayarak 2.600 metre uzaklıktaki ODTÜ’ye kadar olan kısım ele alınmıştır.

Alanın sınırları belirlendikten sonra ulaşım ağlarına yönelik çalışma yapılmıştır. Alanda yüksek yapılardan kaynaklı yoğun araç trafiği olduğu belirlenmiştir (Şekil 4.7.)

Şekil 4.7. Çalışma Alanındaki Ulaşım Ağları

Alana ulaşım olanaklarının fazla olduğu saptanmıştır. Alanda yaya ve araç yolunun yanı sıra son 3 yılda faaliyete geçen metro ağı mevcuttur. Alanın kullanıcıları, metro, otobüs, minibüs kendi özel araçlarıyla veya yaya olarak alana ulaşım sağlayabilmektedirler. Bu çeşitlilik alana ulaşımı kolaylaştırmaktadır.

Alanda bulunan yüksek yapılar, kamusal alanlar, doluluk ve boşlukların ne sıklıkta olduğunu belirlemek için alana yönelik işlev haritası çıkarılmıştır. Bu harita imar planları baz alınarak yapılmıştır. Çalışma aksı üzerindeki; yeşil alanlar, kamusal alanlar, sağlık yapıları, ticari yapılar, konut yapıları, kamu yapıları yer almaktadır. Şekil 4.8’de harita üzerinde bu yapılar gösterilmiştir gösterilmiştir (Şekil 4.8.).

Şekil 4.8. İşlev Haritası(Ankara Büyük Şehir Belediyesinden Alınmış imar planı örneği)

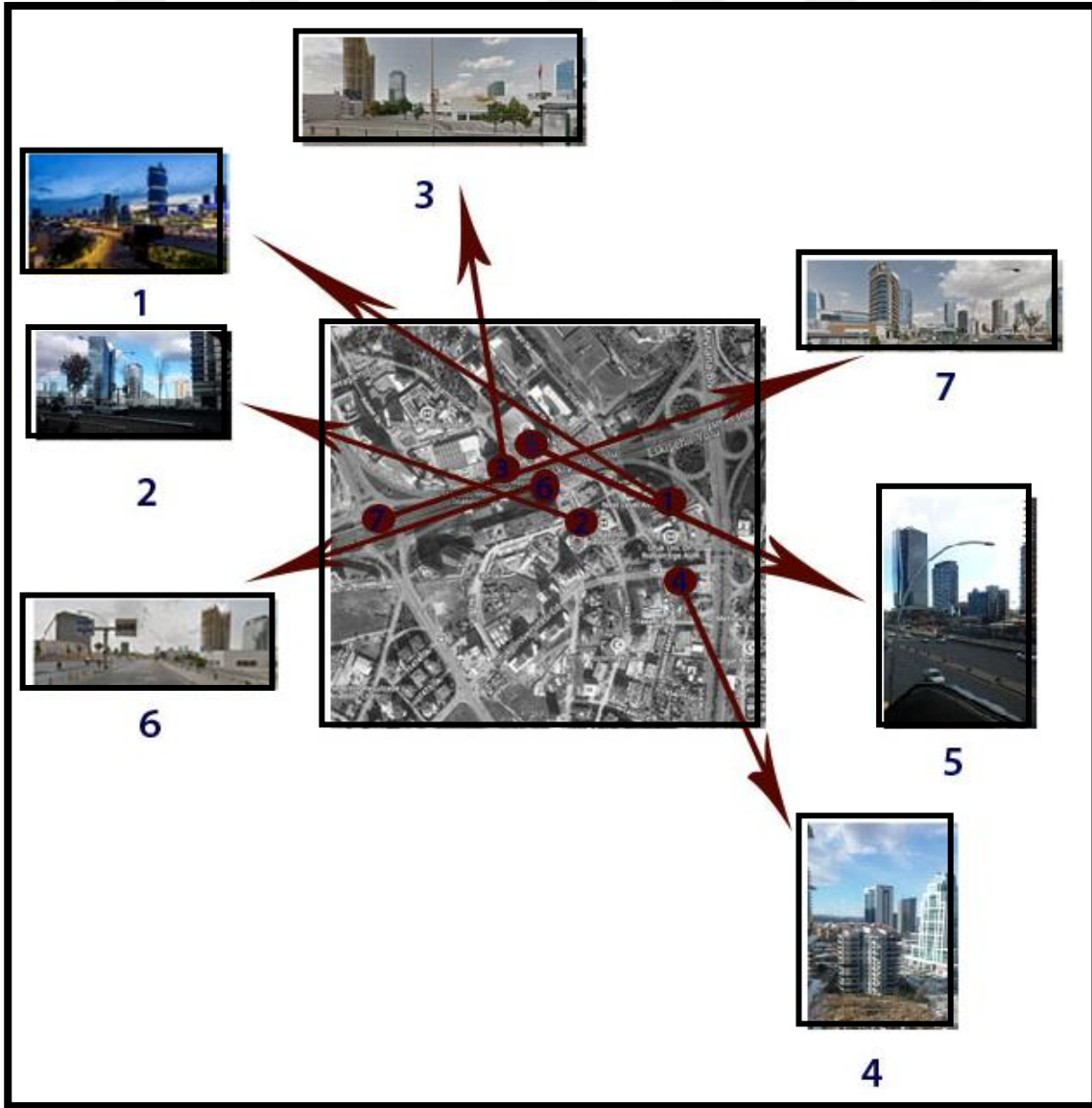
Alanda Ankara Eskişehir yolunun iki tarafına konumlandırılmış yüksek yapılar mevcuttur (Şekil 4.9.)

4. BULGULAR VE TARTIŞMA

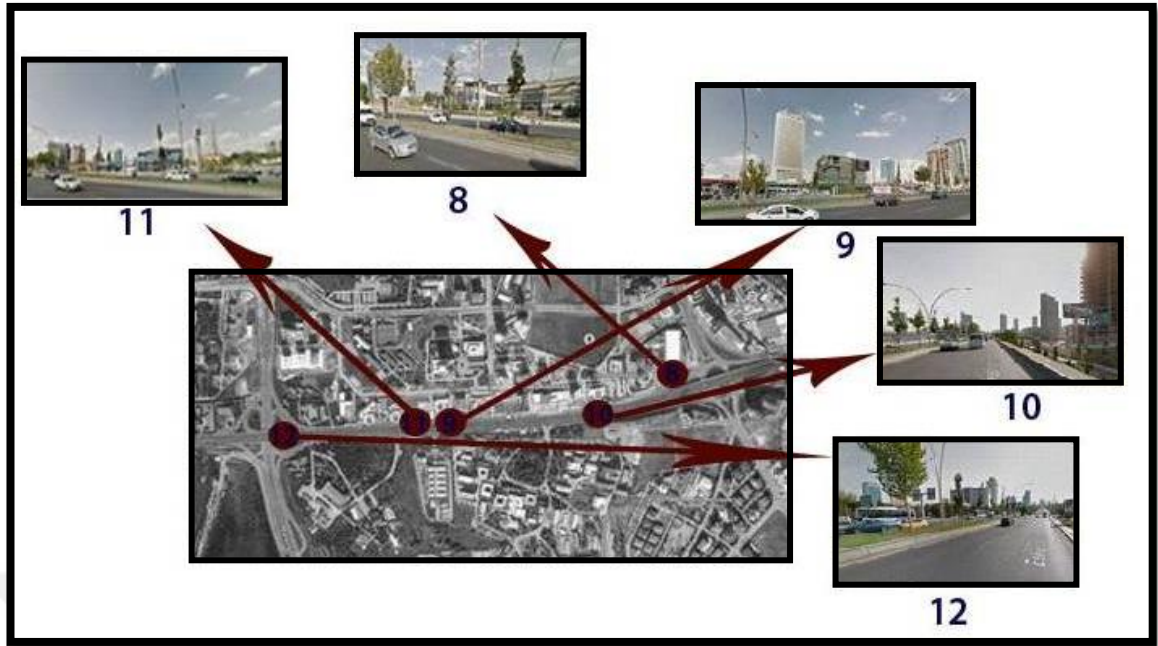

Şekil 4.9.. Çalışma alanındaki yüksek yapılar (kırmızı leke ile gösterilen yapılar

Son olarak alanda çekilmiş fotoğraflar çalışmaya eklenmiştir. Bu fotoğraflardan alandaki yüksek yapı yoğunluğu görülmektedir (Şekil 4.10, Şekil 4.11.).

Şekil 4.10. Alandan Çekilmiş Fotoğraflar

Şekil 4.11. Alandan Çekilmiş Fotoğraflar

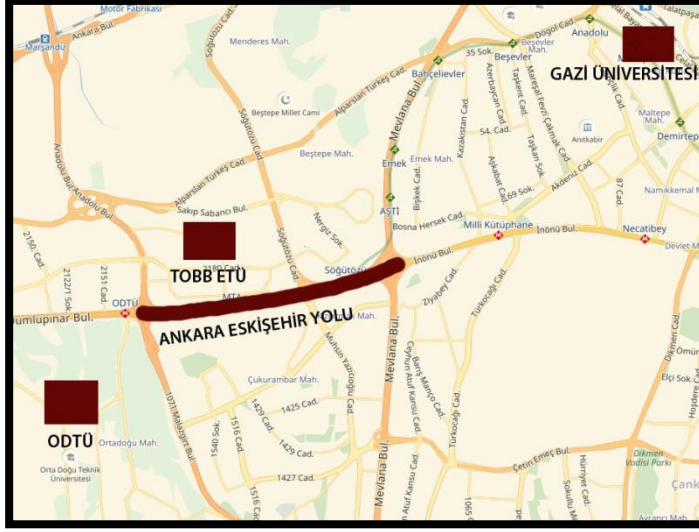
4.2. Alana Yönelik Anket Çalışması

Yapılan çalışmada yüksek yapılardan kaynaklı var olduğu düşünülen problemler hakkında genel bir yargıya varmak için anket uygulaması yapılmıştır. Anket uygulamasıyla hedeflenen, yüksek yapı tasarımında göz ardı edilen kavramların ortaya çıkarılmasıdır. Yüksek yapılarda boşluk kavramının göz ardı edildiği düşünülmektedir.

Çalışma alanı; mimarlık alanında süregelen yüksek yapı tartışmalarının odak noktalarından biri olan üzerinde çok sayıda yüksek yapı bulunan Ankara-Eskişehir yolu aksı olarak belirlenmiştir.

Alanda bulunan yüksek yapıları değerlendirmeye yönelik seçilen örneklem grubu TOBB ETÜ, ODTÜ ve Gazi mimarlık öğrencileri olarak belirlenmiştir. Anketin uygulanacağı kişilerin mimarlık öğrencilerinden oluşması çalışma için önemlidir. Geleceğin tasarımcıları olacaklarından, konu hakkındaki fikirlerinin önemli olduğu düşünülmüştür. Ayrıca çalışma kapsamında belirtilen problemle yüzleşmeleri açısından, anket çalışması farkındalık oluşturabilecektir. Bu okulların seçilme sebebi konumları gereği çalışma alanına olan yakınlıkları ve alanda bulunan yüksek yapılara rahat ulaşım koşullarıdır (Şekil 4.12.).

4. BULGULAR VE TARTIŞMA

Şekil 4.12. Anket Yapılacak Üniversitelerin Konumu

Anketin homojen dağılım göstermesi için öğrenciler rastgele sınıflardan seçilmiştir ve her okuldan 80 öğrenciye uygulanmıştır.

Anket soruları dört bölümden oluşturulmuştur. İlk bölümde alanla ilgili genel sorulara yer verilmiştir. İkinci bölümde alanda bulunan yüksek yapılar ve kamusal alana yönelik çekici-itici, özgün-sıradan, aydınlık- karanlık, rahat- kalabalık, güvenli-güvensiz, geniş ferah- dar basık, eğlenceli- sıkıcı, abartılı büyük- insan ölçeğinde vb. sıfat çiftleriyle hazırlanan sorular bulunmaktadır. Anketin üçüncü bölümünde ise Armada, Next Level, Koç kuleleri ve Paragon Tower olmak üzere dört yüksek yapı belirlenerek bunlara yönelik sorular hazırlanmıştır. Bu yapıların seçilmesinin nedeni, ortak kullanım alanlarının bulundurulmasıyla birbirlerinden farklı özelliklerde olmalarıdır. Armada kapalı ortak kullanım alanlarının, Next Level açık ve kapalı kullanım alanlarının, Paragon Tower ise ara katlarda kurgulanan boşlukların sorgulanması için seçilmiştir. Ayrıca diğer benzer yapılar arasında da hiç bir ortak alan barındırmayan yüksek yapı tipine örnek olarak Koç kuleleri seçilmiştir.

Anket çalışması;

- 1.Genel değerlendirme
- 2.Alanda bulunan yüksek yapılar ve kamusal alanla alakalı sıfat çiftleriyle yapılan değerlendirme
- 3.Belirlenen 4 yapı üzerinde değerlendirme

3.1. Paragon Tower

3.2. Armada

3.3. Next Level

3.4.Koç Kuleleri

4.Wallraf'ın yapı modelinin değerlendirilmesi aşamalarını kapsamaktadır.

Anket sonuçlarından alınacak veriler doğrultusunda bu yapılar karşılaştırılacaktır.

Anketin dördüncü bölümünde kentin düşey dinamikleri üzerine çalışan Viyanalı mimar Wallraf'ın yüksek yapı modeli ile ilgili bir takım sorular hazırlanarak mimarlık öğrencilerine yönlendirilmiştir.

Ankette 5'li likert en azdan, en fazlaya derecelendirme yönteminden yararlanılmıştır. Sorular hazırlanıp belirlenen üniversitelere gidilerek uygulanmıştır. Anketin homojen bir dağılımda olması için, üniversitelerde sınıf ayrımı yapmadan karma bir şekilde uygulanması sağlanmış ve her okul için 80 kişi olacak şekilde toplam 240 kişiye bu anket uygulanmıştır.

Anket uygulamasındaki amaç, öncelikle bu aksın kullanım sıklığını ve kullanım sebeplerini araştırarak alana kullanıcı penceresinden bakmaktır. Kamusal alanların yeterlilik düzeyini sorgulamak, yüksek yapıların insan psikolojisi nasıl etkilediğini anlamak hedeflenmiştir. Bu yapılarda tasarlanmış boşlukların olmasının yapı, alan ve kullanıcı üzerinde ne tür etkiler bırakacağı sorgulanmaya çalışılmıştır.

4.2.1. Anket Sonuçlarının Analizi ve Değerlendirilmesi

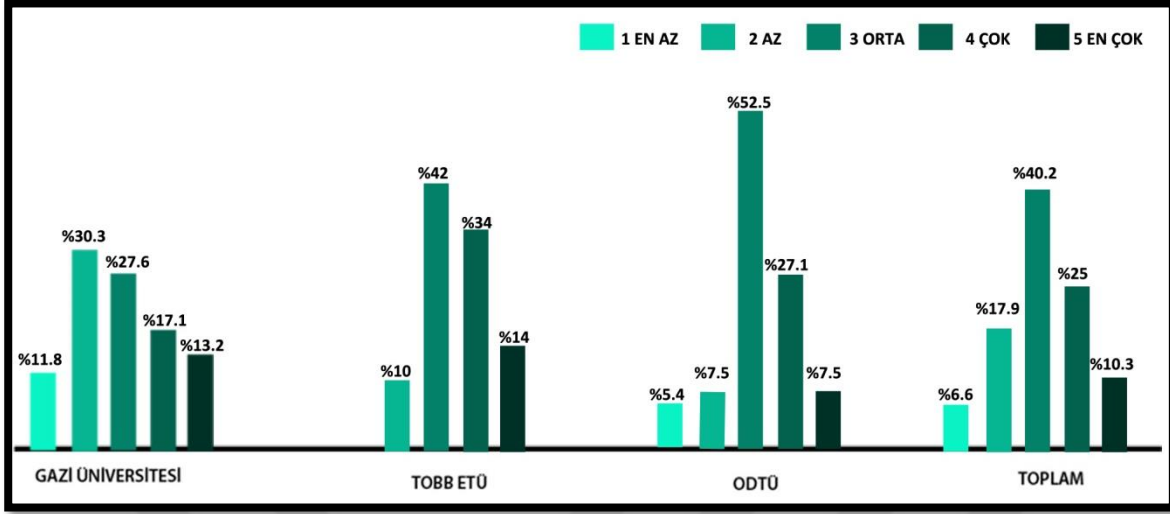
Anket öncelikle 3 fakültede ayrı ayrı değerlendirilmiş daha sonra genel bir değerlendirilme yapılmıştır. Veriler doğrultusunda sonuçlar çizgisel grafikler şeklinde çalışmaya aktarılmıştır.

1.Bölüm;

Anketin ilk bölümünde çalışma aksıyla ilgili genel sorular yönlendirilerek kullanıcıların alan hakkındaki düşünceleri analiz edilmeye çalışılmıştır. Öncelikle alanın ne sıklıkla kullanıldığına dair bilgi elde edilmeye çalışılmıştır (Çizelge 4.1.).

4. BULGULAR VE TARTIŞMA

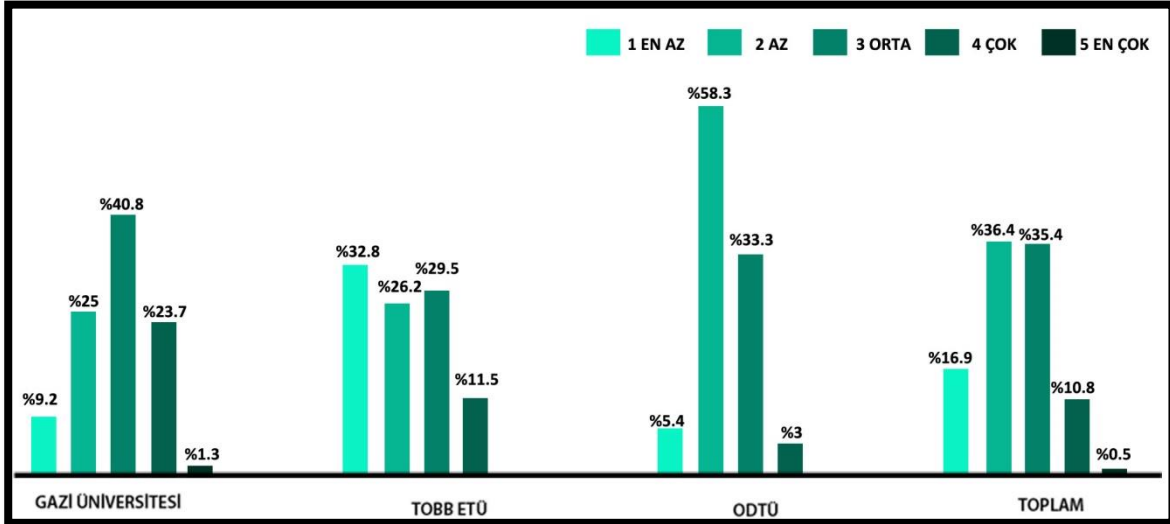
Çizelge 4.1. Alanın Kullanım Sıklığı

Çizelgede görüldüğü üzere Gazi Üniversitesinin alanı kullanma sıklığı orta ve az olmakla beraber TOBB ETÜ ve ODTÜ’de alanı kullanım sıklığı orta derece olarak görülmektedir. Alandan sürekli geçen ve ulaşımın çok rahat olduğu alanlarda okuyan öğrencilerin alanı kullanma sıklığının toplamda orta düzeyde olduğu belirlenmiştir.

Alanın kullanım sıklığını analiz ettikten sonra alanın güvenilirliği sorgulanmıştır (Çizelge 4.2.).

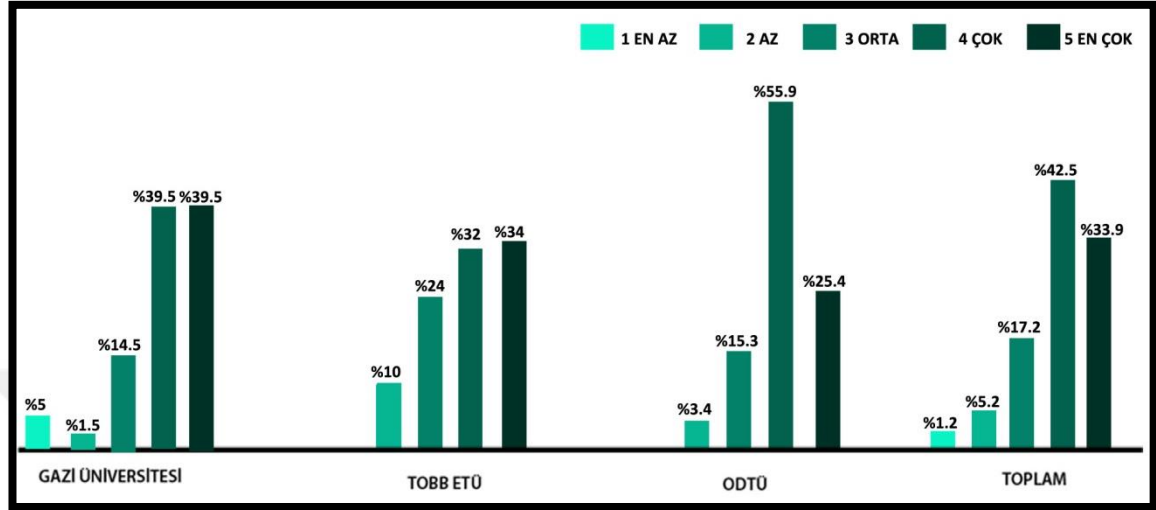
Çizelge 4.2. Alanın Güvenilirlik Derecesi

Anket sonuçlarına göre çalışma alanının toplamda orta ve az güvenilir bir alan olduğu belirlenmiştir.

Çizelge 5.3.'da hedeflenen; yüksek yapılardan kaynaklı yoğunluğun artması, insan psikolojisi açısından kötü etki bırakması halkın her kesimine hitap edememe gibi olumsuz etkilerinin olup olmadığını sorgulamaktır(Çizelge 4.3.).

Çizelge 4.3. Yüksek Yapıların Olumsuz

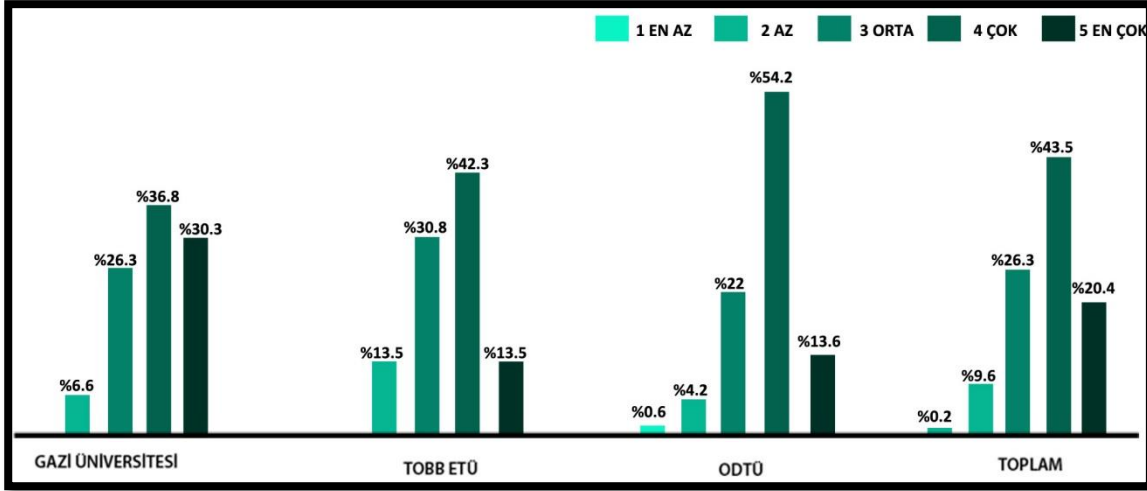

Çalışma yüksek yapıların olumsuz etkileri varsayımıyla oluşturulduğundan, kullanıcıların bu olumsuzlukların varlığını kabullenip kabullenmemeleri önem teşkil etmektedir. Çizelgede görüldüğü üzere kullanıcıların Gazi Üniversitesi'nde % 39.5 5. (en çok) derecede, %39.5 4. (çok) derecede; TOBB ETÜ' de %34 5. (en çok) derecede, %32 4. (çok) derecede; ODTÜ'de % 25.4 ü 5. (en çok) derecede, %55.9 4. (çok) derecede; toplamda ise, % 33.9 5. (en çok) derecede, %42.5 4. (çok) derecede bir olumsuzluk söz konusudur. Sonuçlar doğrultusunda yüksek yapıların olumsuz etkilerinin olduğu saptanmıştır.

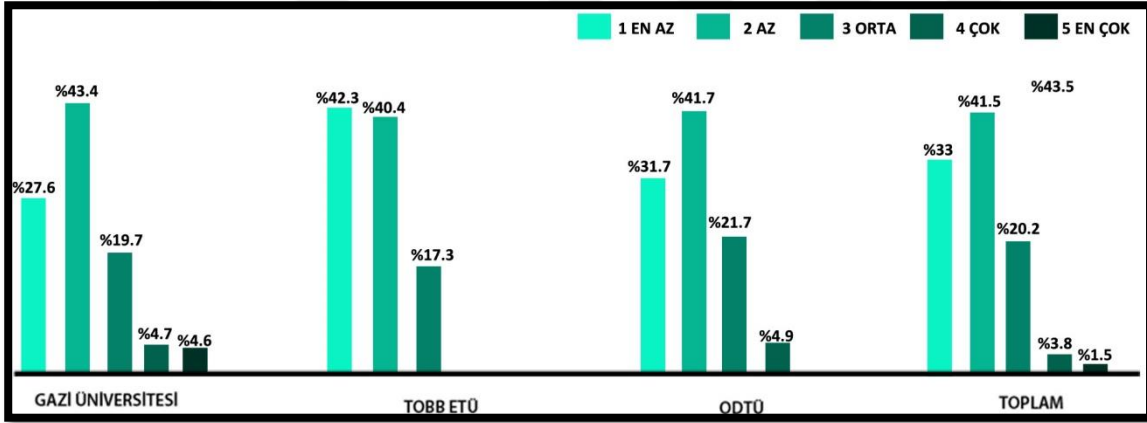
Bir diğer sorgulanan konu ise kamusal alanların varlığı ve yeterlilik düzeyi olmuştur. Bu doğrultuda alanda açık ve kapalı kamusal alanlar ayrı ayrı ele alınmıştır (Çizelge 4.4, Çizelge 4.5.)

4. BULGULAR VE TARTIŞMA

Çizelge 4.4. Kapalı Ortak Kullanım Alanlarının Yeterlilik Düzeyi

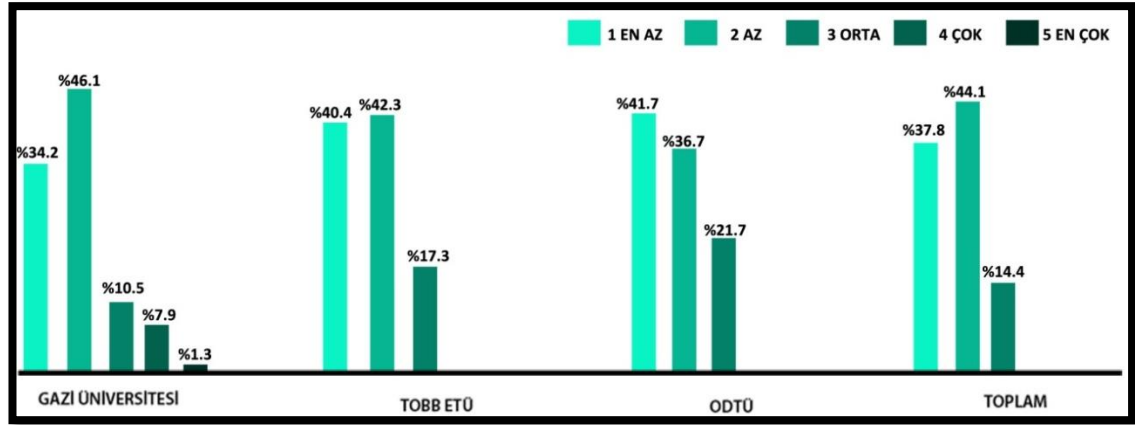
Çizelge 4.5. Açık Ortak Kullanım Alanlarının Yeterlilik

Çizelgede görüldüğü üzere kapalı kullanım alanlarının yeterli düzeyde olduğu belirlenmiştir. Açık ortak kullanım alanlarının ise yetersiz düzeyde olduğu saptanmıştır.

Alandaki sosyal aktivite alanlarının (spor alanları, çocuk parkları, dinlenme alanları, kafeler, açık park alanları) yeterlilik düzeyi de sorgulanmıştır (Çizelge 4.6.).

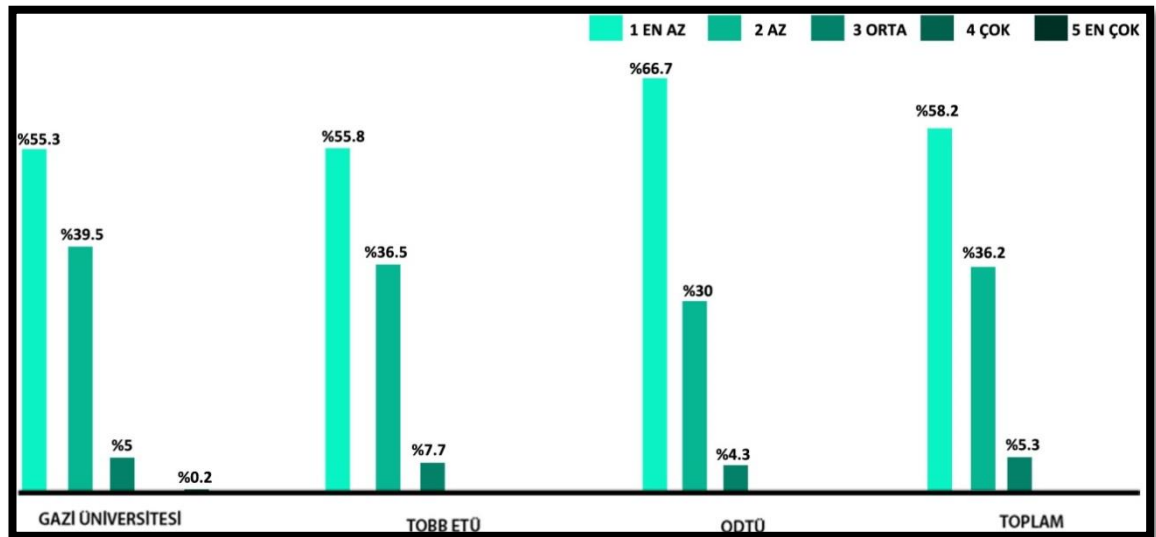
Çizelge 4.6. Sosyal Aktivite Alanlarının Yeterlilik

Çizelgede görüldüğü üzere sosyal aktivite alanların mimarlık fakültesi öğrencileri tarafından yetersiz bulunduğu belirlenmiştir.

Çalışmada alandaki yüksek yapılardan kaynaklı zemin düzleminin dolmasıyla beraber kamusal alanların yetersiz kaldığı belirlenmiştir. Ortak kullanım alanı sayılabilecek mekânların alışveriş merkezlerinden oluşması alanda tasarlanmış boşlukların yeterli olmadığını göstermektedir. Kütleli olarak dolu ve düşeyde ilerleyen yapı gruplarının alanda nefes alınacak boşluklar sunmamasıyla önemli bir olumsuz etki yarattığı düşünülmektedir. Bu durumun sorgulanması için anket çalışmasında yeşil alanlar ve tasarlanmış boşluklarla alakalı sorulara yer verilmiştir (Çizelge 4.7.).

Çizelge 4.7. Yeşil Alanların Yeterlilik Düzeyi

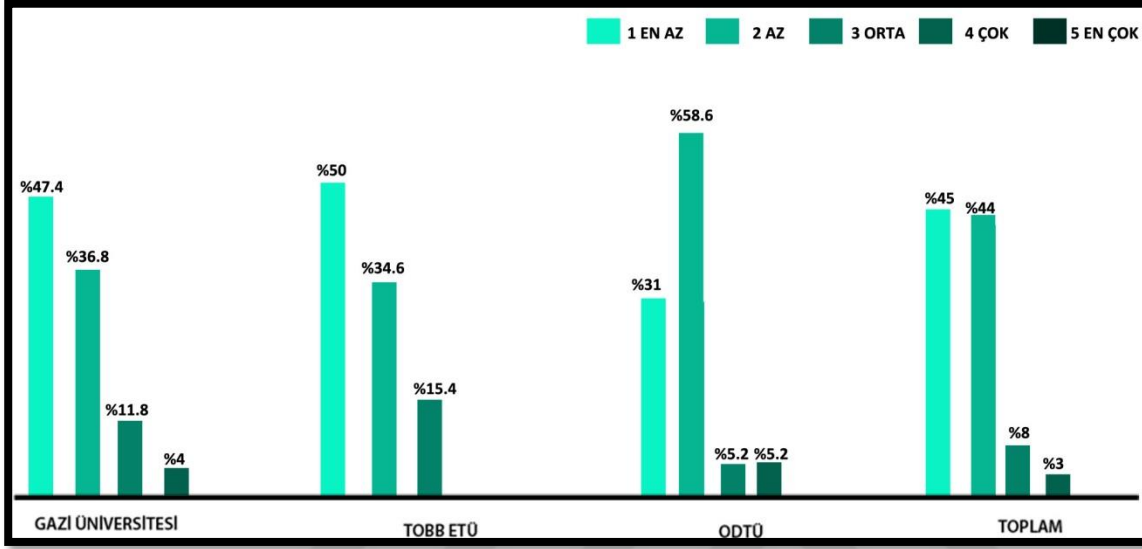

Öncelikle yeşil alanlara bakacak olursak, alan betonlaşmış yapılardan oluşan bir yerleşim yeridir. Yapılan anket değerlendirmesine görüldüğü üzere Ankara Eskişehir aksı üzerinde yeşil alanların yok denecek kadar az olduğu belirlenmiştir.

4. BULGULAR VE TARTIŞMA

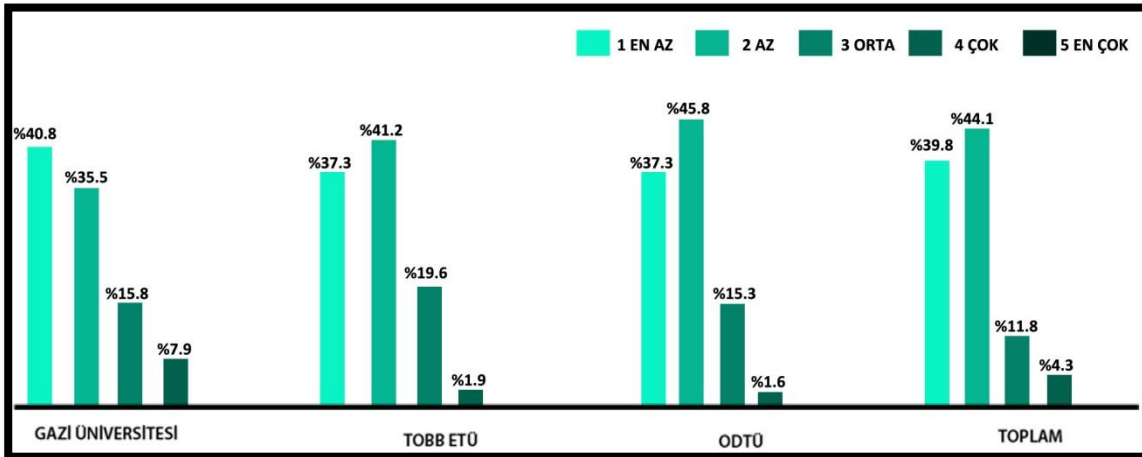
Ankara Eskişehir aksındaki kamusal alanlara yönelik diğer bir sorgulanan durum ise alandaki boşluklardır. Çalışmanın amacı, yüksek yapılarda tasarlanmış boşlukları sorgulamak olduğu için boşluk kavramı ele alınmıştır. Öncelikle alanda tasarlanmış boşlukların olup olmadığı anket yardımıyla belirlenmeye çalışılmıştır (Çizelge 4.8.)

Çizelge 4.8. Alanda Tasarlanmış Boşlukların Varlığı

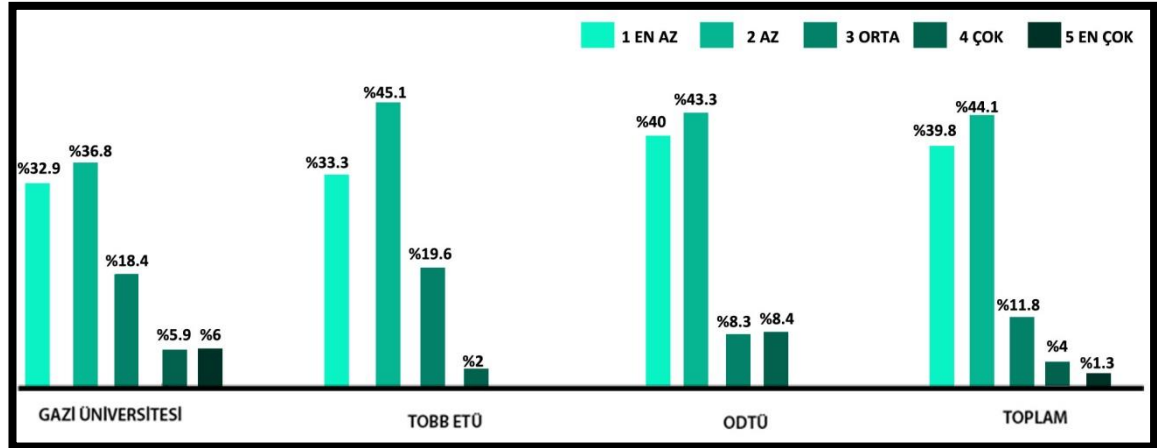

Daha sonra bir alt ölçeğe inilerek yatay ve düşey düzlemlerdeki boşlukların yeterlilik düzeyi sorgulanmıştır. (Çizelge 4.9, Çizelge 4.10.).

Çizelge 4.9. Yatayda Dolu Boş Dengesi Sağlanma Durumu

Çizelge 4.10. Düşeyde Dolu Boş Dengesi Sağlanma Durumu

Sonuç grafiklere bakıldığında tasarlanmış boşlukların yetersiz olduğu bununla birlikte yatay ve düşey düzlemdeki dolu boş oranlarının sağlanmadığı belirlenmiştir.

Yapılan anket çalışmasının birinci bölümünde yapısal ve çevresel durumlar ele alınmıştır. Bu bölümde çalışma kapsamında sorgulanan yüksek yapılardan kaynaklı sorunlar ele alınmaya çalışılmıştır. Alanda oluşan;

- Trafik yoğunluğu
- Alanın güvenilirliği
- Ortak kullanım alanlarının yeterliliği
- Yeşil alanlar ve sosyal aktivite alanlarının varlığı
- Alanda tasarlanmış boşluklar ve dolu-boş dengesi sorgulanmaya çalışılmıştır.

Bu bölümde sorulan sorular daha genel olup alanı tanımaya yönelik sorulardır. Ayrıca mimarlık öğrencilerinin, çalışma kapsamında önemli kavramlardan ikisi olan boşluk ve kamusal alan kavramları hakkındaki fikirleri öğrenilmeye ve bu konuda farkındalık oluşturulmaya çalışılmıştır. Sonuç çizelgede de görüldüğü üzere alanda varsayılan sorunların olduğu anketler yardımıyla belirlenmiştir.

2.bölüm;

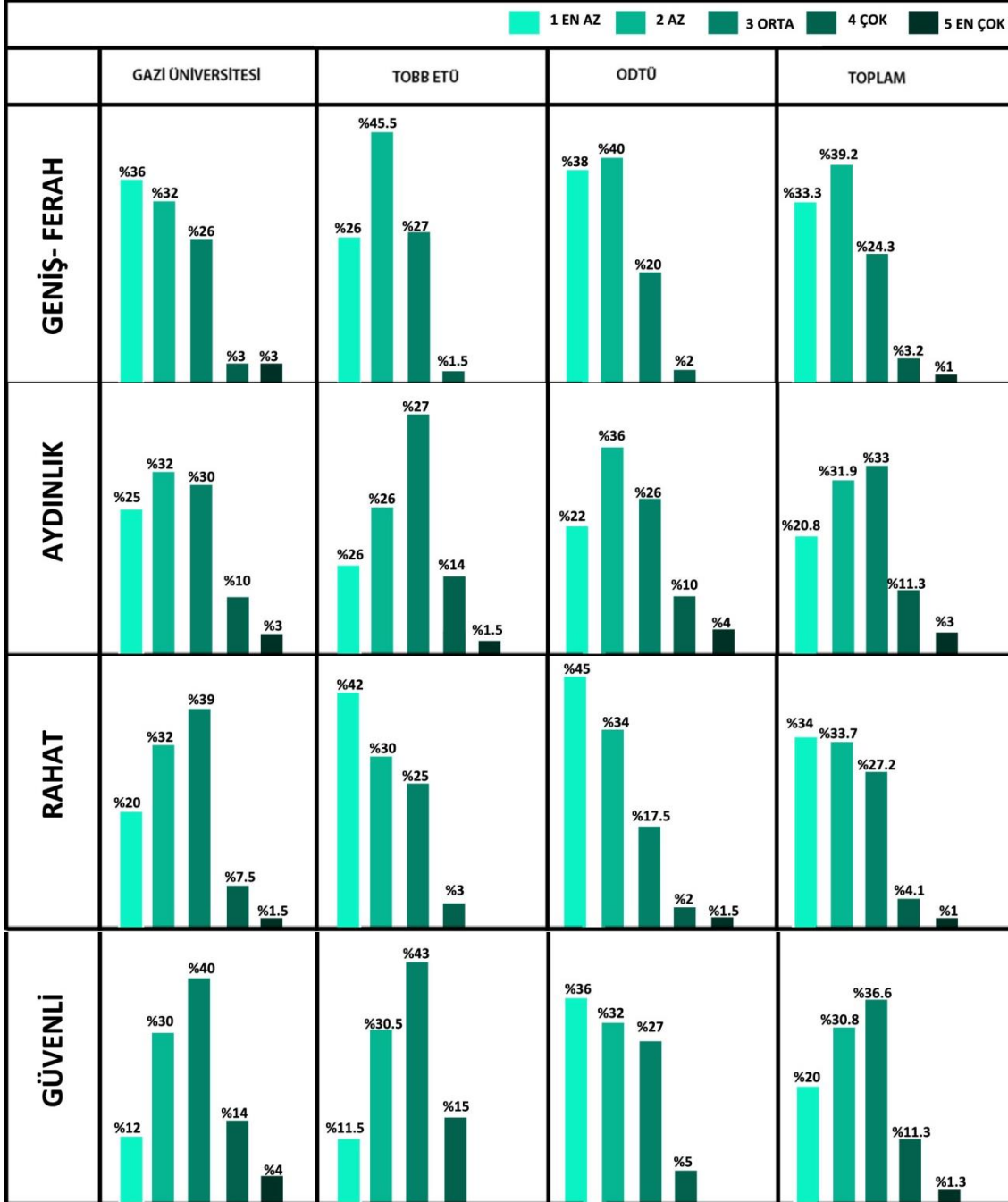
Anket çalışmasının ikinci bölümünde bir alt ölçeğe inilerek, yapılara ve kamusal alanlara yönelik sorular oluşturulmaya çalışılmıştır.

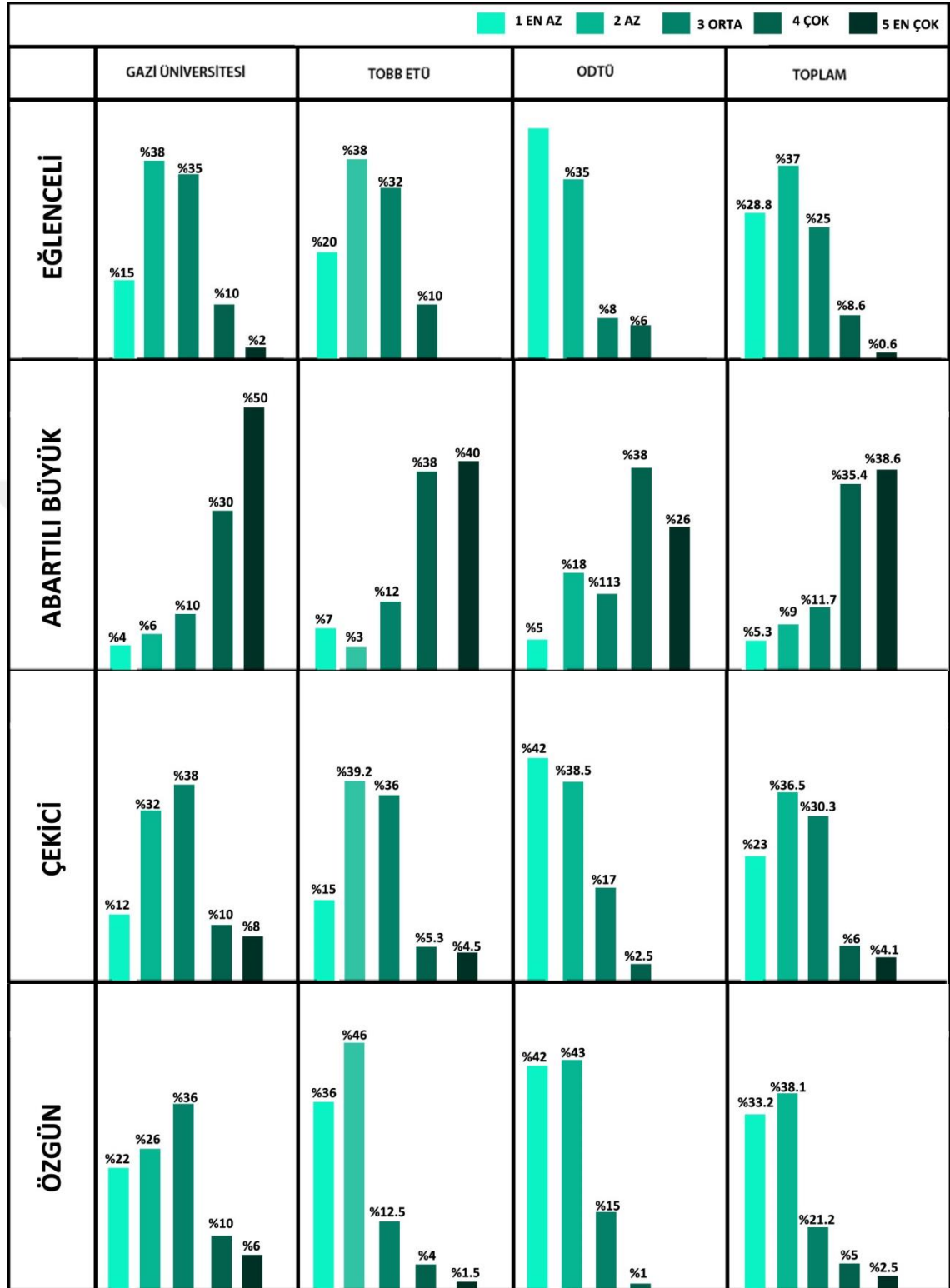
İlk bölümde çalışma alanında yüksek yapılardan kaynaklı olumsuz etkilerinin olduğu belirlenmiştir. Anketin bu bölümünde öncelikle bu olumsuz etkilerin belirlenmesi için, geniş ferah-dar basık, aydınlık- karanlık, rahat- kalabalık, güvenli- güvensiz,

4. BULGULAR VE TARTIŞMA

eğlenceli- sıkıcı, abartılı büyük- insan ölçeğinde, çekici-itici, özgün-sıradan sıfat çiftleri kullanılarak 5’li likert yöntemiyle analizler yapılmıştır. Mimarlık öğrencilerinden alınan cevaplar doğrultusunda çizelge 5.14’teki verilere ulaşılmıştır (Çizelge 4.11).

Çizelge 4.11. Yüksek Yapıların Alan Üzerinde Oluşturduğu

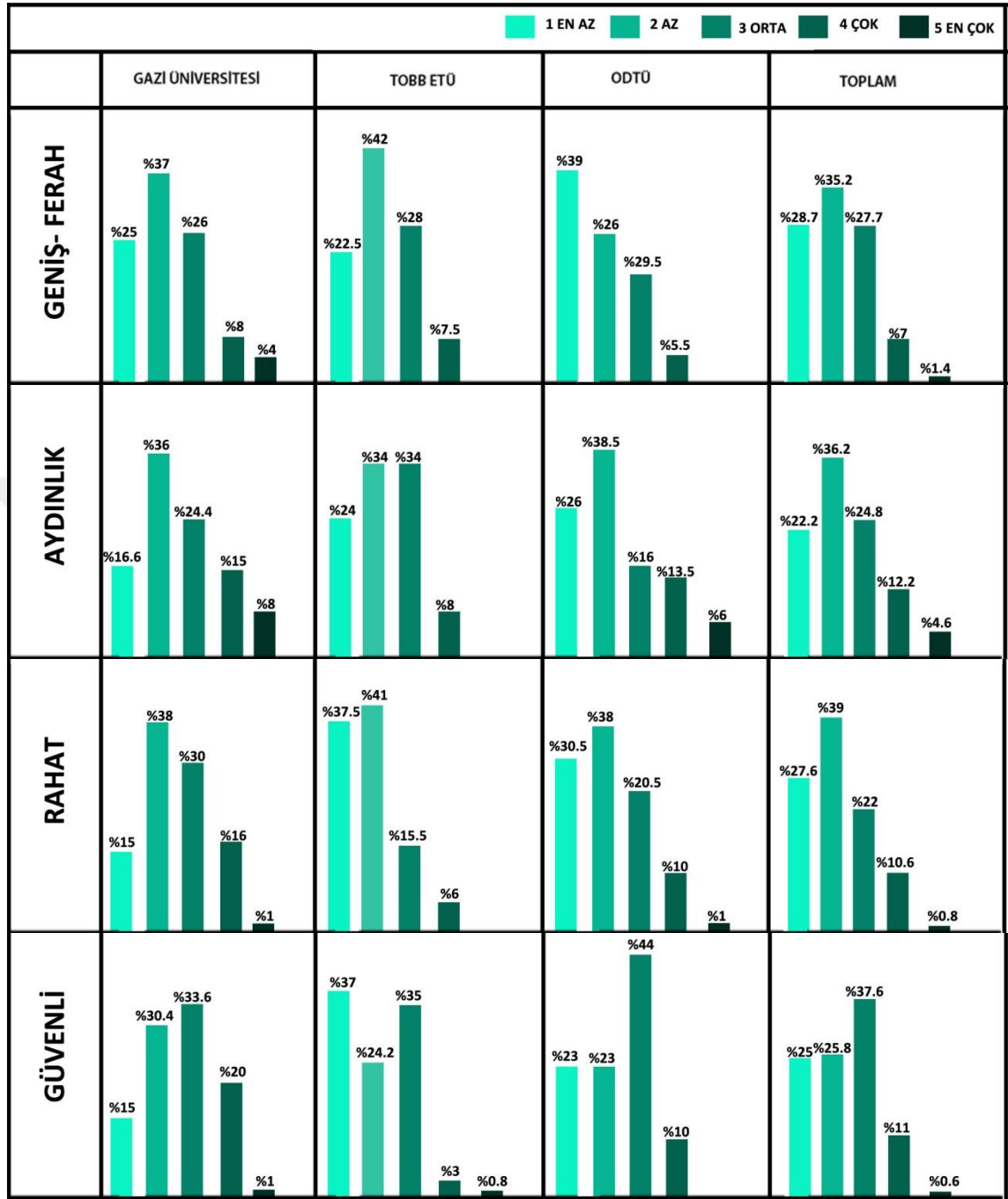

3 fakültenin toplam verilerine bakıldığında çalışma aksı üzerindeki yüksek yapılardan kaynaklı alanın;

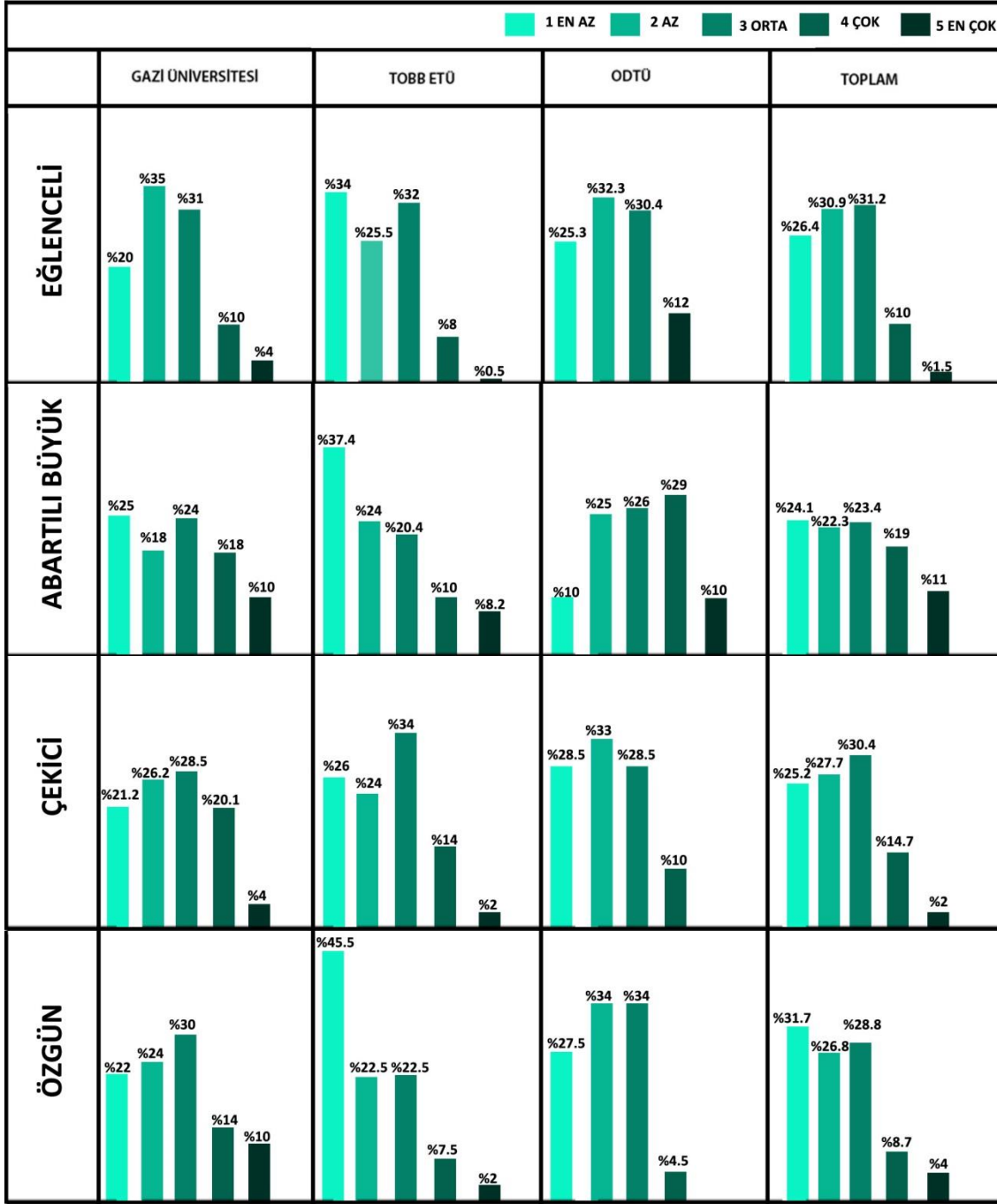
- Az ve en az derecede geniş-ferah
- Orta ve az derecede aydınlık
- En az ve az derecede rahat gürültüsüz
- Orta ve az derecede güvenilir
- Az ve en az derecede eğlenceli
- En çok ve çok derecede abartılı büyük
- Az ve orta derecede çekici
- Az ve en az derecede özgün olduğu sonucuna varılmıştır.

Daha sonra ilk bölümde varlığı sorgulanan ortak kullanım alanlarının aynı şekilde geniş-ferah, aydınlık- karanlık, rahat- kalabalık, güvenli- güvensiz, eğlenceli- sıkıcı, abartılı büyük- insan ölçeğinde, çekici-itici, özgün-sıradan sıfat çiftleri yardımıyla değerlendirilmeye çalışılmıştır (Çizelge 4.12.).

Çizelge 4.12. Ortak Kullanım Alanları Değerlendirilmesi

4. BULGULAR VE TARTIŞMA

Çizelgedeki verilere bakıldığında alanda var olduğu düşünülen ortak kullanım alanlarının,

- Az ve en az derecede geniş-ferah
- Az ve en az derecede aydınlık
- Az ve en az derecede rahat
- Orta ve az derecede güvenilir
- Orta ve az derecede eğlenceli

- En az ve orta derecede abartılı büyük
- Orta ve az derecede çekici
- En az ve orta derecede özgün olduğu sonucuna varılmıştır.

3.Bölüm;

Bu bölümde çalışma alanında seçilen 4 yapı ile ilgili sonuçlara yer verilmiştir. Bu yapılarla alakalı veriler tek tek çizelge halinde çalışmaya aktarılmıştır.

3.1. Paragon Tower; Aks üzerinde bulunan yapılardan biri olan Paragon Tower'ın tasarımı yapılırken yapının iki ayrı kotunda boşluk bırakılmıştır (Şekil 4.13.).

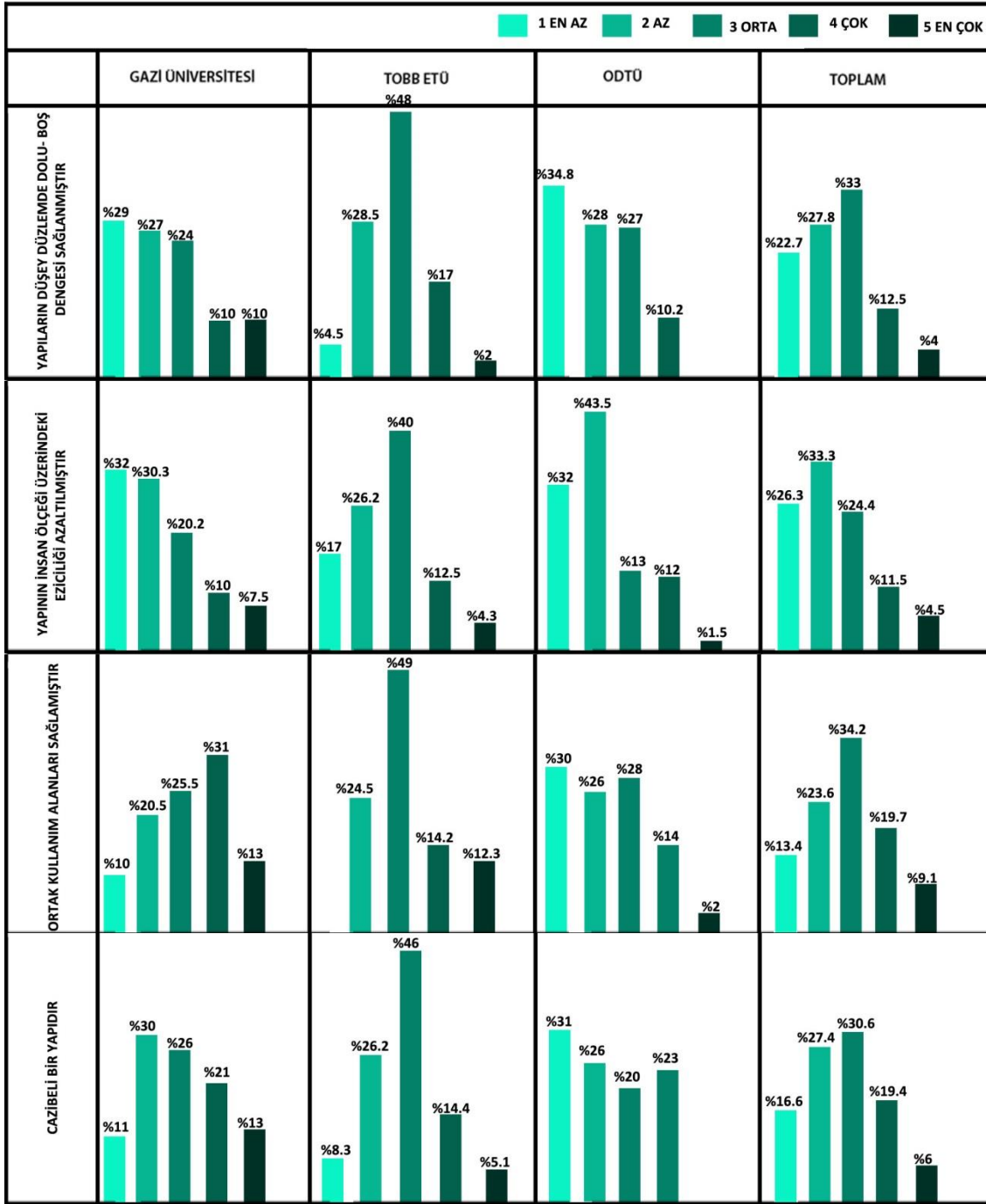

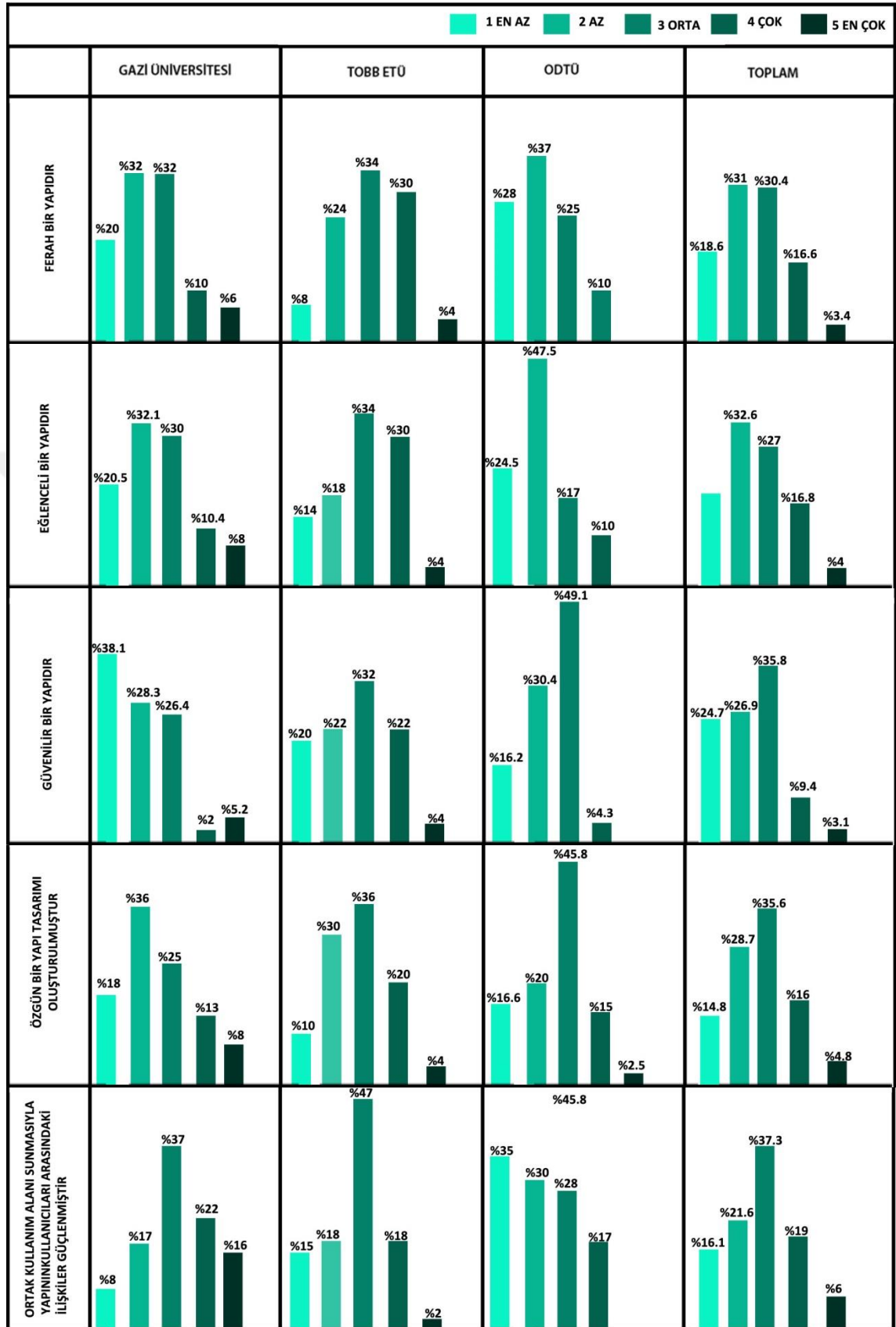
Şekil 4.13. Paragon Tower

Bu boşluklar ortak kullanım alanları olarak işlevlendirilmiş ve yapıyı kullanan herkesin kullanımına sunulmuştur. Çalışma kapsamında amaçlanan; yüksek yapılarda boşluğu tasarlayarak dolu boş dengesini sağlamak, ortak kullanım alanları oluşturarak kamusal alanlar meydana getirme bu yapıda uygulanmıştır. Bundan dolayı bu yapıyla alakalı mimar adaylarına bir takım sorular yönlendirilmiş bu yapıdaki tasarlanmış boşluklara bakış açıları belirlenmeye çalışılmıştır (Çizelge 4.13.)

4. BULGULAR VE TARTIŞMA

Çizelge 4.13. Paragon Tower

4. BULGULAR VE TARTIŞMA

Anket verilerine göre genelde orta derecelerde bir sonuç görülmektedir. Bu yapıda bırakılan boşlukların kullanıcılar üzerinde orta derecede bir etki bıraktığı görülmüştür. Anketörlerle yapılan birebir konuşma sonrası boşlukların yapılma amacından saptığı ve ortak kullanım alanı olarak kullanılmadığı ortaya çıkmıştır. Tasarlanan bu boşlukların yeterli görülmediği ve tasarımların daha farklı bir şekilde ele alınması gerektiği düşünülmektedir.

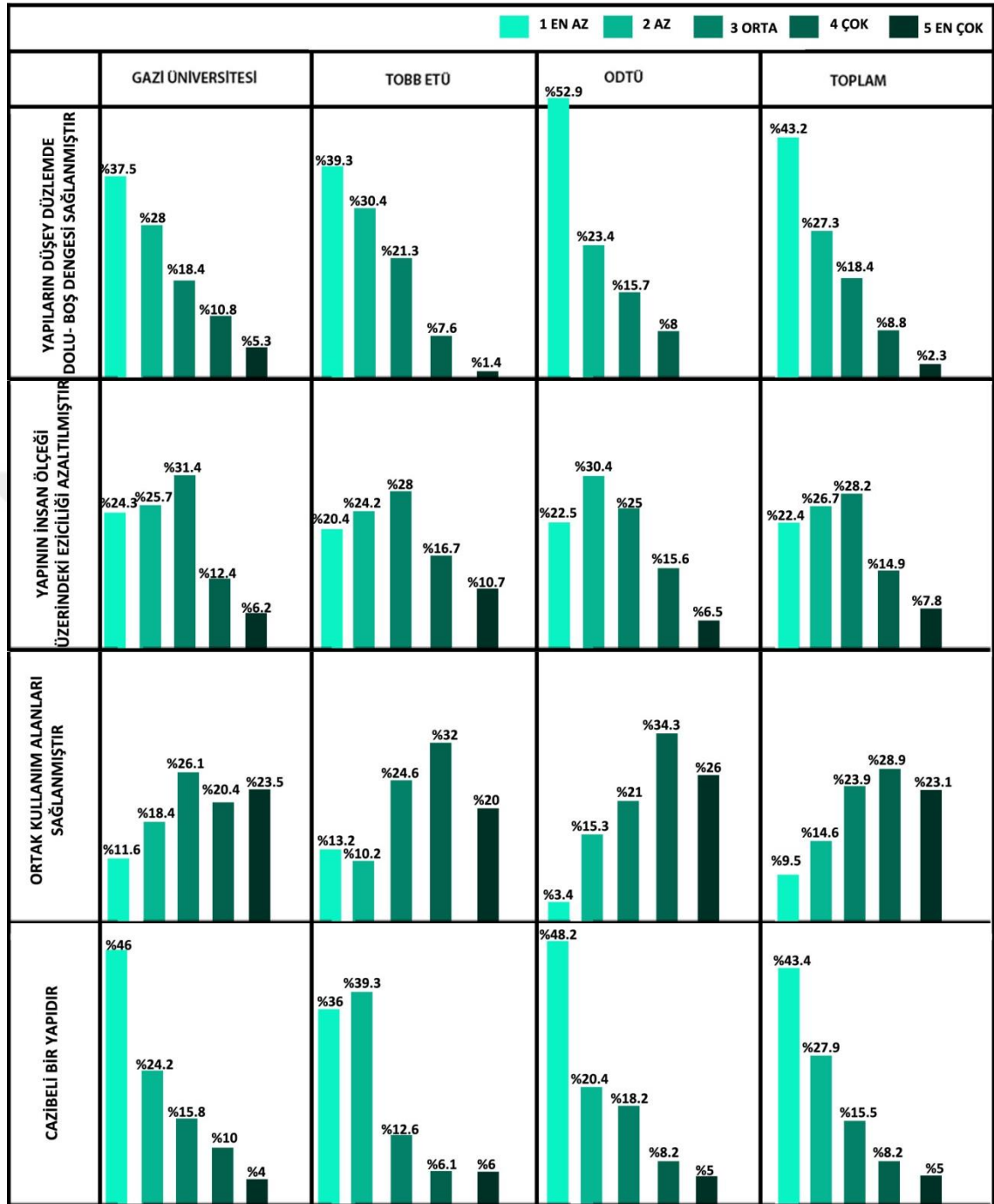
3.2. Armada, çalışma alanı üzerinde bulunan bu yapı iki işlevlidir. Alışveriş merkezi (avm) ve ofisten oluşan bir yapıdır (Şekil 4.14.).

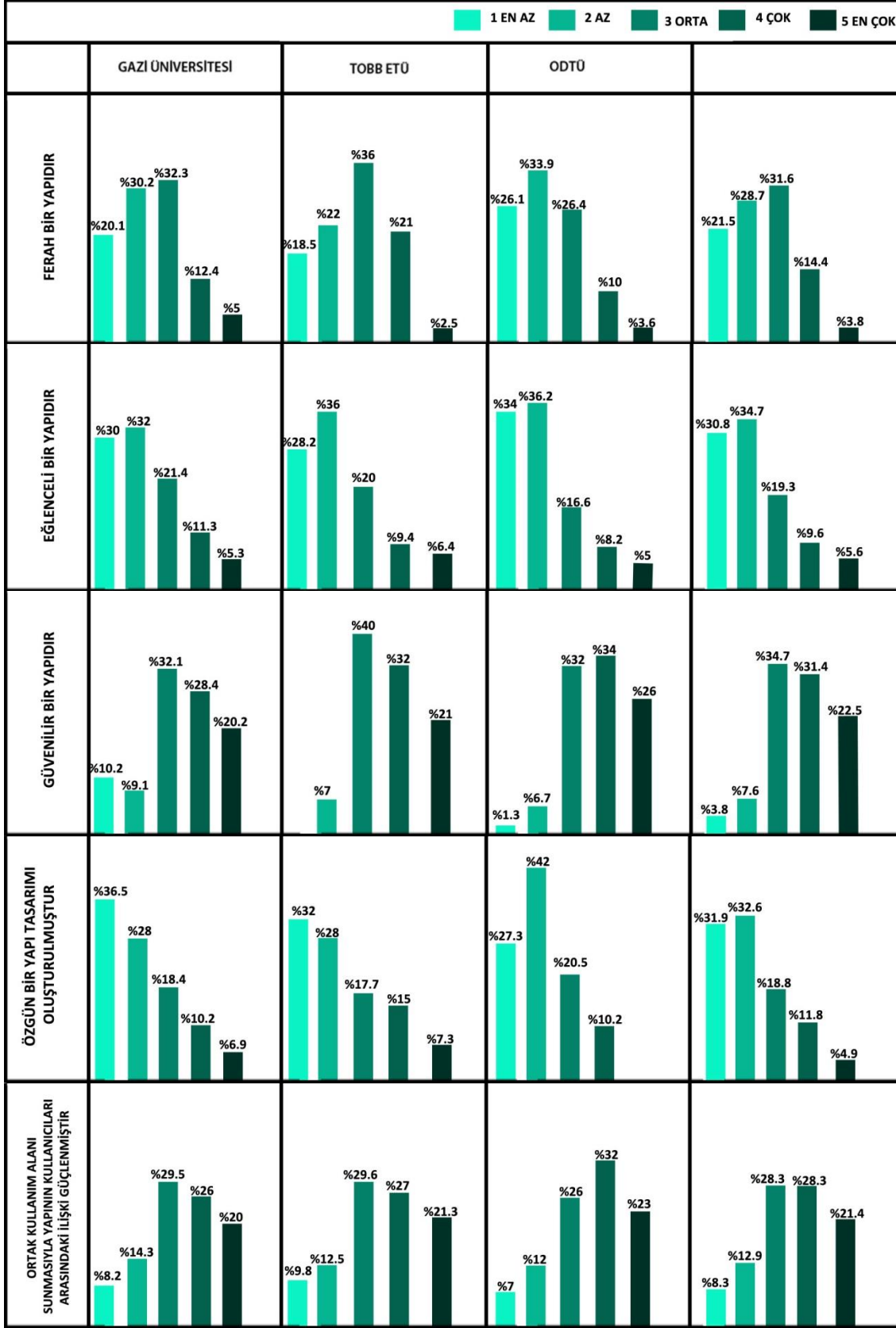
Şekil 4.14. Armada

Armada ile ilgili yapılan anket çalışmalarının verileri çizelgede belirtilmiştir (Çizelge 4.14.).

Çizelge 4.14. Armada

4. BULGULAR VE TARTIŞMA

Çizelgede görüldüğü üzere yapının güvenilirliği orta ve iyi derece, ortak kullanım alanları orta derecede olup diğer değerler az ve en az derece olduğu görülmüştür. Yapının ortak kullanım alanının orta düzeylerde olması yapı içerisinde alışveriş merkezi bulunmasından kaynaklı olmaktadır.

3.3. Next Level, çalışma alanı üzerinde bulunan bu yapı üç işlev barındırmaktadır. Alışveriş merkezi (avm) ofis ve konut birimlerinden oluşan bir yapıdır. Ayrıca yapı içerisinde Konya yoluyla aynı kotta açık ortak kullanım alanı bulunmaktadır (Şekil 4.15.).

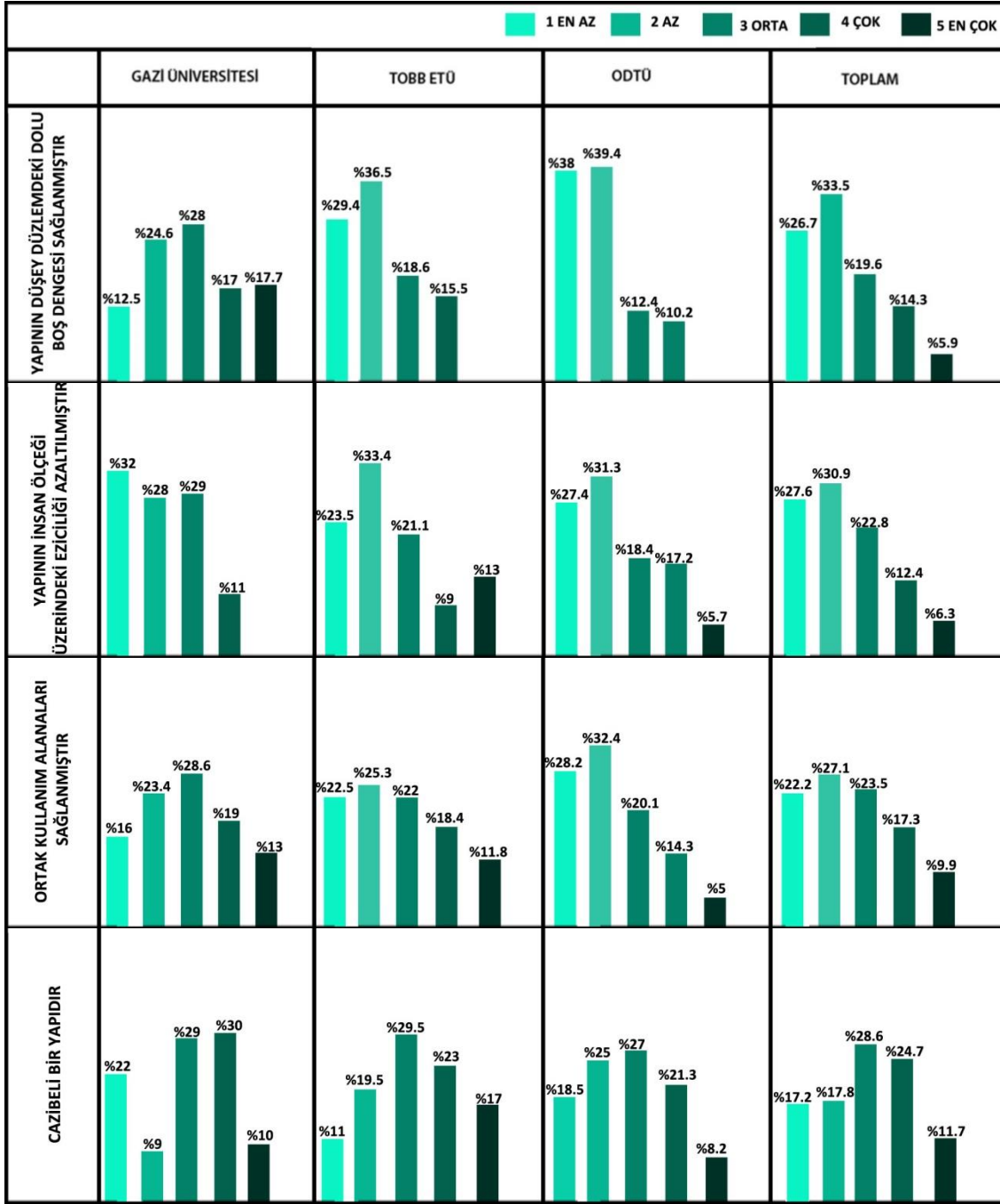

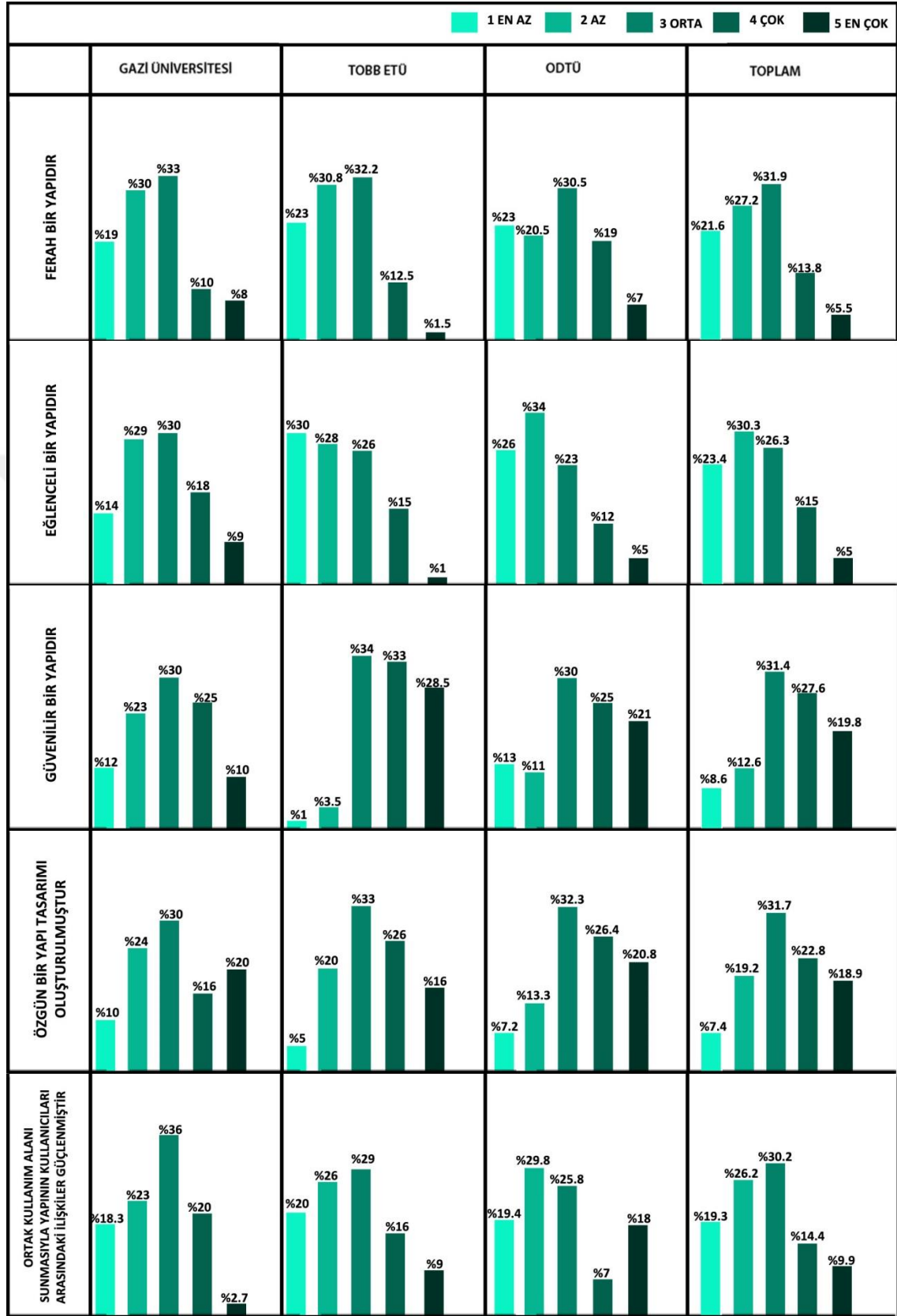
Şekil 4.15. Next Level

Next Level ile ilgili yapılan anket çalışmalarının verileri çizelgede belirtilmiştir (Çizelge 4.15.).

4. BULGULAR VE TARTIŞMA

Çizelge 4.15. Next Level

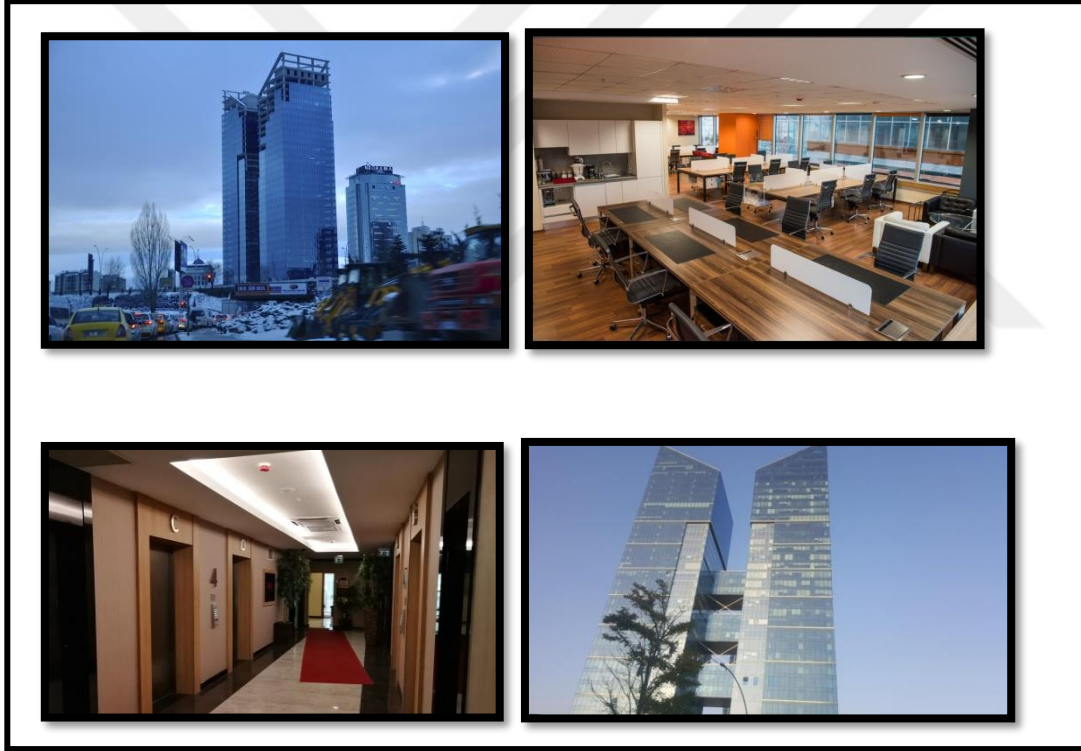

4. BULGULAR VE TARTIŞMA

Yapılan anket sonuçlarına bakıldığında değerlerin genel olarak orta ve orta düzeyin altında olduğu görülmektedir. Bu yapının yeni yapılmış olması ve kapalı ve açık ortak kullanım alanı sunuyor olması avantaj olması gerekirken grafiklerden beklenen sonuç alınmamıştır. Bu durum bu yapının kullanıcılarının daha elit kesim olmasından kaynaklıdır. Yapılan görüşmelerde mimarlık öğrencilerinin birçoğu bu yapının ortak kullanım alanlarını hiç kullanmadıklarını ve halktan sıradan insanlara hitap eden bir yer olmadığını belirtmişlerdir. Ancak anket sonuçlarına göre yapının güvenilirliğinin orta ve çok seviyede olduğu düşünülmektedir.

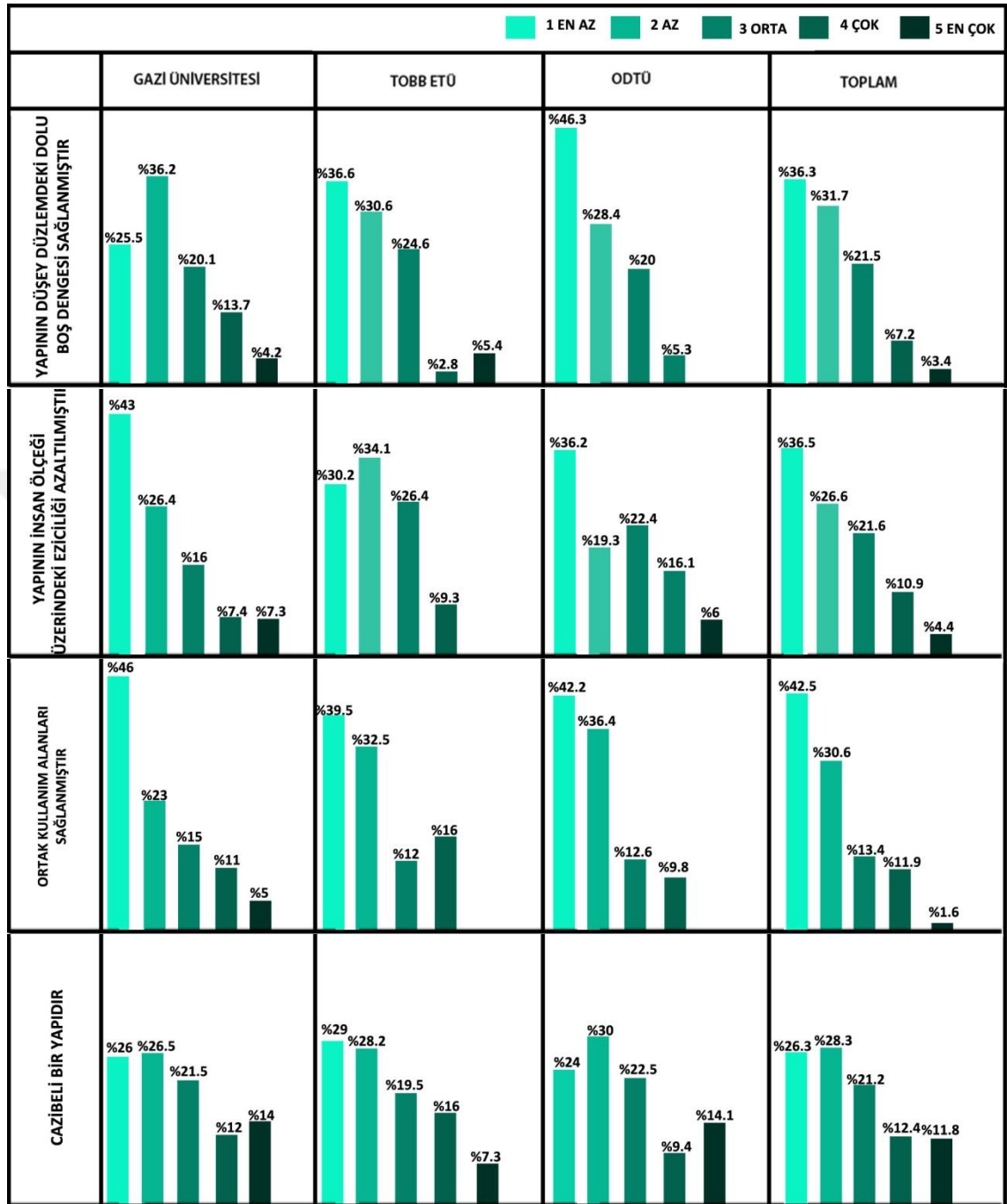
3.4. Koç Kuleleri, alt bazada alışveriş alanları ve üzerine kurgulanmış iki ofis kütesinden oluşmuş bir yüksek yapıdır (Şekil 4.16.).

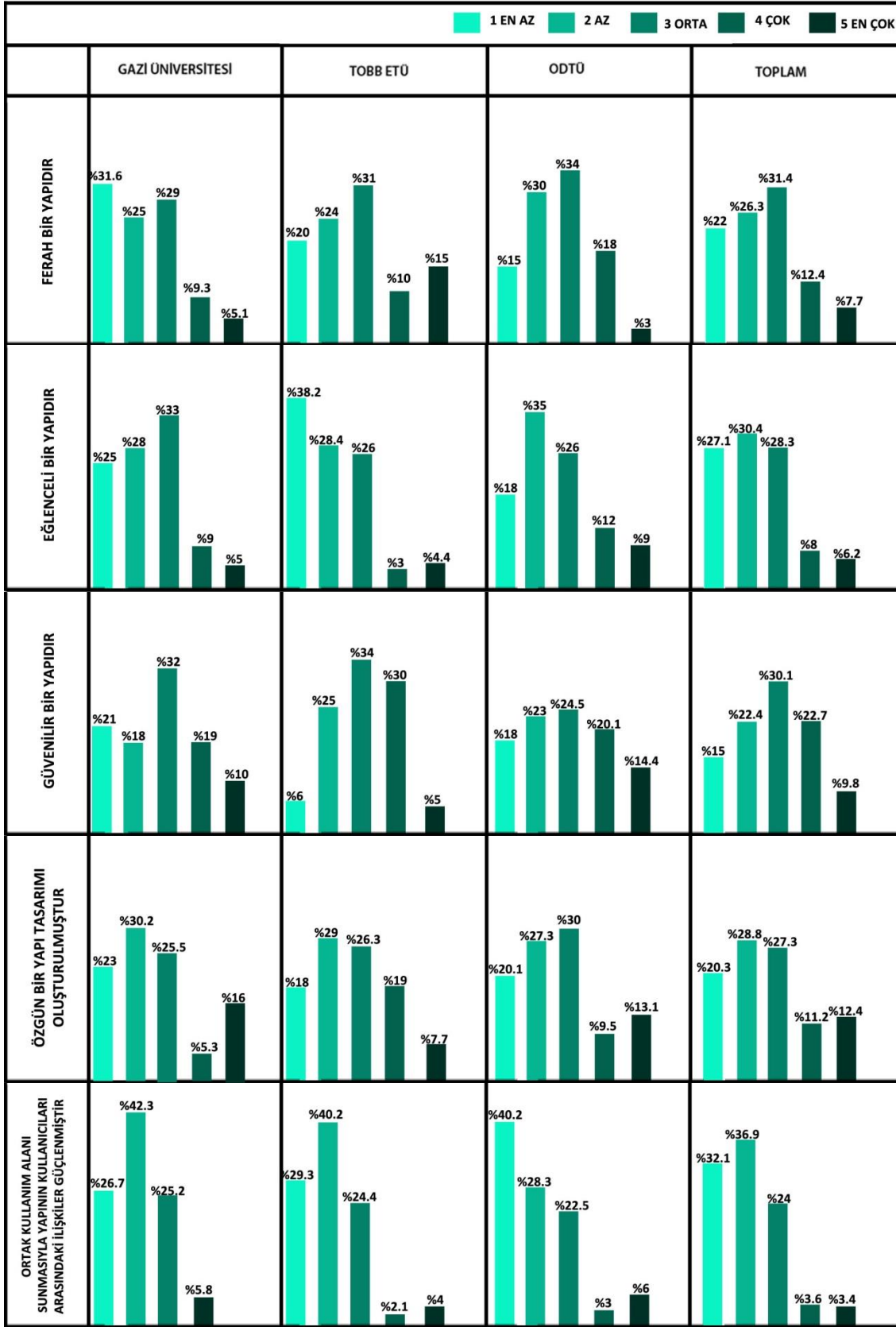
Şekil 4.16. Koç Kuleleri

Anket sonuçları çizelgeye aktarılmıştır (Çizelge 4.16.)

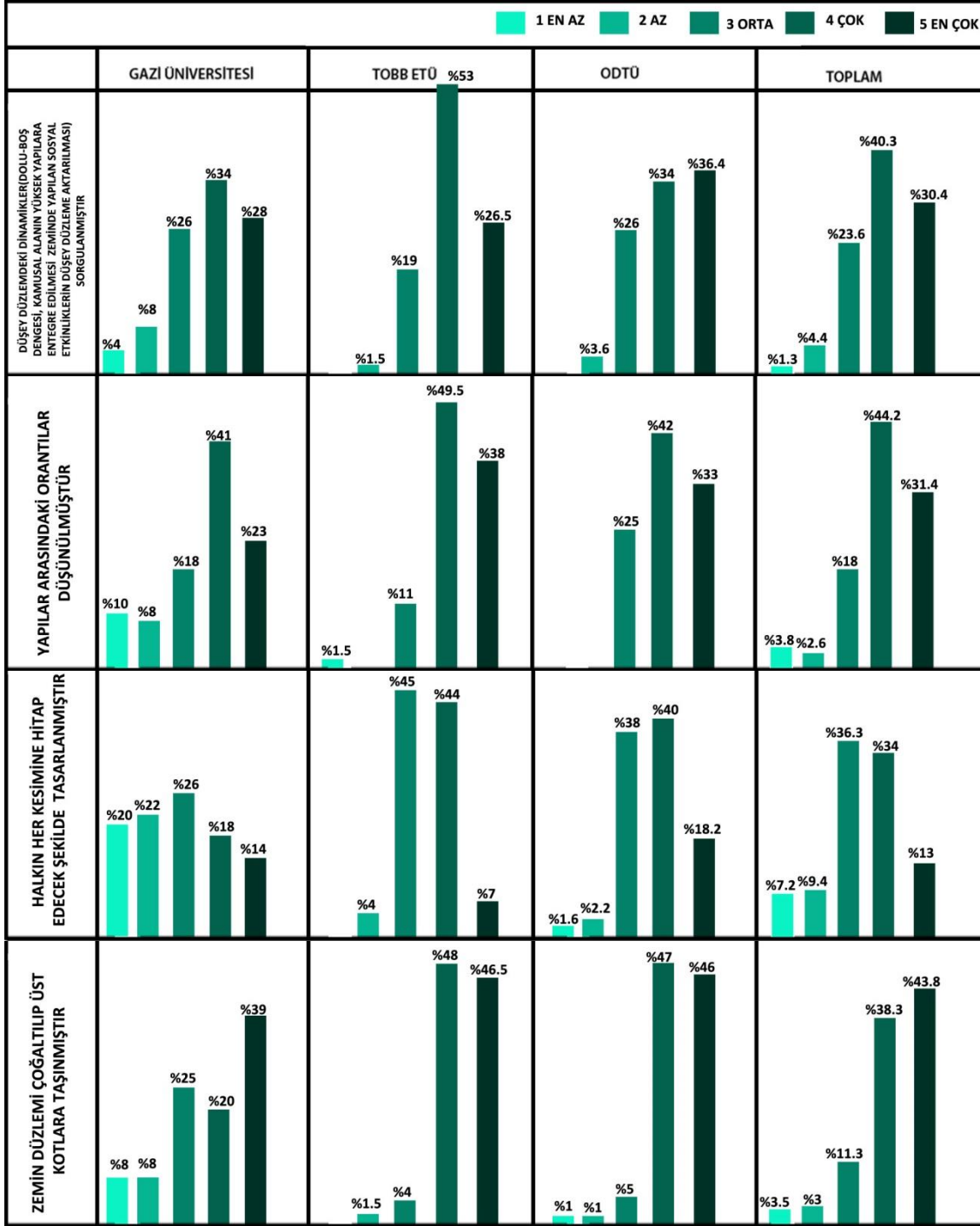
Çizelge 4.16. Koç Kuleleri

4. BULGULAR VE TARTIŞMA

4. BULGULAR VE TARTIŞMA

Bu soruya verilen cevapla, çalışma kapsamında sorgulanan yüksek yapılardan kaynaklı kamusal alanların ve yeşil dokunun eksikliği, dolu boş dengesinin yetersizliği, zemin düzleminin azalmasıyla beraber zemine duyulan ihtiyacın artması gibi olumsuzlukların en aza indirgenebileceği daha çok netlik kazanmıştır. Wallraf'ın yüksek yapı modelinin çalışmada belirtilen tasarım ilkeleri doğrultusunda kurgulandığı ve yüksek yapılardan kaynaklı olumsuzlukları minimize ettiği saptanmıştır

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Yüksek yapıların varlığından günümüze kadar olan süreçte bu yapıların inşası giderek artmakta ve daha yükseğe çıkma eğilimi oluşmaktadır. Bu yapılar kentler içerisinde bazı bölgelerde dikkat çekecek şekilde giderek artış göstermektedir. Ankara Eskişehir yolu aksı bu bölgelerden birini oluşturmaktadır. Düşey düzlemde ilerleyen bu yapıların varlığı kabullenilmesi gereken bir gerçekliktir. Yapılan çalışma sonucunda bu yapılardan kaynaklı olumsuz etkilerin minimize edilmesi amaçlanmıştır. Bu etkiler sırayla ele alınmıştır.

Öncelikle kamusal alan kavramına bakılırsa, anket sonuçlarına göre alandaki kamusal alanların yetersiz düzeyde olduğu belirlenmiştir. Ankara Eskişehir yolu üzerinde yoğunlaşan yüksek yapılarla beraber ortak kullanım alanları göz ardı edilmiştir. Zeminde tasarlanmış boşluklar yok denecek kadar azdır. Yapı parsellerinden arta kalan tanımsız boşluklar kamusal alan görevi görmemektedir. Her parselde yapılaşma söz konusu olduğu için özellikle açık kamusal alanlar olarak belirtilen çocuk parkları, oyun alanları, piknik yerleri, boş zaman aktiviteleri için uygun alanlar vb. tasarlanmamıştır. Kamusal alan kavramı günümüzde göz ardı edilen en önemli kavramlardan birini oluşturmaktadır. Yüksek yapılarla beraber üst kotlara taşınan yaşantılar ve bireyler zemin düzleminden iyice koparılmış ve yapıların içerisine hapsedilmişlerdir. Çalışma aksında ortak kullanım alanı sayılabilecek tek yerler alışveriş merkezleridir. Bu durum yeterli gelmeyince alanda çok sayıda alışveriş merkezi yapılarak kamusal alan sorunu çözülmeye, bir yandan da rant elde edilmeye çalışılmıştır. Ancak anket sonuçlarında görüldüğü üzere başarılı olunamamıştır.

Aks üzerinde yeşil alanların yok denecek kadar az olmasından kaynaklı aks tamamen beton yığına dönüşmüştür. Ayrıca ortak kullanım alanı sunmayan bu bölgede lüks devasa yapıları kullanan kullanıcı profili tek tipe indirgenmiştir. Bu da insan psikolojisi üzerinde ezicilik oluşturmuş o profile olmayan bireyler için alan dışlama hissi yaratmıştır. Böylece bireylerde yalnızlaşma durumu oluşmuştur. Ortak paylaşım alanı olmayan bireyler kendi duvarları arasında yaşayarak yalnızlığa mahkûm edilmiştir. Yüksek yapılarda iş yeri işlevi olanlarda bulunmaktadır. Çalışan bireylerde yalnızlaşma ve nefes alınacak alanların olmamasından kaynaklı stres oluşmakta, buna bağlı çalışma verimi düşebilmektedir. Sonuç olarak alan tek tip kullanıcısı olan, ortak kullanım alanı

sunmayan yeşil dokusu ve sosyal aktivite alanları yetersiz olan kendi içine dönük bir yaşantı sunmaktadır.

Diğer bir parametre zemin düzleminin giderek dolması durumudur. Zeminlerin dolmasının bütün yapı gruplarına has bir durum olduğu söylenebilir. Ancak yüksek yapıların bir bakıma yapılma amacı zemin düzleminin dolmasıyla birlikte düşey düzlemde ilerleyerek zeminde az yer kaplamaktır. Ancak bu yapıların çoğalmasıyla çok fazla sayıda ve birbirine yakın yapılar inşa edilmeye başlanmış ve zemin düzlemi dolmuştur. Bu da zeminde yapılacak olan aktivitelerin engellenmesi anlamına gelmektedir.

Bir diğer husus ise yüksek katlarda oturan bireylerin zemin düzleminde koparılmasıdır. Zeminden kopan bireylerde, zemine duyulan ihtiyaç belirginleşir. Tarih boyunca zemine yakınlık esas alınmıştır. İnsanoğlunun zemine, toprağa, açık alana ihtiyacı her dönemde vardır. Bu doğrultuda alternatif zemin oluşturma durumu düşünülebilir. Zemin düzleminin dolmasıyla tasarımcı kendi zeminini oluşturabilir, zemini kopyalayarak üst kotlara taşıyabilir. Böylelikle yükselen yalnızca yapı değil kent olacaktır. Yapılar içerisinde farklı kotlarda tasarlanmış boşluklarla zeminlerin çoğaltılması ve bu yapıların ortak kullanım alanları olarak işlevlendirilmesi sonucunda üst kotlarda yaşayan bireylerin de kamusal alan ve zemin ihtiyacı sağlanmış olacaktır. Alternatif zeminlerin oluşturulması, çalışma kapsamında belirlenen yüksek yapılardan kaynaklı olumsuz etkileri azaltarak halkın her kesimine hitap eden ortak kullanım alanları sunması açısından önem arz edebilir.

Son olarak yapılardaki dolu boş dengesi sağlanmalıdır. Anket sonuçlarında da görüldüğü üzere alanda dolu boş dengesinin ne yatayda ne düşeyde sağlanmadığı tespit edilmiştir. Temel tasarım parametrelerinden biri olan oran ve denge durumu yapılar ve kent için önemlidir. Boşluklar dolulukları tanımlamaktadır. Boşluk tanımlanabilir ve tasarlanabilir bir kavramdır. Tamamen dolu bir kentte yaşanmayacağı gibi tamamen dolu bir yüksek yapı içerisinde de yaşamak güçtür. Daha önceki bölümlerde yüksek yapı tasarımlarının etkileri ele alınmıştır. Bu etkiler kent dokusu üzerindeki etkileri, cadde ve sokak üzerindeki etkileri, açık kentsel mekâna etkileri, sosyolojik etkileri ve psikolojik etkileri başlıkları altında incelenmiştir.

Kent dokusu üzerindeki etkileri; yüksek yapıların Ankara Eskişehir yolu aksında çoğalması durumu söz konusudur. Bu yerleşim yeri yeni yapılaşmaya başladığı için herhangi bir dokusu olmaması açısından mevcut dokuyu bozma durumu söz konusu değildir. Ancak yüksek yapıların birbirlerinden bağımsız olarak tasarlanması ve yerleştirilmesi durumu, bölgede düzensizliğe, kentsel tasarım kriterlerinin göz ardı edilmesine sebep olmaktadır. Yapıların yükselmesiyle beraber bölgede oluşacak silüet göz ardı edilmemelidir. Aks üzerinde bir yapı karmaşası söz konusudur bu da yatay ve düşey düzlemdeki dolu boş dengesinin göz ardı edilmesinden kaynaklanmaktadır.

Cadde ve sokak üzerindeki etkileri; anket sonuçlarına bakıldığında alanda yüksek yapılardan kaynaklı bir yoğunluk olduğu ve bu yoğunluğun özellikle araç trafiğine sebep olduğu belirtilmektedir. Aks üzerinde yapıların artmasıyla yollar yetersiz kalmaktadır. Caddeler ve sokaklar alanın yükünü kaldıramayacak hale gelmektedirler. Park alanlarının yetersizliği sebebiyle kaldırımlar işgal edilmekte yaya trafiği aksamaya uğramaktadır. Yapılar yeterince geri çekilmediğinden kaldırımlar yetersiz kalmaktadır. Yüksek yapılar tasarlanırken bölgedeki ulaşım ağı ve trafik durumu düşünülmelidir.

Açık kentsel mekâna etkileri; daha öncede belirtildiği üzere alandaki açık kentsel mekânlar yetersiz durumdadır. Bunlar anket sonuçlarında net bir şekilde tespit edilmiştir. Alanda açık ortak kullanım alanı yok denecek kadar azdır. Bu da alandaki yoğunluğun hafifletilememesinde önemli bir etmendir.

Sosyolojik etkileri; çalışma alanındaki yüksek yapıların bir kısmı karma işlevli olmasından kaynaklı alan gece gündüz kullanımına olanak vermektedir. Ancak çoğunlukla işyerlerinden oluşan yapıların olması, alanın gündüz kullanımının daha fazla olmasına sebep olmaktadır. Alanın daha cazibeli ve sürekli kullanımının olması için kamusal alanların ve karma kullanımlı yapıların çoğaltılması gerekmektedir.

Psikolojik etkileri; alandaki yüksek yapıların kentsel ve yapısal parametrelerin birbiri içerisinde yoğrulmadan oluşturulmuş olması sebebiyle alanda yaşayan bireylerde yalnızlaşma, içe kapanıklık durumu söz konusudur. Dışarıdan alanı kullanmak isteyen bireylerde ise; alana duyulan güvensizlik söz konusudur. Yapıların insan ölçeği oranla abartılı büyük olmasından dolayı alanda bulunan yüksek ve dolu kütleler bireyler üzerinde ezicilik duygusu oluşturmuştur. Ayrıca aks üzerinde bulunan yüksek yapıların

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

ortak kullanım alanı sunmamasıyla alanın kullanıcı profiline tek tip olmasından kaynaklı kullanıcılar üzerinde dışlanmışlık hissi oluşmaktadır.

Yapılan araştırmalar, anketler ve bu anketler doğrultusunda belirlenen sonuçlardan yola çıkılarak yüksek yapı tasarımlarındaki olumsuzlukları minimize edebilecek sonuçlar çıkarılmıştır;

- Tasarım bütüncül olmalı, yapıların birbiriyle ve çevresiyle olan ilişkisi kurgulanmalı
- Yapıların kütle bazında dolu boş dengesi kurgulanmalı
- Ortak kullanım alanları tasarlanarak alanın halkın her kesimine hitap etmesi sağlanmalı
- İnsan ölçeği düşünülmesi
- Yatay ve düşey düzlemde boşluklar tasarlanmalı, anlamsız boşlukların yok edilmesiyle tasarım güçlendirmeli
- Tasarımlarda yatay düzlemin yanı sıra düşey dinamikler de sorgulanmalıdır. Yüksek yapılar tasarlanırken bu parametrelere dikkat edilmesi;
- Dolu-boş dengesini sağlayarak yapının kent üzerinde oluşturacağı silüete olumlu etkide bulunması,
- Giderek dolan zemin düzlemini tasarlanan boşluklarda kurgulayıp, üst kotlara taşınması,
- Bireylerin zemine bağlılık duygularını üst kotlarda da tatmin edebilmeleri,
- Kentlerde zamanla yitirilen kamusal alanların bu boşluklarda kurgulanması ve yapının kullanıcıları için ortak kullanım alanlarının oluşturulması, açısından önemli olabilecektir.

6. KAYNAKLAR

- Akdeniz, H. (1997). Ankara'nın Kentsel Gelişimine Haritalarla Bakış. *Harita Dergisi*, 35-50.
- Akı, A., & Erdönmez, M. E. (2005). "Açık Kamusal Kent Mekanlarının Toplum İlişkilerindeki Etkileri". *YTÜ Dergisi*, 1(1), 68-87.
- Anabritanica. (1988). *Genel Kültür Ansiklopedisi*. İstanbul: Cilt 8 ve Cilt 9.
- Armstrong, P. J., & Ali, M. M. (1995). Multi-Functional Characteristics of Tall Buildings: A Transitional Perspective, Habitat and the High-Rise. Traditionand Innovation. *Fifth World Congress, Council on Tall Buildingsand Urban Habitat.*, 5-33.
- Arslan, A. (2008). , *İlkçağ Felsefe Tarihi 4: Helenistik Dönem Felsefesi: Epikuroşçular Stoacılar Septikler*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Atasoy, N. (2014). *Yüksek Yapılarda Güncel Tasarım Yaklaşımları*, . İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, .
- Aytıs, S. (1989). "*Yüksek Yapıların Gelişimine Toplu Bir Bakış*". İstanbul: Yüksek Binalar I. Sempozyumu.
- Aytus, S. (1996). "*Yüksek Binaların Yapım Kriterleri ve Bu Kriterlerin İstanbul'dan Dört Örnek Üzerinde Analizi*". İstanbul: Mimar Sinan Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmış Doktora Tezi.
- Bala, H. A. (2006). "Mimarlık- Şehircilik, Bina-Kent, İç-Dış, Özel- Kamusal Arasında Kentsel Arayüzler". *Yapı Dergisi*, 44-49.
- Başar, P. (2006). *Konut Yerleşmelerinin Oluşturduğu Yeni Kamusal Alanlar*, . İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmış Yüksek lisans Tezi.
- Bayır , L. (1988). "*Türkiye'de Yüksek Binaların Başlangıç ve Gelişmesi*". İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi.
- Canpolat, M. (1983). *Türkçe Sözlük*. Ankara.
- Cengizkan, A. (2002). *Modernin Saati / 20. Yüzyılda Modernleşme ve Demokratikleşme Pratiğinde Mimarlar, Kamusal Mekan ve Konut Mimarlığı*. İstanbul: Mimarlar Derneği.
- Cestel, E. (2008). *Yüksek Yapıların Kavramsal Tasarım Sürecinde Üretken Yaklaşımlar*. İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi.
- Colomnia, B. (2001). *Mahremiyet ve Kamusalık, Kitle İletişim Aracı Olarak Modern Mimari*. Çev: Aziz Ufuk Kılıç; İstanbul: Metis Yayıncılık.

- Dedeoğlu, E. (2008). *Çağdaş Metropolde Görünmeyen Sınrlar Ve Kamusal Alanın Yitimi*. İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi.
- Demirel, T. (2008). *Kent Meydanları Yer Seçimine Metodolojik Bir Yaklaşım: Adana Kenti rneđi*. Adana: Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi.
- Derman, B. (1989). *Karma Fonksiyonlu Binalarda Temel Planlama Sorunları*. İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmış Yüksek Lİsans Tezi.
- Eisele, J., & Kloft, E. (2002). *High-Rise Manual- Typology and Design, Construction and Technology*. Almanya: Birkhauser.
- Eren, Ç. (2007). Yüksek Binalar ve İstanbul. *Mimarist*(24), 51-52.
- Erkut , G. (1989). Yüksek Binalar ve Sosyal Yaşamın Yeniden Organizasyonu”. *Ulusal Yüksek Yapılar Sempozyumu*, 91-97.
- Ger, O. (1969). Gökdelenler. *Mimarlık Dergisi*(6).
- Gülmez, F. G. (1996). *Boşluk Kavramı ve Mimari Tasarımdaki Yeri*,. İstanbul: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Akademisi Fen Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmış Doktora Tezi.
- Gr, ř. . (1996). *Mekan rgtlenmesi*. Trabzon: Gr Yayıncılık.
- Hançerliođlu, O. (2005). *Felsefe Ansiklopedisi / Kavramlar ve Akımlar Cilt I* . İstanbul: Remzi Kitapevi .
- Harris, C. M. (1975). *Dictionary of Architecture and Construction*. Newyork.
- Kara, B., & Küçükerbař, E. V. (1995). *Ansiklopedik Mimarlık Sözlüđü*, 6. Baskı, . İstanbul: Yapı Endüstri Merkezi Yayınları.
- Kara, B., & Küçükerbař, E. V. (2001). Kent Meydanlarının Tasarımına Demokratik Yaklaşım. *Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 38(1).
- Keleř, R. (1980). *Kent Terimleri Sözlüđü*. Ankara.
- Kellerman, F. (1981). *New Websters Dictionary*. United States of America.
- Kırkan, S. (2005). *Çok Katlı Yüksek Yapıların Tasarımına Etki Eden Faktörlerin İrdelenmesi*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi .
- Korkmaz, A. (2010). *Yüksek Bina Tasarımında Güncel Gelişmeler ve Dünya - Ankara rneklerinin Değerlendirilmesi*. Ankara: Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi.
- Kuloğlu, N. (2013). Boşluğun Devinimi: Mimari Mekandan Kentsel Mekana. *International Journal of Architecture and Planning*, 1(2), 201-2014.

- Okkaoğlu, S. (1995). *İstanbul'daki Yüksek Binaların Gelişimi*. İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi.
- Öke, A. (1989). Dünya'da ve Türkiye'de Yüksek Binaların Gelişmesi. *Yapı Dergisi*(89).
- Özer, F. (1989). Yüksek Yapıların Gelişimine Toplu Bir Bakış. ***Yüksek Binalar I. Ulusal Sempozyumu***, 7-10.
- Özer, F. (1992). Gökdelenlerin Şehirlere Etkisi. ***Yüksek Binalar 2. Ulusal Sempozyumu***, 57-64.
- Rafeiner, F. (1968). *Hochhauser*. Berlin.
- Rasmussen, S. E. (2000). *Experiencing Architecture*. USA: MIT Press.
- Russel, B. (1983). *Mantıksal Atomculuk*. Ankara: TDK Yayınları.
- Sadri, H. (2011). *Şark Şehrinin Uyanışı: Nakş-ı Cihan Meydanı'nın İnşası ve Şehircilikte İsfahan Ekolu*. Ankara.
- Sarı , B. (2006). *İstanbul'da Karma Kullanımlı Yüksek Yapılar Üzerine Karşılaştırmalı Bir İrdeleme*. İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi.
- Sarman, E. (2010). *Yüksek Yapıların Oluşumundaki Faktörlerin Tasarım Üzerine Etkisi*. İstanbul: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Yayınlanmış Yüksek lisans Tezi.
- Serbes, S. (2009). *Yüksek Yapıların Gelişimi ve Tasarımları Üzerine Bir İnceleme*. İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi.
- Slessor, C. (2003). *The Joy of Mix*. London: Tower Publishing.
- Şahin , M. (2010). *Yüksek Yapılar ve Kamusal Alan İlişkisi Büyükdere Caddesi Örneği*. İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi.
- Şakar, M. (1999). *İmar Mevzuatı*. İstanbul.
- Şamlıoğlu, T. (2010). *Mimari Formda Boşluğun Keşfi*. Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi.
- Şamlıoğlu, T., & Kuloğlu, N. (2009). The Concept of Void as Spatial Effec. *Livenarch IV (RE/DE) Constructions in Architecture, 4th International Congress, Livable Environments and Architecture Proceedings Volume I*, 145-162.
- Tanyeli, U. (2006). *Kamusal İnsan Öldü Mü?, Kamusal Alan Çöktü Mü?, Mimarlık Arrademento*. İstanbul: Boyut Yayın Grubu.

- Tapan, M. (1983). *Gökdelen Yapımıyla İlgili Amaç Sistemi Üzerine Çok Katlı Yapılar Sempozyumu*. İzmir: TMMOB İnşaat Müdendisleri Odası.
- Tapan, M. (1989). *Gökdelen Yapımı ile İlgili Amaç Sistemi Üzerine, Çok Katlı Yapılar Sempozyumu*. İzmir: İnşaat Müdendisleri Odası.
- Tayşi, Ş. E. (2006). *İstanbul Tarihi Yarımada Meydanlarının Oluşumunu Etkileyen Çevresel Faktörler ve Meydanların Mimari Kurgusu*. İstanbul: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi.
- Tohumcu , T. (2014). *The Integration of Tall Buildings With The Urban Environment: Considering The Key Sustainability Concepts Thesis Submitted To The Graduate School of Natural and Applied Sciences of The Middle East Technical University, In Partial Fulfillment Of The Req.* Ankara: Thesis Submitted To The Graduate School of Natural and Applied Sciences of The Middle East Technical University, In Partial Fulfillment Of The Requirements For The Degree Of Master Of Science In Building Science In Architecture.
- Toprak , G. (2014). *Ofis Yapılarının, Tasarım Kriterleri Ve Mekânsal Oluşumlar Üzerinden İncelenmesi*. Ankara: Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi.
- Toprakal, F. (2008). *Yüksek Yapıların Gelişimi ve İstanbul'daki Yüksek Yapıların Tipolojik Analizi*. İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi.
- Tönük, S., & Önal, F. (1989). Yüksek Yapılarda Kitle Özelliklerinin Estetik Açısından İncelenmesi. **Yüksek Binalar I. Ulusal Sempozyumu** , İstanbul.
- Trancik, R. (1986). *Finding Lost Space: Theories of Urban*. Newyork: Van Nostrans Reinhold.
- Türkoğlu, S. (1986). *Efes'in Öyküsü*. İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.
- Ulus, T., & Demirel, Ç. (1989). Yüksek Yapı Tasarımında Yeni Bir Yaklaşımı. *Yüksek Binalar I. Ulusal Sempozyumu*, 31-37.
- Üdürgücü, A. (2010). *Yüksek Yapılar İçin Karar Verme Rehberinin Oluşturulması*. İstanbul: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi.
- Varol, İ. (2009). *Yapı-Kent İlişkisi Bağlamında Karma Kullanımlı Yapılar*. İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi.
- Yalçınpınar, Z. (2009). *Meydansız. Çekirdek Sanat Yayınları*.
- Yaman , T. (1998). *Yüksek Yapılarda Cephe Gelişimi ve Giydirme Cephe*. İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi.

Yamantürk, E. , & Örsen , G. (1993). *Yüksek Yapı Taşıyıcı Sistemleri*. İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Yayını.

Yüksel, D. (2010). *Karma Kullanımlı Yapılarda Kamuya Açık Mekânların İrdelenmesi: İstanbul'dan Güncel Örnekler*. İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi.

Yükselbaba, Ü. (2008). Kamusal Alan Modelleri ve Bu Modellerin Bağlamları. *İÜHFİM, LCVI(2)*, 227-272.

Yürekli, F., & Tiftik, C. (1989). Yüksek Binalarda Tasarım ve Planlama Problemleri. *Yüksek Binalar 1. Ulusal Sempozyumu* , 69-74.

Zeyi, B. (1990). *Mimariyi Görmeyi Öğrenmek, Çev. H.D. Divanlıoğlu*. İstanbul: Birsen Yayınevi.

EKLER

EK 1. Anket soruları

	1 (EN AZ)	2 (AZ)	3 (ORTA)	4 (ÇOK)	5 (EN ÇOK)
1. Alanı ne sıklıkla kullanıyorsunuz?					
2. Alanı ne derece güvenilir buluyorsunuz?					
3. Alandaki yüksek yapıların alanda oluşturduğu olumsuz (yoğunluğun artması, insan psikolojisi açısından kötü etki bırakması halkın her kesimine hitap edememe vb) etkileri var mıdır?					
4. Alanda kapalı ortak kullanım alanları(cafeler, alışveriş merkezleri, tiyatro, sinema vb) var mıdır?					
5. Alanda açık ortak kullanım alanları(park, çocuk oyun alanları, dinlenme, spor yapma alanları vb.) var mıdır?					
6. Çalışma alanı üzerindeki yeşil alanları yeterli buluyor musunuz?					
7. Alandaki sosyal aktivite(spor alanları, çocuk parkları, dinlenme alanları, cafeler, açık park alanları) alanlarını yeterli buluyor musunuz?					
8. Alanda tasarlanmış boşlukların olduğunu düşünüyor musunuz?					
9. Alanda yatay düzlemdeki(plan düzleminde) dolu boş oranı yeterlilik düzeyi nedir?					
10. Alanda düşey düzlemdeki dolu boş oranı yeterlilik düzeyi nedir?					

11. Akara Eskişehir yolu üzerinde bulunan yüksek yapıların alan üzerinde oluşturduğu etkiler hakkında düşünüyorsunuz?

	5	4	3	2	1	
Geniş ferah						Dar basık
Aydınlık						Karanlık
Rahat						Kalabalık
Güvenli						Güvensiz
Eğlenceli						Sıkıcı
Abartılı büyük						İnsan ölçeğinde
Çekici						İtici
Özgün						Sıradan

12. Alanda var olan ortak kullanım alanlarını nasıl değerlendirirsiniz? (Ortak kullanım alanlarının var olduğunu düşünüyorsanız cevaplayınız?)

	5	4	3	2	1	
Geniş ferah						Dar basık
Aydınlık						Karanlık
Rahat						Kalabalık
Güvenli						Güvensiz
Eğlenceli						Sıkıcı
Abartılı büyük						İnsan ölçeğinde
Çekici						İtici
Özgün						Sıradan

Resim 1 ParagonTower

Yukarıdaki resim Ankara Eskişehir yolu üzerinde bulunan yüksek yapılardan biri olan ParagonTower aittir. Yapıda farklı kotlarda boşluklar bırakılmıştır. Bu boşlukların yapı üzerinde oluşturabileceği etkiler hakkında ne düşünüyorsunuz?

	1 (EN AZ)	2 (AZ)	3 (ORTA)	4 (ÇOK)	5 (EN ÇOK)
Yapının düşey düzlemdeki dolu boş dengesi sağlanmış					
Yapının insan ölçeği üzerindeki eziciliği azaltılmış					
Ortak kullanım alanları sağlanmış					
Cazibeli bir yapıdır					
Ferah bir yapıdır					
Eğlenceli bir yapıdır					
Güvenirliği bir yapıdır					
Özgün bir yapı tasarımı oluşturulmuştur					
Ortak kullanım alanı sunmasıyla yapının kullanıcıları arasındaki ilişkiler güçlenmiştir.					

Resim 3. Next Level

Yukarıdaki resim Ankara Eskişehir yolu üzerinde bulunan yüksek yapılardan biri olan Next Level 'a aittir. Bu yapı hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

	1 (EN AZ)	2 (AZ)	3 (ORTA)	4 (ÇOK)	5 (EN ÇOK)
Yapının düşey düzlemdaki dolu boş dengesi sağlanmış					
Yapının insan ölçeği üzerindeki eziciliği azaltılmış					
Ortak kullanım alanları sağlanmış					
Cazibeli bir yapıdır					
Ferah bir yapıdır					
Eğlenceli bir yapıdır					
Güvenirliği bir yapıdır					
Özgün bir yapı tasarımı oluşturulmuştur					
Ortak kullanım alanı sunmasıyla yapının kullanıcıları arasındaki ilişkiler güçlenmiştir.					

Resim 4 Koç Kuleleri

Yukarıdaki resim Ankara Eskişehir yolu üzerinde bulunan yüksek yapılardan biri olan Koç Kulelerine aittir. Bu yapı hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

	1 (EN AZ)	2 (AZ)	3 (ORTA)	4 (ÇOK)	5 (EN ÇOK)
Yapının düşey düzlemdaki dolu boş dengesi sağlanmış					
Yapının insan ölçeği üzerindeki eziciliği azaltılmış					
Ortak kullanım alanları sağlanmış					
Cazibeli bir yapıdır					
Ferah bir yapıdır					
Eğlenceli bir yapıdır					
Güvenirliği bir yapıdır					
Özgün bir yapı tasarımı oluşturulmuştur					
Ortak kullanım alanı sunmasıyla yapının kullanıcıları arasındaki ilişkiler güçlenmiştir.					

Resim 5. Viyanalı mimar Waltraf'ın Kurguladığı yüksek yapı modeli

Yukarıdaki Resim5'de yüksek yapıların düşey dinamiklerini sorgulamak üzere tasarlanmıştır. Yeşil şeritler yüksek yapılara entegre edilen ortak kullanım alanlarını göstermektedir. Bu resimlere bakarak aşağıdaki soruları cevaplayınız?

	Resim 1				
	5	4	3	2	1
Yapıların birbiriyle uyumu düşünülmüştür.					
Yapıların çevre ile uyumu düşünülmüştür.					
Kamusal alanlar göz ardı edilmemiştir.					
Yapılarda dolu boş dengesi kurgulanmıştır.					
düşey düzlemdeki dinamikler(dolu boş dengesi, kamusal alanın yüksek yapılara entegre edilmesi, zeminde yapılacak sosyal etkinliklerin düşey düzleme aktarılması...)sorgulanmıştır.					
Yapılar arasındaki orantılar düşünülmüştür.					
Halkın her kesimine hitap edebilecek nitelikte tasarlanmıştır.					
Zemin düzlemi çoğaltılıp üst kotlara taşınmıştır.					

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı : Hediye ACAR
Uyruğu : T.C
Doğum Yeri : Bingöl/ Genç
Doğum Tarihi :23.06.1991
Medeni Durum : Evli
E-mail : hediyeelustu@gmail.com
Cep : (538) 3572991

EĞİTİM

2015-2018 Yüksek lisans Dicle Üniversitesi(DİYARBAKIR), Mimarlık Ana
Bilim Dalı
2010- 2015 Lisans Gazi Üniversitesi (ANKARA), Mimarlık
2005 -2009 Lise Bingöl Anadolu Lisesi

İŞ DENEYİM

Konsept Mimarlıkta işyeri sahibi, Mimar

YABANCI DİL

İngilizce

DİCLE ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TEZ İNİHAL FORMU

ÖĞRENCİ BİLGİLERİ

ADI VE SOYADI	HEDİYE ACAR
ÖĞRENCİ NO	15808005
EĞİTİM - ÖĞRETİM YILI	2018
YARIYIL	☒ Güz ☐ Bahar
ANABİLİM DALI	MİMARLIK
PROGRAM	Yüksek Lisans
TEZ KONUSU	YÜKSEK YAPILARDA BOŞLUĞU TASARLAMAK; ANKARA ESKİŞEHİR YOLU-AKSI

İNİHAL RAPORU BİLGİLERİ

RAPOR TÜRÜ	Tez Savunma Sınavı Sonrası
SAYFA SAYISI	121
BENZERLİK ORANI	%21
RAPORLAMA TARİHİ	18/12/2018

Yukarıda başlığı/konusu gösterilen tez çalışmamın kapak sayfası, giriş, ana bölümler, sonuç ve tartışma kısımlarından oluşan toplam 121 sayfalık kısmına ilişkin 17/12/2018 tarihinde şahsım/tez danışmanım tarafından *TURNITIN* adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan intihal raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 21 'tür.

Uygulanan filtrelemeler:

- Kabul/Onay sayfaları hariç,
 Kaynakça hariç
 Alıntılar hariç/dâhil
 Diğer

Dicle Üniversitesi FEN Enstitüsü Lisansüstü Programlarda Tez Çalışması İntihal Raporu Uygulama Esasları'nı inceledim ve bu Uygulama Esasları'nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edilmesi durumunda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

HEDİYE ACAR

18.12.2018

Hediy

DOÇ. DR. F. DEMET AYKAL

18.12.2018

Demet

DOÇ. DR. D. TÜRKAN KEJANLI

18.12.2018

M. Kejanli

Formdaki bilgiler bilgisayar ortamında doldurulmalıdır. El yazısı ile doldurulan formlar geçersiz sayılmaktadır.

KGK-FRM-340/00